

ELŐFIZETÉS

HALADÓ:
Egy évre 24 koronát.
Egy hónapra 2 koronát.

VÁLTOZÁS:
Egy évre 24 koronát.
Egy hónapra 2 koronát.

HIRDETÉS:
Minden sor egy napra 20 fillér.
Minden sor egy hónapra 180 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és Eszaki egyetemi
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 337.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvénytársaság.

József-tér 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 161.

Arad, 1914.

FŐSZERKESZTŐ:
STÄUBER JÓZSEF.

Péntek, december 25.

Békesség...

Itt az a Karácsony Otta.

Tündéres éjszakának mélységes csöndje s e mélységes csöndben mil-hónyi ra vogó csillag szelid, tiszta fénye — alakítja ki lelkünkben a karácsonyi hangulatot.

Egy zöldelő oázis a megmérhetetlen sivatagban, — egy darab menyország az alacsony emberi indulatok ádáz küzdelmeitől, féktelen dühöngésétől pokollá változtatott földön — volt abban a mélységes csöndben az igénytelen kis bethlehemi istálló tájéka...

Templom volt, melynek falai a körös-körül elterülő s a szemhatár távolságában magasba törő sűrű felhomály; merész ívei a kifeszített égboltozat; oltára az elhagyott istálló egyszerű jászola; szentségháza a boldogságos Szűz anyai keble... s az oltár fölött, mintha kórusról hangzanék, szól az angyalok fonséges éneke:

„Dicsőség az Istennek, békesség az embernek!”

S ennek az első karácsonyestnek az emléke el nem halványuló fényvel, gazdag színekben, titokzatos melegséggel évről-évre feljúl előttünk. A keresztény templomokban, melyek annak az első bethlehemi szentélynek a mintájára épültek — évről-évre megüljük a világ Megváltójának születését, kinek jászolbölcsője fölött, tehát ugyanez évről-évre felhangzik az angyali ének:

„Dicsőség... békesség!”

Az Urnak ezerkilencszáztizenegyedik esztendejében ez az ének különös erővel kapja meg lelkünket...

Künn a világban, a vén Európának, sőt még a messze Ázsiának is különböző pontjain irtózatos vihar tombol. Népek milliói vivnak egymással öldöklő csatákat; kultur-emberek, majdnem kivétel nélkül a bethlehemi kised tanítványai néznek egymás szemébe hatalmas gyűlölettel s e rettenetes téte a téte-ben a boldogság mértékét az határozza meg, hogy melyik tud a másiknak életerős, virágzó fiatal nemzedékében nagyobb rendet vágni... Kattogó géplegyverek, bömbölő ágyuk tüze — nap-nap mellett ezerszámra ontja a sebeket és a halált s a kegyetlen, örült, fülsiketítő zajba szenvedők sóhaja, haldoklók nyögése s árvák, özvegyek keserves zokogása vegyül...

Látva ezt a rettenetes képet s beállítva ezt a karácsonyi hangu-

latba, önkénytelenül is fölmerül lelkünkben a kérdés: *ez hát az a béke, melyet a Megváltó hozott a földre?*...

Immár közel kétezer éve, hogy a kereszténység apostolokat küld a világra, kiknek ajkain meg nem fogyatkozott hévvel hirdeti Krisztus tanításait s ime, dacára ennek a nagy erő kifejtésnek, az ember a megértés, a szeretet világában még ma sem áll magasabban, mint állott akkor, mikor azokat a tanításokat még távolról sem ismerte...

Hol van az a világokat átalakító fölséges erő, melyet hívó lelkünk a kereszténységnek, az evangélium igazságainak tulajdonított? Hol van az az isteni hatalom, melyet ott láttunk első hódító útjában s utána aztán a századok folyamán az álnoksággal szemben aratott fényes győzelmeiben?...

Vigyázzunk, hogy a kérdések nyomán elénkbe táruló látszat és e látszattól táplálkozó álokoskodás meg ne ejtse lelkünket; vigyázzunk, hogy a válságok nehéz perceiben a kétségek és töprengés fátyolán keresztül is meglássuk, aminek keresésére indultunk: a hamisítatlan tiszta igazságot...

A kereszténység ma is az, ami volt kétezer évvel ezelőtt. Ragyogó nap, mely világosságot gyújt s meleget áraszt mindenütt, hová sugarai elhatolhatnak. Tanítása ma is utolérhetetlen magasságban tündöklök s erkölcsi szabályainál szebbet, tökéletesebbet ma sem tudott alkotni a gondolkodó ember...

A baj tehát máshol van. Ott, hogy mi mindent megtettünk, hogy azok a sugarak, a kereszténység meleget árasztó életetadó sugarai valahogy meg ne termékenyithessék a lelkünket.

Nekünk kedvesebb a világ a maga üres, hiúságos örömeivel, mint a lélek emelkedettsége, melyből egy kevés ima, egy kevés elmélyedés, némi önmegtartózkodás mellett tengersok gyönyör, vigasztalás és boldogság fakad.

Ha végigtekintünk a huszadik század törekvésein, ha mélyre nézünk azoknak az eszméknek, melyek a mai modern embert izgatják — be kell vallanunk, hogy mértőföldlépésekkel haladunk, de sajnálattal kell hozzátennünk, hogy nem előre, nem fölére, hanem vissza a pogányságra,

melyből a bethlehemi Kised kiemelte az emberiséget...

Az embert az Isten — embernek teremtette s mi jobb ügyhez méltó kitartással, szívós elszántsággal harcolunk amellett, hogy az ember — állat.

És hogy könnyebb legyen a helyzetünk, kényelmesebb a bizonyításunk — megtagadjuk, nem létező valóságnak állítjuk magát az Istent.

Az anyagot tesszük urrá a szellem fölött, a testet a lélek fölött.

A többi azután magától következik.

Mert ha az ember állat, akkor alacsony indulatok kelnek föl bennünk — és követelik a jogaikat.

Ha Isten nincs, akkor bűn sincs s ha bűn nincs, akkor nincs többé kapocs, mely az embert az erkölcsi összekösse. Akkor egyetlen törvény az önzés, mely legföllebb csak a mélységesen üres és rideg társadalmi formák által engedi magát korlátozni.

Az, hogy az emberek még ilyen törekvések és ilyen gondolkodás mellett is ajkukra veszik és ajkukon hordozzák a szeretet — nem téveszthet meg bennünket. Mi tudjuk, hogy mit tartunk erről a szeretetről, mi tudjuk, hogy ez a szeretet a legtöbbször csak a legsivárabb önzésnek a takarója. Valahogy hasonló a dolog ahhoz, amit az Üdvözítő mond, hogy az ártatlan bárányok képét viseljük magukon, pedig voltaképpen ragadozó farkasok vagyunk.

Egyébként is az a szeretet, mely elszakítva az Istentől, nem a szeretet ősforrásából táplálkozik — önmagában gyöngé és élet nélkül való.

És ezzel a gyöngé, erőtelen, szegényes szeretettel lelkünkben ülünk meg évenként a karácsony ünnepét. Odaállunk a szépen feldisztalt karácsonyfa alá, de talán csak megsokasból, vagy legföllebb, hány ártatlan gyermekeink túlradó örömeiben gyönyörködünk: ám az ő nagy hitük nem ihleti meg a szívünket.

Egy percre megakad tekintetünk a bethlehemi kisednek gyermekded-sége mellett is fonséges arcán, talán szóba is állunk vele, talán ajándékait is elfogadjuk, — de a kegyelmeivel már keveset, talán éppen semmitsem törődünk.

Halljuk az angyali éneket a dicsőségről és békességről, de ebből legföllebb csak a béke után való sóvárgást fogadjuk be, ha befogadjuk — a lelkünkbe, de az ének első részét, mely Isten dicsőségét zengi — hallatlanná tesszük.

Pedig az angyali énekben nemcsak mély érzés, de megdönthetetlenül erős logika is van. Nem lesz addig béke a földön, amíg az ember az Istent maga fölött Urnak el nem ismeri s amíg megtagadja tőle azt, ami őt, mint Teremtőt és Gondviselőt minden teremtmény részéről feltétlenül megilleti: a dicsőséget...

A dicsőséget mindenért és mindenek fölött...

De mintha világosodnék.

Mintha abban a földetrazó viharban, mely minden oldalról hirtelen reánk szakadt — megismernők az Isten hatalmát. A hogy a pusztában vándorló zsidók megismerték a Szi-nahegyen keletkezett menydörgésben és villámlásban. — Mintha a kolosszális méretek mellett, melyek ma mellettünk és körülöttünk megnyilatkoznak — végre valahára megsejténők, hogy milyen kicsiny, milyen gyenge az ember... hogy egyedül csak

az Istenben lehet nagy és csak Isten-nel lehet legyőzhetetlenül erős...

S mintha ennek a meglátásnak, ennek a beismerésnek a nyomán új élet, erkölcsi megújulás kezdene fakadni — mindenfelé...

Az emberek szelidebbek, alázatosabbak lesznek.

A templomok megtelnek ájtatos közönséggel.

Nem szégyen többé a vallásosság s nem büntetendő cselekmény az ima...

És ha ez a megújodási folyamat tovább tart és általánossá lesz; ha majd nem lesz ember, aki ridegen elzárná szívét a természetfölöttiekben való hit, az örökkévalók után való remény és az igazi szeretet előtt, akkor beteljesedik az angyalok éneke, akkor lesz majd dicsőség menyben az Istennek s lesz békesség is a földön a jóakaratu embereknek...

És akkor lesz igazán kedves, örömteljes s boldogító ünnep a karácsony ünnepe!...

Sebesült katonák karácsonyfája.

— Megható ünnepségek az aradi tartalékkórházakban. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 24.

A várbeli Hegedüs Edéné tisztikórházban lefolyt karácsonyi ünnepély egyike volt a legmeghatóbbaknak. Hegedüs Ede alezredes neje, a ki már hónapok óta fáradhatatlan és önfeláldozó módon ápolja a sebesülteket s a várkórház önkéntes ápolónői már napok óta szorgoskodtak a két hatalmas, menyezetig érő karácsonyfa feldíszítésén. Az ünnepély négy órakor vette kezdetét, egymásután, huszas csoportban vonultak be a sebesültek, számszerint háromszáznyolcvannégyen. Egyikük formás kis beszédben köszöntötte fel a kórház patrónáját, Hegedüs Edénét. Szavait lelkes és hosszas éljen követte. A sebesültek valamennyien két csomagot kaptak, a melyek közül az egyikben szivarszipka, ceruza, bugyeláris, kés, gyufatartó, pipa, szappan, királyunk és Vilmos császár arcképével díszített zsebtükör, levélpapír, notesz, borotválókészlet, keztyű, harisnya, cigaretták tárcsa volt, a másikban alma, dió, narancs kalács, szentjánoskenyér, füge, cukorka, sütemény volt. Az ajándékok átvétele után a bájos ápolónők minden sebesültet egy pohár borral kínáltak meg. Külön teremben volt felállítva a tisztok karácsonyfája, a kik kedves emlékeket és érdekes juttatásokat kaptak. Hegedüs Ede alezredes a Militar-Strafestalet irodája saját portréjával lepté meg. A karácsonyfa-ünnepély végével a hölgyek a kórházat járták végig s azok között a sebesültek között osztottak szét ajándékokat, a kik az ágyat nem hagyhatták el. A felejtethetetlenül szép napot este a vártemplomban szentmise fejezte be.

A Fischer Elíz palotájában levő tartalékkórház délután négy órakor tartotta meg karácsonyfa-ünnepélyét. A kórház nagytermét gyönyörűen feldíszítették ez ünnepélyes alkalmra, és a terem közepén menyezetig érő csillogó karácsonyfa pompázott, amely körül meghatóan álltak a sebesült katonák és a nagyszámu, előkelő közönség. Igazán boldog karácsonyuk lehetett azoknak a katonáknak, akiket itt ápoltak, körültekintő, gondos figyelemmel édesítették meg a kórház jóságos lelki vezetőnői helyzetüket és karácsonyra körülbelül 275 katonának kapott szebbnél-szebb ajándékokat. Köpf János dr.-né, aki hetek óta minden idejét annak a szent célnak áldozta, hogy minél kellemesebb karácsonyt szerezzen a katonáknak, buzgó segítőháziassal, Baross Zsigmond-nával és Tenner Józsefnével büszke megelégedettséggel láthatta, hogy nemes munkájuk dus gyümölcsöket hozott. A mai karácsonyi ünnepélyt Köpf Jánosné és Boros Emma győ-

nyörű Ave Máriaja nyitotta meg, Andrénny Magda baronesz kísérté orgonán az éneket. Bálint Ferenc tábori lelkész mindenkét megható szép beszéde után Bing János énekezte el Vavrinetz Ave Máriaját, majd ima után a Hymnuszt énekelte el a közönség. Reicher Pepe, Boros Emma, Andrénny Magda baronesz, Schór Gitta, Steinfeld Illy, Kurzer Böske, Persa Tóni, Fábry Páncsi, Leopold Gizi urleányok és még sokan kiosztották ezután az ajándékokat.

Legszebb parádés ruhájukban, súlyos sebekre borított hófehér kötéseikben gyűltek össze a Fa- és fémipari szakiskolai tartalékkórház sebesültjei az iskola nagytermében, ahol díszes közönség állotta már körül a csillogó, fényes karácsonyfát, amelyet Kara Győzöné, Salac Dezsőné és Kara Mancsi urhölgyek fáradhatlan buzgósága, nemes szíve és szeretettel ápoló keze rakott körül édességekkel, szivarral, cigarettával, katonának kedves, egyéb ajándéktárgyakat. A sebesültek, akiknek igen nagy része cseh, az asztalok mellett foglaltak helyet, míg a vendégek állva hallgatták végig Szekeres László dr. minorita atya rendkívül hatásos és tartalmas, lelket, szívet meg erősítő beszédét, amelyben fegyvereinkre áldást, a hazának békét könyörgött. A szív mélyéből jött szavak, noha csak az erdőnek dísztelen bájánál, de mégis a legpompásabb oltárnál, a karácsonyfánál hangzottak el, mélyen megindítóak és vigasztalóak voltak. Issekutz Miklós előbb egyházi zsoltosmákat, majd a Himnuszt játszotta el harmóniumon és kellemes hangú éneke is emelte a gyönyörű ünnep hatását. A nemes szívű adakozók jóvoltából ünnepi vacsorával vendégelték meg ezután a sebesült katonákat.

A Tanítóképző intézetben berendezett tartalékkórházban délután hat órakor folyt le a karácsonyfa-ünnepély, amely karénnel kezdődött, majd a sebesültek imát mondtak. Itt Nezsmerék római katolikus lelkész tartott magus szárnyalatu szónoklatot, majd a Szózatot énekeltek el. Az egyes ajándéktárgyakat Vojcsky Helén főápolónő praktikus módon kisorsolta ezután a sebesültek között, akik a hála könyével szemükben vették azokat át. A szép ünnepélyen rendkívül sokan jelentek meg Arad uri társadalmából.

A liceumi tartalékkórházban már tegnap megtartották a rendkívül fényesen sikerült és megható karácsonyi ünnepet, ahol a sebesülteket megajándékozták és megvendégelték.

A Szent Péter-téri izraelita fiúiskolában lévő kórház tegnap délután tartotta meg a karácsonyfa-ünnepélyt, Mittler Izidor dr. mondott szép beszédet a katonákhoz, akik meghatva köszönték meg a kórház vezetőinek nemes jóságukat és a sok ajándékot, amelyet kiosztottak köztük a kórház ápolónői.

A Darányi-utcai tartalékkórházban ma délután öt órakor folyt le a karácsonyfa-ünnepély, amelyet dr. Vujáné vezetése alatt nagy szeretettel készítettek elő a kórház hölgyei. Hetven katonának kapott szép ajándékokat.

Hasszinger-utcai tartalék kórházban sebesültek és nagyszámu jóltevők lélekemelően ülték meg a karácsonyt. Az összes kórtermekben szeretetteljes kezekből feldíszített karácsonyfát állítottak. Knulics Károly lelkész szívéhez szóló beszédei, egyes sebesülteknek keresetlen szavai és ép eszmékig megható válaszaik igazán családias ünnepévé avatták e napot, egy időre feledtetve velük a meleg szeretetteljes otthon, melyet az ide ide menekülőknél kell s de amely helyett nem kevésbé meleg és szerető otthonra találunk itt a messze idegenben. A beszédek után a sebesülteknek igazán bőkezű megajándékozása következett s az ajándékokon meglátszott, hogy azok a jóságos szívű urhölgyek még a beteg gondolatát is igyekeztek eltalálni, mindegyiknek oly dolgokat juttatva, melyeknek használata örömet szerez.

Az ipartestületen levő katonai pótkórházban is ünnepség keretében folyt le a szent este. A testület nevében alkalmi beszédet intéztek a sebesültekhez. Az ünnepi vacsorán dr. Momák Döméné és Korber Ella védőnasszonyokon kívül Reier Margit és a többi lelkes ápoló hölgyek találtak a betegeknek.

A munkás otthonban fekvő sebesültekről sem feledkeztek meg ápolóik és szép ünnepet ülték meg a karácsony-estét.

A Weitzer-utcai leányiskolában elhelyezett sebesült barosoknak lelketemelő, hangulatos ünnepséget rendeztek azok a nemesszívű urnők, akik ennek a kórháznak az ügyeit vezetik. Délután három órára hatalmas, díszes karácsonyfát állítottak a folyosóra. Kigyulladtak a szeretett lángjai s a sebesültek körülállták a gazdagon díszített karácsonyfát. Megható látvány volt, amikor a nehezebb sebesülteket hordágyakon hozták ki a folyosóra, hogy ők is részesei lehessenek a szép ünnepségnek.

A karácsonyfa közelében elhelyezett harmóniumon alkalmi zenedarabokat játszott Müttermüller József zenetanár, Sztojka Annuska operaénekesnő pedig — aki önkéntes ápolónője a kórháznak stilszerű énekszámokat adott elő nagyművészettel.

Neszmerák minorita lelkész imát mondott, majd megható beszédet intézett a sebesültekhez, akik az egybegyűlt nagyszámu közönséggel együtt elénekeltek az „Isten áldd meg a magyart!”

A szép ünnepség befejeztével a sebesültek között értékes ajándékokat és finom süteményeket és gyümölcsöket osztottak ki. Az ünnepély rendezésében részt vettek: Fischer Irén, Mayer Miksané, Dein Paula, Morgenstein Gyuláné és Ottovay Mancika.

A gyoroki kisegítő-kórházban ma délután szép karácsonyfa-ünnepélyt rendeztek. Rosmann János plébános, Hunyady László tábori lelkész és Vatanu Romulus intéztek beszédeket a katonákhoz, akik sok és szép ajándékot kaptak a kórház vezetőitől.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi Patronázs Egyesület által fentartott fiatalokruak menhelyében elhelyezett gyermekek részére az egyesület vezetősége a nemesszívűek adakozásából szép karácsonyfát állított fel s ünnepélyt rendezett. Az ünnepélyen Szabó György tanító, ünnepély gondnok szívrható beszédet intézett a gyermekekhez. Ezután szavallatok és karácsonyi énekek következtek. Az ünnepélyen részt vett Sarlot Domokos nyug. főkapitány, ügyvezető elnök és Keller Lajos egyesületi főtitkár. A fiúk és lányok könyes szemekkel és nagy örömmel vették át Szabó Györgyné gondnoknő által kiosztott s a nekik szánt ajándékokat.

Beismeri a francia vezérkar az offenzíva kudarcát.

— Flandriában szünetel a harc. — Súlyos veszteségek mindkét részen. — Elsüllyedt angol hajók.

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Berlin—Páris—London, dec. 24.

Franciák élénk tevékenysége.

Berlin. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik: Ellenség Nieuport környékén tegnap nem ismételte meg támadásait.

Bixschotenál csapataink december 24-iki ütközetben 280 embert ejtettek foglyul.

Igen élénk volt megint ellenség tevékenysége chalonsi tábor környékén. Ezen harcvonalon heves ellenséges tüzéségi tüzet Souain és Perthes környékén gyalogsági támadások követték, melyeket visszavertünk. Egy árkot, melyet ellenség állandóan tüzéségi tűz alatt tartott, elhódítottak tőlünk, de este visszafoglaltuk. E sikerült ellentámadás után hadállást feladtuk, mert akkor azok egyes részeit ellenség tüzelése csaknem elsimította. Több mint 100 fogoly maradt kezeink között. (Miniszterelnökségi sajtóosztály.)

A francia reklám-offenzíva kudarca.

BERLIN. A francia vezérkar jelentése újabb balsikerről számol be. A kamara ülésének kedvéért rendezett offenzíva a franciák nagy veszteségére vezetett.

Visszavonulnak az angolok.

ROTTERDAM: Dánkiróhenből jelentik: francia és angol pilóták jelentései szerint a németek erősítéseket kapnak csapatokban és hadianyagban. Az angolok egyes pontokon visszavonulni kényszerülnek. Middlekerke és Rousselaere a németek kezén maradtak.

Bethuné bombázása a levegőből.

Rotterdam: A Daily Telegraph jelenti: Bethunében német pilóta bombákat dobott le. 18 ember meghalt, huszan megsebesültek.

Harcok súlyos veszteségekkel.

Amsterdam. A „Telegraaf” jelenti Sluisből:

— Ez a hét — írja a lap — nem telt el nyugodtan Flandriában. Majdnem mindennap dörögtek az ágyuk az Armentières-től Lysig terjedő egész vonalon és onnan Nieuportig. Ypern még mindig a szövetségesek birtokában van. A város szétrombolása folytatódott ezen a héten. Három ponton nagyon heves volt a harc. Yperntől délre és keletre, a Wytschaete—Hollebeke—Zillebeke vonalon, aztán Yperntől északra St. Eloi körül, végül Nieuportnál, ahol angol hadihajók is résztvettek a harcban. A veszteségek mindkét oldalon súlyosak voltak. Courtraibe, Rousselaere és más helységekre folyton szállították a sebesülteket, sokat közülük azonban keleti irányban szállítottak tovább. Brügge megint bombákat dobott egy angol pilóta. A flandriai Seelandban azonban leszállásra kényszerítették a pilótát és internálták.

Elsapott francia tábornokok.

Genf. Nagy feltűnést kelt Párisban, — mint onnan jelentik — hogy a *Paris Journal*, a francia kormány hivatalos lapja keddi számában tizenhét francia tábornok idő előtti való menesztését közli. Az elsapott tábornokok közt vannak a következő hadosztályparancsnokok: Lavillain, Martin, Leguay, Ollé, Mollard, Brochin, Blochu, Castelli Sauret, továbbá Laureus, Rassignac, Lavisso és Rossignol dandárparancsnokok.

Mikor a francia terület a németeké.

Páris: A *Temps* jelenti: A statisztikai társaság jelentése szerint a németek által megszállott francia terület lakossága 3.255.000 ember, tehát 820 százaléka franciamezsg egész lakosságának. A beépítetlen megszállott terület értéke körülbelül négy milliárd, gazdasági épületeké 1.1 milliárd, a lakóházaké 5.5 milliárd, a kereskedelem és ipari anyagoké 1 millió, a megszállott terület összes értéke tehát ennek megfelelőleg körülbelül 14.5 milliárdra becsülhető. A megszállott területen lévő jelzálog kölcsön értéke körülbelül egy milliárd.

Három angol gőzös pusztulása.

Bern. A párisi „Excelsior” mai kelettel Londonból ezt a táviratot kapta: „Yorkshire partvidékén három gőzös aknába ütközött és elsüllyedt. Az utasokat és a legénységet megmentették.

Üzlet a bombázott városból.

Kristiania. Londonból jelentik: Különvontat tegnap ezrével vitte az embereket Scarboroughba, a bombázott angol parti városba. A kikötőben élénk forgalom fejlődött ki a gránátszilánkok körül és a német bombázás más emlékeit is nagyban vásárolták az emberek.

LEGUJABB.

Magyar Távirati Iroda cenzurált jelentései.

Kopenhága. Párisban a Kamara előtt heves háborúellenes tüntetések voltak. „Le a háboruvall!” — kiabálta a tömeg, amelyet ezután karhatalom kergetett szét.

Genf. A párisi parlament csoportjainak tanácskozásán Szarrant voltindochinai kormányzó hevesen ellenezte, hogy ezt a virágzó gyarmatot odaadják Japánnak segítségért. „Ez az eljárás méltatlan volna egy önérzetes közvéleményhez” — mondotta.

Páris. A francia kamara második ülése közben elterjedt hír, déli haditengerészet állítólagos katasztrófájáról. Maloy miniszter előző nap kijelentette, hogy egyetlen tengerész sem pusztult el. Radikálisok sürgetésére beismerte Curie tenger-alattjáró elvesztését.

LONDON. A miniszterelnök a kormányra vállalta a német bombák által okozott károk megtérítését.

Róma. Londonból jelentik: Az angolok hivatalosan proklamálták Egyiptomban a török szuverenitás megszűnését és az angol protektorátust. Mac Mahon tábornokot királyi biztossá nevezték ki.

Stockholm. Az angolok nagyon izgatottak, mert a törökök elfoglalták hatumi rézbányaikat.

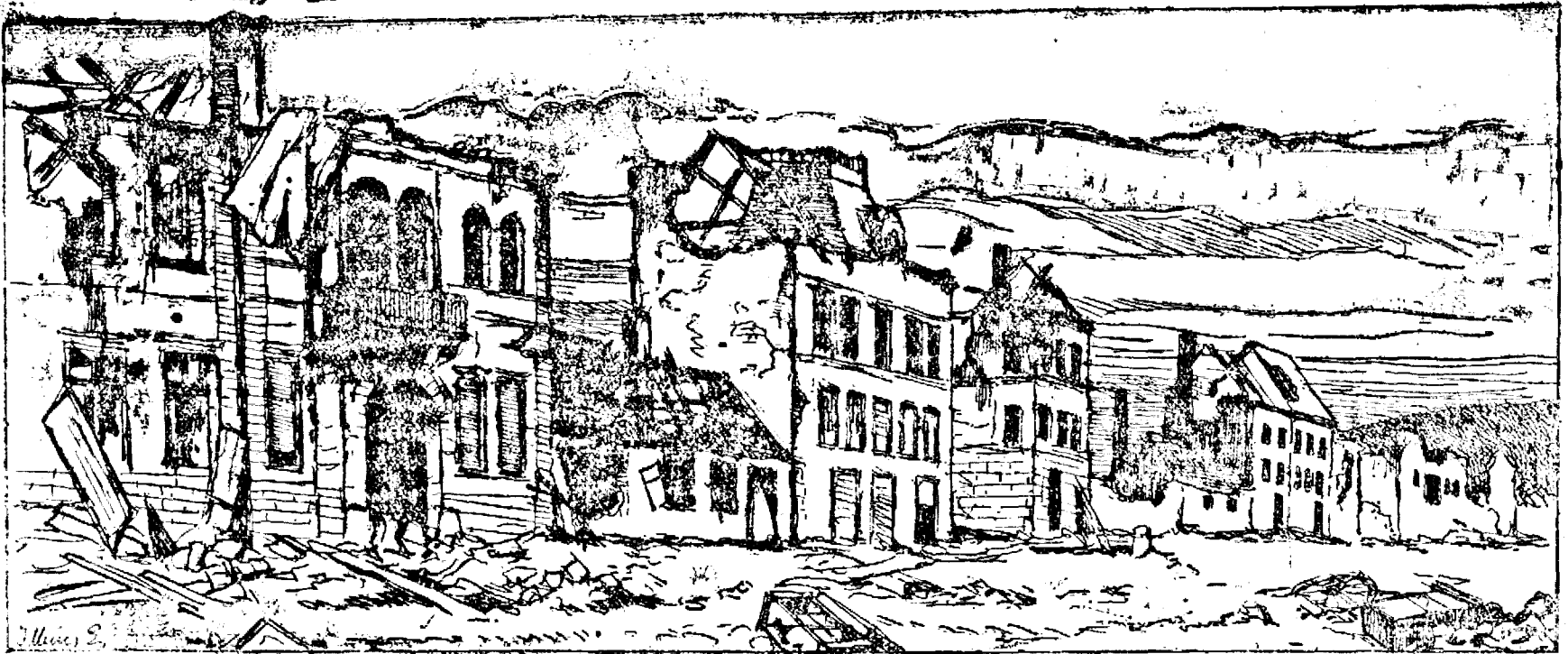
Anyám levele eltűnt fiához.

Levelem írom könyvével szémémnek,
Levelem írom vérével szívenemnek,
S írom levelem, nem tudom hova:
Mint sóhaj őszi éjben száll tova —
Édes fiam, te jó, te hú, te szép,
Azt sem tudom: meghaltál, élsz-e még...
Lelkem virága, hol sirassalak:
Csatamezőn, jeltelen domb alatt
Vagy Szibéria fagyos hómezőin...
Csak azt tudom, hogy porba sujt a kőr,
Csak azt tudom, hogy éjjel van körül,
Komor éjben az álom elkerül,
S beteg szívemre mázsaterhet ró:
A bánat — nehéz, nehéz takaró! —
Öszült fejem fáradt karomra roskad
Sebesre sirva gyenge két szémém:
Ki szent erőddel életembe hoztad,
Hová vitted őt, örök istenem?!
... Felkél a vágyam csendes éjszakákon
És sirva száll a néma földön át,
Megáll ezorogva könyves rabtanyákon
Keresve édes, elveszett fiát.
... Ha nem kaszált le még a bus halál
S szegény szíved még valahol dobog:
Anyád szerelme bizton rádtalál
S mint ezidő mécsvilág feléd lobog.
Borongsz idegen éjben, egyedül —
Melléd anyád halkán, titkon leül:
„Édes fiacskám, kemény fekhelyed?”
— S ölébe vonja drága szép fejed —
„Édes fiacskám, fáradt, éhez-e?”
— Kinodát könnyel, csókkal oltja el —
„Yéres árnyakkal teli éjszakád?”

Földébe hajlik, simogat anyád
Mintha sikoltva ébredél föl régen...
Elcsúszogsz néha, erőd megtörik
Beláthatatlan időn, messziségen?
Édes fiam, ne hagyjon el a hit!
A hit mesélgő, napszemű barát —
Ő, az még könnyű, ifjan tuskén járni:
Megtört érege, ő be nehéz várni!
— Édes fiacskám, én várok terád...”

A szívem legpuhább helyét keresve
Melengetem a képed minden este —
Hézagló léptek halk nesztét lesem
És imádkozom halkán, csendesen:
„Ki e borzalmas vihart elrendeléd?
Oh Uram, végtelen a Te kegyelmed!
Sikoltok Hozzád bus porba ömölve
S jajongó szóm a trónod ostromolja:
Odaadtam mindent, a mi van,
Kézedben egyetlen fiam!
Idegen, messzi vészek árnyán
Ő, ne hagyj elpusztulni árván!
Mint nyári fény beteg, elaggott fára:
Fáradt lelkemnek ő volt napsugára...
... S ha megtörtént, mitől remegve félek:
Halála nekem is halálítélet —
Fejem aláztal lehajtom
És elhalóan ezt sóhajtom:
Áldad — elvetted, így akarod:
Legyen meg a Te akaratod!
Csak egy még Hozzád kérő panaszom:
Ne hagyj soká a síralomházba!
Vigy el hamar, a föld porát lerázva
Hol rétalálók örök tavaszon...”

Grallertné Martini Hilda.

SZERBIAI EMLÉKEK.

Tévedés a hajnali ködben.

Rám parancsoltak a felsőbb hatalmak, hogy karácsonyra böngésszek ki, eddig meg nem írt epizódokat a jegyzőkönyvemből abból az időből, amikor Szerbia a miénk volt. Háboruban vagyunk, tehát a parancsot fejbe-lövés terhe alatt teljesíteni kell.

És az epizódok itt sorakoznak:

... Novemberi hajnal Sabácban. Köd, sivító szél, irgalmatlan hideg. Gorzó Istvánnal kocsin indultam el, hogy ellenőrizzük a tábori konyhák jó elhelyezkedését. Sabác utcáin gyűrött köpenyben, gyűrött arccal bolyongott néhány katona, akiknek tegnap este nem kellett a frontban lenni. A hajdan elegáns kávéházak zöld posztós billiárd asztalain ágyat vetettek a didergő népfölkelők, a földön pedig szalmazsákon, vagy anélkül heverték a cseh katonák. A

hideg elől bemenekültem egy-egy ilyen éjjeli szállásra, de csak pár percig bírtam ki a pipafüst és emberpára fojtogató szagát. Vissza-mentem a kocsinkhoz, amelynek bakján a bőrt hasító szélben valami köszönt isteni sugalmával pipázott Nagy Iván Pál szatmármegyei népfölkelő huszár, aki most kocsisszolgálatot teljesített. A vékony katonaköpenyben hideg, érzéketlen arccal szívta az erős dohányt és hallgatta a gyalogsági fegyverek különös pattogását.

— Milyen furesán szólnak a puskák — mondom neki és topogtam a lábommal.

— Az én, — feleli — úgy hangzik, mint otthon nálunk, amikor az erdőben a gránerek (krajnai munkások) a fát irtják. Fene egy muzsika.

A hideg ellen a vállamra teritettem fekete plüss takarómat, amely így valami rövid korgallérhoz hasonlított. A koei körül sétálni kezdtem, hogy legyűrjem a fázást. Az élénkülő utcában mind több katona mutatkozott. És valamennyi tisztességtudóan szalutált. Milyen furesa. Eddig mindig kémkedő gyanakodással néztek végig rajtam, ha a sabáci romok között bolyongtam. Azt hitték, hogy az elpusztított városban megrekedt szerb vagyok. Némeiük még évődött is velem:

— Uri komitácsi?

Legjobb esetben megelégedtek ilyen kiáltással:

— Wunderbar! Ein civil in Sabac!

Most pedig a könyfacsaró hajnali szélben megkülönböztetett tisztelettel bánnak velem és illetudóan szalutálnak az ismeretlen civilnek. Különös rejtély.

Egy intelligensebb arcú infanterista jött velem szemben. Megszólítottam:

— Mondja barátom, mennyire lehetnek már Sabáctól a mieink?

A katona leveszi a sapkáját és ájtatosan köszön:

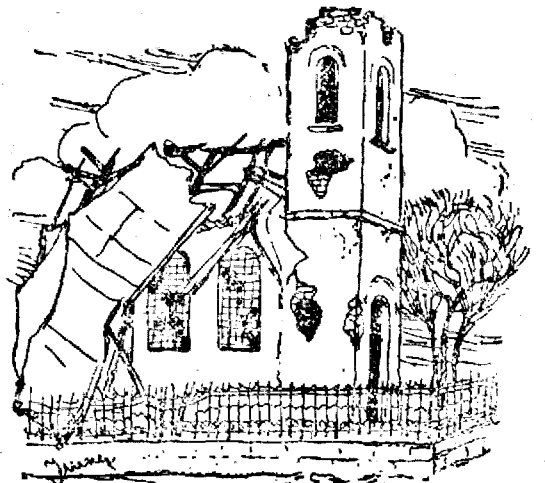
— Diesértessék a Jézus Krisztus. A mieink az éjjel két kilométert rukkoltak előre.

— Tegye föl a kalapját — mondom — és mondja meg, mi maga civilben?

— Tisztelendő urnak alázatosan jelentem, póttartalékos tanító vagyok Körösmezőről.

Most már megértettem az egészet: a folytonos szalutálást a nagy tisztelet az alázatos

köszöntéseket. A hajnali ködben a vállamra borított fekete plüsspléd és borotvált arcom miatt — papnak néztek a katonák.

Egy különös „kolléga”.

A novemberi nap esodásan buja fellángolásában sütkéreztek Sabác főutcáján: Nyulassy dr., meg én. Felejthetetlen kép. Két oldalt lerombolt házsorok, az ut közepén katona, mögöttük barna, sárga, fehér, kék tetejű tréncosik végláthatlan kigyózása, Olykor megállanak az osztrák esendőruk dühös ordítóására.

Az egyik kocsiából kimászott valaki és diskurálgatni kezdett a katonákkal német nyelven. Nyulassy dr. tett figyelmessé a szokatlan emberre.

— Nézze csak — mondta — úgy látszik ez az ember is haditudósító. Meg akar ismerkedni a kollégájával?

Közelebb megyünk és jól szemügyre veszem a kartársat. Hosszu, sovány ember, borotvált arc, szőke fiú. A ruházata bámulatos. Szürke kemény kalap, pepita pantalló és kételejű sötétzöld zakkó. A lábán betétes lakeipő. Kicsener lord se lehetne elegánsabb, ha Sabácban tartózkodnék. Az értelmes arcú idegennel szóba állok.

— Honnét való kolléga ur?

— A Bánáthból.

— Melyik laptól? (Blatt.)

— Laptól? Itt nincs idő blattozni.

Megtudom aztán, hogy a legutolsó londoni divat szerint öltözködő fiú torontáli sváb paraszt. Mint gatyás paraszt jött el hazulról a tréncosik. Sabácban azonban eldobta a haza-

gunyát és egy óra alatt átalakult angol zsentlenné.

A disznók hátán.

Jaj, ez már szomorú történetke. Pedig milyen nagyszerűen, milyen csoda-szépen indult. November tizenkettedikén májusi verőfényben Sabácból kirándulást tettünk Belgrád felé. A szilaj, fiatal lovakat egy őrmester hajtotta, mellette ültem én, hátul pedig két román katona esücsült. Mészárosi falu határában egy szép nagy, fehér falu, muskátlis ablaku tanyaház udvarában hizottdisznókat találtunk. A hadijog értelmében az elhagyott házakból a katonai közszükséglet alkotó dolgokat el szabad vinni, el szabad rekvirálni. Két disznót azonnal leszurttak a román katonák; a kocsihoz tették, mert ezzel legalább kétszáz koronát takarítottak meg a hadi kincstárnak. A leszurtt sertések hátán helyezkedtek el a szakszerű disznószurók és megindult a kocsi hazafelé. Sabác és Misár között baleset történt. Az ostoresapástól megbokrosodtak a lovak és mi a két szilaj állat közé buktunk. Az őrmesternek semmi különös baja sem történt, de az én jobb lábszárcsontom eltört. Ugy ahogy bekötözték és fölfektettek a két döglött sertés hátára. Lassankint besötétedett és az eső is megeredt. Az erdők mellett hat fegyverlövést hallottunk. Az ember ilyenkor önkénytelenül komitácsikra gondol, akiket talán a szekerünk zörgése ingerelt. Istenem, csak már fölébrednék. Mert hiszen ez bizonyosan csak ama álmok egyike lehet, amelyek háborús időben a kényelemhez szokott polgárokat éjszakákon át nyugtalanítják. Csak fölébrednék már... Kocsizörgés, csengő csilingelés. Vörös keresztes kolonnával találkozunk, amely Sabácból jött és a sötét nagy ismeretlenség — Szerbia — mélyére indult. Megállítjuk a főorvost. Fiatal cseh ember.

— Egy szerencsétlen újságíró... bekötözni...

Azonnal előterem egy kedves, fiatal magyar orvos és zseblámpája fénye mellett szakszerűen bekötözte a sebet. Indulás előtt megkérem a cseh főorvost: tekintettel a két disznóra, amelyen fekszem vitessen be engem Sabácsba az egyik mentő kocsin.

— Adjuk oda, főorvos ur, — mondja a fiatal orvos is.

A cseh főorvos-gondolkozik, azután határoz.

— Ez nagy dolog, ez komplikált dolog, ezt — végtelenül, nagyon, szörnyen sajnálja — de nem teheti, mert egyetlen kocsinak sem szabad a elmaradni a Kolonnától. Döcögve megindulunk hát. Hopp, valamit, valami nagyon fontosat elfelejttem.

— Meg kell állani és hívják vissza, azt a fiatal doktor urat, aki bekötözött.

A jó ember ijedten lovagolt hozzám. Kinyögöm:

— Rám nézve nagyon lényeges, legyen szíves doktor ur a nevét megmondani...

— A főorvosét?

— Nem, az önét.

Mosolyogva szól:

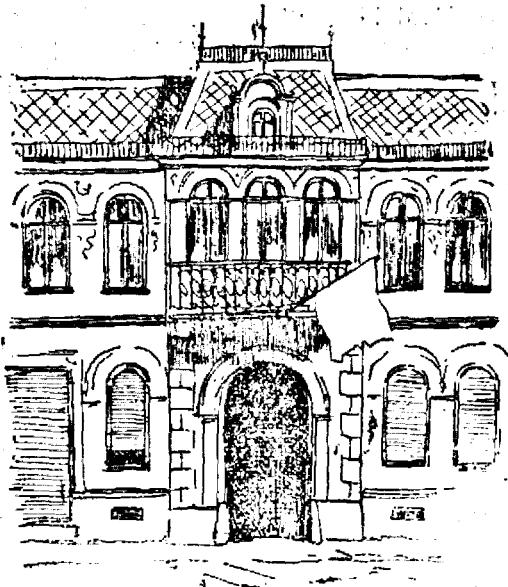
— Igaz, Ön újságíró, a nevem... Név nélkül értéktelen a tudósítás. Dr. Blatt Miklós, a kolozsvári klinikáról.

Megszorítom a finom, meleg áldott jó kezét és ezen át érzem a magyar ember, a magyar orvos lelkének szerető kisugárzását. És ahogyan ránk borult a kegyetlen szerb ég áthatolhatatlan, csillagtalan feketesége ott a belgrádi országúton, a lepergett kis jelenet megértette velem, hogy minden elnyomottság, kigunyolás, csapás, üldöztetés ellenére is miért maradtunk fen mi magyarok a világ népeinek vad harcában s miért maradunk meg örökre szegény Lázárnak. Mert nagy és jó a mi bo-

londos szívünk s mert ha vörös keresztes kocsi, vagy háts paripát kérnek tőlünk, nem tudjuk szláv ridegséggel azt mondani:

— Nem adom.

„I bi jud“.

Amikor november elsején Sabácot elfoglalták csapataink, a városba látva, hogy a templom mellett lévő városháza erkélyéről piszkos fehér zászló integet. A városban már egyetlen élő szerb katona se volt és az utcán polgárokat se lehetett látni. A szolnoki ezred néhány katonája bement a városházára, hogy megfejtse a fehér zászló rebuszát. Meglepetésre tizenkét szerbet találtak a földszinti kis tanácsteremben: tíz asszonyt és két férfit. Egy kivételével öreg asszonyok voltak; az az egy lehetett 35–36 esztendősen. A férfiak is öregek voltak. Néhány lisztet és egyéb élelmieiket találtak náluk. Elmondták, hogy ők az ostrom egész ideje alatt a városháza pincéjében tartózkodtak és amikor a szerb sereg elhagyta Sabácot, ők tizenketten kittűzték a béke piszkos-fehér lobogóját. A zászlót a tanácsteremben találták.

A sabáci tizenkét civilt a mieink — mint mondani szokták — „örizetbe vették“ a város egyik meg nem rongált házában, amely valamikor egy ügyvéd tulajdona volt. November első napjaiban még mindig itt voltak a különös foglyok. Két szuronyos baka őrizte őket. K. hadnaggyal együtt meglátogattuk a tizenkét sabácit, hogy néhány kérdést intézzünk hozzájuk. De beszélni egyikkel se tudtunk. Az asszonyok és férfiak nem ismerik a német szót, szerb tolmácsunk pedig nem volt. Az egyik összetöpreődött anyóka nagy buzgalommal kötött valami furesaszinű harisnyát és ha hozzáfordultunk, nevető arccal mondta:

— I bi jud, I bi jud. Italienisch, spanisch.

Magyarul az annyit jelent, hogy ő zsidó és spanyolul, meg olaszul beszél, amiből könnyű volt megállapítani, hogy az anyóka spanyol zsidó, amilyen a szomszédos Bosznia-Hercegovinában és általában a Balkánon igen sok van. A társaság férfi tagjai közül az egyik öreg bolgár volt, a másik pedig kövér, feketeszakállas szerb. Ennek a leánya, a nők között a legfiatalabbik, főzött az egész kis tábornak. Általában meglegedettség uralkodott a sabáci internáltak csöppnyi birodalmában. Egyedül a feketeszakállas fogoly látszott irgalmatlanul dühösnek. Izgatottan járt-kelt és idegesen húzogatta bőrmellényét, közben pedig hol a katonáinkra, hol a saját leányára vetett megsemmisítő pillantásokat. Aztán a hadnagy elé állott és valamit mondott neki szerbül. Mi persze egy árva szót se értettünk belőle. A katonák nevetve adták meg a felvilágosítást:

— Tőlünk félti a leányát, a vén majom. Pedig nekünk ugyan nem kell. A szerb asszony csókja épp úgy meg lehet mérgezve, mint a kutjaik.

Magyar temető Szerbiában.

Az öt hónapos háború alatt a magyar ember idegezete, s lelke annyira hozzáéledt a könnyes szomorúsághoz, hogy ma már erről is szabad írni. Magyar temető az elpusztult szerb falu kellős közepén, Sevaricében. A faluban a házak tető nélkül, kormos falakkal merevednek. Valahogy olyan volt ez a kép, mintha a magyar kis temető körül a házak is levett fővel, gyászolva néznék s mi véreink elhantolását. A sevaricei magyar temetőben, akkor, amikor én ott jártam, huszonnégy nagy sírban pihentek néma testvéreink. Nagy fehér fakeresztekre írták az elesettek nevét, így:

Battyán János 68. gy. e. meghalt a királyért és a hazáért.

Valamennyi keresztben ez a felírás feketélt. Amikor Zinóber Nándorral ott jártunk, éppen két katonát hantoltak el. A nap november elején szinte tűrhetetlen melegséggel perzselt és a mérges zöld legyek ezrei nyüzsgtek a kellemetlen illatu területen. A temetési aktus rövid volt és szívbe markoló. A mély gödör két szélén lévő földhányásra fektették a két hőst és a fiatal horvát tábori lelkész ima közben beszántelte őket. Néhány katona levett kalappal, szanaszét állott a sir körül. Nem mertem a szemükbe nézni, nem mertem firkészni a tekintetüket, hogy milyen érzések tombolnak a lelkükben. Nem néztem a szemükbe, mert talán nem is láttam volna sem-

mit attól a nedves homálytól, amely a pillanatsimonon átfutott s amely jobban vakított, mint a buja déli napfény...

Ebben a kis temetőben halottak napján forró ünnepélyt rendezett a magyar bajtársi szeretet. A mollinári ezredbeli Szigeti Ernő, aki Szegedről került el, gyűjtést indított és a begyűlt pénzen 430 gyertyát hozatott Rumáról. A századával kivonult halottak napján a sevaricai magyar temetőbe és szivigható beszédet mondott a sírok fölött. A rögtönzött dalárda azután zsoltárokat énekelt és a vörös alkonnyatban a barna, kopár erdők tömören verték vissza a magyar zsoltár zsongító hangjait:

— Te benned bizunk

Te benned remélünk...

Bolgár Lajos.

Aradi katonák a bosnyák fővárosban.

— Nyolc nap Boszniában. — Ismerősök között. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 24.

Most érkezett haza Szerajevóból Limbeck Viktor temetkezési vállalkozó, aki Weiser Aladárnak, a csatatéren kapott sebébe belehalt városi főszámvévó helyettesnek holttestét hozta haza Bosznia fővárosából. Édesek útjáról Limbeck Viktor a következőket volt szíves elmondani az Aradi Közlöny munkatársának:

— Nyolc napig voltam távol Aradtól. Természetesen nem a legsimábban folyt le az utazás Szerajevóig, a vonatok meglehetősen lassan közlekedtek, de végre huszonnégy órai utazás után, Szabadka—Dálya—Bród—Doboj—Zenica útvonalon eljutottam céloimhoz. Mély hatást tett rám a gyönyörű fekvésű város, és esodálatos szépségű az út is, amely odáig vezet. Szerajevóban rendkívül élénk élet uralkodik. Az utcákon nagy a forgalom, természetesen mindenütt sok katonát látni. A déli órákban és este hat és nyolc óra között Miljacka folyó partján olyan elegáns publikum sétál, hogy az ember szinte azt hiszi, hogy Budapesten van, a Duna korzón. Ebben az időben a város egész lakossága kint özönlik az utcákon, de este nyolc óra után megszűnik a forgalom, hirtelen kihalt lesz a város és elesenedednek az utcák. Érdekes a város vegyes lakossága. Legtöbbször németek vannak, de sok a török és a magyar is. Örömmel tapasztaltam, hogy a bosnyákok, törökök mennyire szeretnek bennünket. A magyar katonák iránt végtelen szimpátiát éreznek, akármelyik előkelő házban is szívesen látják vendégül a legegyszerűbb magyar kőzatonát is. Beszéltem egy igen előkelő török úrral, aki elragadtatással beszélt a magyarokról és ezeket mondta:

— Azért szeretjük olyan nagyon a magyarokat, mert rendet csináltak itt.

— A török vendégszeretetet különben alkalmam volt nekem is tapasztalni. Kóboroltam a török negyedben, vásároltam az érdekes üzletekben, ahol a gazda mindenütt ott dolgozik az üzlet nyitott ajtaja előtt és rendkívül barátságosan fogadtak. Végignézttem egy török istentiszteletet és mélyen meghatott az az áhitat, amellyel ezek az emberek vallási gyakorlatukat végezték. Mielőtt imához fogtak volna, sorban odamentek a vízvezetékhez, szappannal megmosták kezüket, lábukat, aztán papucsot húztak lábukra és sorba állottak egymás mellé. Vezényszóra végeztek az imát, vezényszóra hajlítoták meg térdfüket és borultak le végül egész, úgy, hogy homlokuk érte a földet.

Megnéztem a város érdekes látnivalóit, azt a történelmi nevezetességű helyet, ahol a trónörökös párt meggyilkolták. Az Európa szállón még ma is láthatók annak a tüntetésnek a nyomai, amelyet a gyilkosság után Szerajevó feldühödt lakossága rendezett a szálloda előtt. Az Európa szálloda ugyanis tudvalevőleg gyülekezőhelye volt az összeesküvést szövő gaz embereknak. Az elkecsereült tömeg akkor beverte a szálló lényeges kávéházának ablakait, még ma is el vannak törve a nagy tükröveggek és a vasredőnyökön is láthatók a döngetés

nyomai. A szállodát különben a szerajevóiak teljesen bojkottálták.

Aradiakkal is találkoztam Szerajevói tartózkodásom alatt. Itt van Novák Irén, az aradi színház volt kiváló művésznője, aki férjét Tenner Alfréd Pált követte ide. Többeszer együtt voltam Sz. Béla néptelkeltő hadnaggyal, a Neuman gyár volt tisztviselőjével, aki örömmel üjságozta, hogy hősapka küldeményt kapott Aradról katonai részére, akik egészen jól érzik magukat Szerajevóban, ahol különben gyönyörű tavaszias az időjárás. Szerajevó környékén taláboroznak az aradiak, és gyakorta járnak be a városba. Közöttük van Binder Gyula városi számvévó Vajkovič Dusan városi tisztviselő, Molnár gyógyszerész, Kiss Gyula jószágigazgatósi tisztviselő és még sokan vannak itt aradiak, egyiknek nincs semmi baja.

Igen sok utánjárásomba került, míg végre az összes hatóságoktól megkaptam az engedélyt, hogy Wieser Aladár holttestét, amely a szerajevói temetőben volt eltemetve, exhumáltassam. Az exhumálás megtörtént és azután kettes koporsóban Aradra szállítottam a holttestet, az uton mindenütt vigyázva rá, nehogy valamelyik állomáson feltartóztassák.

A háborúról, harctéri eseményekről semmi különösöt nem hallottam. Szerajevóban a legfeljesebb rend és nyugalom van és ilyen az élet azt hiszen Bosznia egész területén, mióta a szerbek abbahagyták mindig kudarcra végződött betöréseiket.

Stamp főhadnagy a harctéren. Megemlékeztünk ma arról, hogy a sajtóhadiszállás haditudósítói a főparancsnoksághoz érkezett jelentésekben olvasták és külön kiemelik Barza Simon ezredes sorait, amelyekben a harminchármasok két vitéz tisztjéről emlékezik meg és ajánlja őket kitüntetésre. Az egyik hőse a házi-ezrednek Eitel Károly százados, aki mint ismeretes megsebesülve orosz hadifogságba került. A másik, vitézségével feltűnt tiszt a 14. század főhadnagya: Stamp János, akiről alaptalanul vélik a sajtószálláson, hogy elesett. A főhadnagy súlyosan megsebesülve hazakerült Brádra és heteket töltött itt, amíg sebei begyógyultak. Ekkor azonnal jelentkezett szolgálata és sürgelő kérésére megengedték a vitéz főhadnagynak, hogy felig még lábadozva is visszatérheszen a harctérre. Néhány nap előtt indult utnak és a karácsonyt már valahol az északi harctéren régen nem látott katonáival a harminchármasok halálfejes századánál tölti.

„Kiáltvány a nemzethez.”

„Tisza István gróf lemondott az orosz invázió miatt.” — A háboru legnagyobb hazugsága. — Angolok, ha Magyarországról innak.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 24.

A londoni újságokban valaha igazat is írtak, — a háboru óta azonban az angol sportszevődegy hevesességével dühöng közöttük a hazugságverseny. Most végre elérkezett ebben is a rekord. A legjobban pedig ebben nekünk magyaroknak lehet gyönyörködnünk. A föllentés világ mestere, a Morning Post a nagy hazugság színterül Magyarországot állította oda és olyan szemtelenséggel merész volt ebben, hogy a háboru gondjait viselő magyaroknak valódi mulattatására szolgált.

Győzelmet hazudni — ez már sablon Londonban. A Morning Post komoly tudósítást ír:

a magyar képviselőház egy meg nem történt üléséről, ennek a meg nem tartott ülésnek el nem mondott beszédéről, ennek az el nem mondott beszédnek soha, nem történt következményeiről

és így tovább.

A Morning Post egyik legutóbbi száma arról a határról ír, a mely Magyarországon Bécsnek kiürítését követte. A miniszterelnök egy mellépallációra felelve az oroszok magyarországi betöréséről nyilatkozott és szavai Bécsben lehangoltan hangzottak. Ezután érdekes a Morning Post cikkét szösz szerint lefordítani.

Tisza István gróf miniszterelnök kijelentette, hogy az orosz betörés olyan ügy, amely a népet és a szövetségeseik mozgalmait a legnagyobb mértékben érinti. Abban az esetben, ha az osztrák-német vezérkar ennek a ténynek fontosságát nem fogná föl, Magyarországnak ez lenne az érdeke, hogy egyedül járjon el. Egy független Magyarországnak módja lenne, hogy fiait, akik a távol keleten harcban állanak, összehívja, s velük a harát az ellenséges betörés ellen megvédje. A miniszterelnök végül megegyezően kijelentette, hogy Magyarország egy Ausztriával szövetséges, önálló állam, amelynek meg van a lehetősége, hogy adott esetben önállóan járjon el.

Ezt a nyilatkozatot a lapoknak nem volt szabad közölniök s a beszéd ezen részét a parlament jegyzőkönyvéből törölték. A jelen levő bécsi újságírók, akik a képviselőházban szokott helyükön ültek, alig akartak hinni füleiknek és nem tudták fölfogni, hogy beszélhet így Tisza István gróf. A következő napon Tiszát a császárhoz Bécsbe, audienciára hívták, aki élénk rosszalását fejezte ki Tisza beszédéről. Tisza erre benyújtotta lemondó levelét, amelyet azonban az uralkodó nem fogadott el. Mindenestre Tisza beszédének a képviselőházban óriási hatása volt. Olyan tapsot még nem hallottak e házban, mint aminő Tisza szavait követto. Az ellenzék tagjai, közöttük egy, aki az elmúlt évben három revolverlövést intézett a miniszterelnökre, tíz percig tapsoltak.

A Morning Post elmondja azután, hogy az ellenzék vezetői, Apponyi, Andrássy Károlyi és Batthyányi grófok, továbbá Justh Gyula erre kiáltványt intéztek a nemzethez, föltéve, hogy a királyság határát védjék meg, ha a hatóságok, a melyekre a határok védelmét bízták, a magyar nemzet kívánságait nem hallgatnak meg. Az ellenzék vezetői fölkérték Tiszát, hogy ő is írja alá ezt a felhívást. A miniszterelnök kitérően válaszolt, azonban kijelentette, hogy

a kiáltvány terjesztését és kifüggesztését az ország minden részében elő fogja segíteni.

Hogy a Morning Post hazugságainak kolosszális és hnmorteli voltát élvezni tudjuk, a következőket kell megállapítani:

1. hogy a magyar képviselőház Belgrád kiürítése óta egyáltalában nem tartott ülést;

2. hogy az a képviselő, a ki három revolverlövést tett a miniszterelnökre és most tíz percig tapsolt volna a miniszterelnök beszédének, nem is tagja a képviselőháznak.

3. hogy soha semmi formában és semminő alkalomkor a miniszterelnök ilyen beszédet

nem tartott, tehát a miatt nem is idézhetők Bécsbe.

Ha pedig a Morning Post egyetlen embert mutat, a ki az ellenzék vezérei által ország-szerte terjesztett plakátján egyetlen betűjét látta, — akkor a legnagyobb jutalomra számíthat, a mi valaha újságot megilletett.

A mikor pedig szemléltethetővé válik előttünk, hogy milyen szédületeseket és aroátianságokat lehet angol nyelven, az angol sajtóban hazudni, akkor elképzeljük, mi minden egyébbe traktálhatják a brit birodalom és az entente egyéb államainak népét, hogy a valóságot, az igazságot minél később tudják meg.

el lakóhelyükről. A hangulat komor és nagyon izgatott. Az üzletek zárva vannak és a bankok ismét elköltöztek Varsóból. A távolból ágyudőrejt hallani. (M. T. L.)

Orosz beismerés a hátrálásról.

Rotterdam. Orosz jelentések beismerik, hogy Lengyelországban bizonyos kerületeket kiürítettek kelet felé jobb állásokba. Két jezsuitát egy kolostorfolyosóba beütött gránát megölt.

Nem katonák, hanem rablók.

Leonhardt Adelt, a Berliner Tageblatt haditudósítója írja az osztrák-magyar sajtóhadiszállásról:

— Az osztrák-magyar hadsereg által visszahódított Neusandecz utcáin még láttam Nikolajevics Miklós nagyhercegnek, az orosz hadsereg főparancsnokának kiáltványát, amelyben lengyel nyelven biztosította a lengyeleket, hogy Lengyelország mindhárom részét ismét egyesíti. Más, a monarchia népeihez intézett kiáltványaiban az oroszokat felszabadítóknak, s legszebb reményeik megvalósítóinak nevezte. Hogy milyen fogalmat alkotnak maguknak az oroszok a szabadságról, arra nézve egy jellemző epizód: Rzeszowban, amelyen keresztül most az orosz trén menekül egy kozák a Szobieszki-utcában egy Bigaier Mendel nevű urtól, aki postyénai üdüléséből látogatába jött a városba s akit az orosz invázió ott lepott meg, elrabolta pénztárcáját 1300 korona tartalommal. A kirabolt ember energikus feljelentést tett a városházán a várparancsnoknál. Izgatottságban a következő szavakat mondotta:

— Parancsnok ur, ön nem katonákat vezetett ide, hanem rablókat!

A parancsnok hidegen válaszolt:

— Egy félóra múlva ön lógni fog!

Tényleg Bigaier azonnal elfogatta és elvitette. Bigaier miközben elhurcolták, még visszakiabálta:

— Ezt drágán fogja megfizetni! Én amerikai állampolgár vagyok

Ez gondolkodásra bírta a parancsnokot. Titokban érdeklődött s megállapította, hogy Bigaier tényleg newyorki polgár. Erre rögtön elrendelte, hogy a halálraíteltet bocsássák szabadon.

A galíciai postahivatalok megnyitása.

Bécs. Egy Bialában tartózkodó galíciai postaigazgató nyilatkozata szerint a kamienicai, limanovai, neusandeci, piwnionai és swiontniki, gornei postahivatalokat megint megnyitották.

Botbüntetés az orosz hadseregben.

Kattowitz. Oroszországban az alkoholtilalom havonta 250 millió rubellel csökkenti az állami bevételeket. Tömeges megbetegedések vannak, mert egyéb hiányában egetni való spirituszt, sőt meg butorpoiturat is isznak az emberek. A hadseregben visszaállították a botbüntetést. Egy ezredesnek ötven, egy kapitánynak huszonöt botütéssel van joga büntetni. Egy tiszt ráírt a főparancsnokra. Egy tábornok, akinek a főparancsnok sajátkezüleg tépte le vállóját, agyonlőtte magát. A sebesült katonák kikérdezését száz rubellel büntetik. Permben forradalmi üzelmekért halálra ítélték 28 munkást, akik az orosz állami gyárban dolgoztak.

Elvágva az orosz sereg Varsótól.

— Katasztrófális a visszavonuló oroszok helyzete. — Lovic tíz nap óta a németeké. — Kétszázezer orosz fogoly van a monarchiában. — Megvertük az oroszokat a Kárpátokban. —

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest—Berlin—Kopenhága, december 24.

Kétszázezer hadifoglyunk van.

Budapest. (Hivatalos.) A főhadiszállásról jelentik.

Ökörmező mellett Felső-Nagyág völgyében áll a harc. Latorca vidékén csapataink tegnap több rendbeli támadást, az oroszoknak súlyos veszteségeket okozva, visszavertek és egy ellenséges zászlóalját Alsó-Vereckénél szétszórtak. Felső-Ung völgyében támadásunk lassan, az uzsoki szoros irányában tért nyert. December 21-én ezen kárpáti völgyek területén 650 oroszot ejtettünk foglyul.

Ismert galíciai harc vonalon harcok tovább folynak. Nida alsó folyásánál december 22-ikén egy ütközetben több mint 2000 foglyot ejtettünk. Tomasow vidékén és a Ravka-Bzura vonalon tovább harcolunk.

December 11-ikétől 20-ikáig 43,300 oroszot ejtettünk foglyul. A monarchiában immár 200.000 az ellenséges hadifoglyok száma. Höfer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Katasztrófa előtt az orosz sereg.

BERLIN. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállásról jelentik:

Soldau és Neidenburg felől csapataink újból támadást kezdtek és több napi harcban visszaverték az oroszokat.

Mława melletti ellenséges hadállások ismét birtokunkban vannak. Eme harcokban több mint 1000 oroszot elfogtunk.

A Bzura és Ravka szakaszokon szabaddátást akadályozó időjárás miatt, mely miatt tüzéség alig érvényesülhetett, számos helyen heves szuronyharc támadt. Oroszok veszteségei nagyok.

A Pinca jobb partján Tomaszovtól délkeletre oroszok többször támadtak. Szövetséges csapatok súlyos veszteségeket okozva nekik, támadásaikat visszaverték. Tovább délre helyzet általában változatlan. Legtöbb hadvezetőség. (Miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kopenhága. A Politiken katonai munkatársa nagyobb cikket írt a németek oroszországi eredményeiről és jelenlegi hadállásáról. Cikkekben kiemeli, hogy ha a németeknek északról Mława felől sikerül előnyomulniuk, akkor az orosz északi seregnek Varsóval való összeköttetését veszélyeztetik és esetleg az orosz hadsereg katasztrófáját idézik elő. A németek győzeleme így is derül az, hogy az orosz offenzíva teljesen kudarcot vallott.

A németek lengyelországi győzeleme teljesen megbénította az orosz offenzívát. Hivatalos katonai körökben az a vélemény alakult ki, hogy a németek győzelmeivel az oroszországi háború legkeményebb részén estek túl. Németországban napról-napra annál nagyobb lehet az öröm, mert hiszen a harcokról érkezett minden újabb részlet azt bizonyítja, hogy a győzelem sokkal nagyobb, mint eleinte hitték. Az orosz kudarc nagyságát pedig az bizonyítja, hogy a lengyel csatateremen a kaukázusi és a szibériai katonák kivételével az orosz birodalom leg-távolabb részéről összehordott katonák is küzdöttek, egyszóval az oroszok orjuket a frontba vetették.

A visszavonulást a Lipnónál és Vloclavkénál álló orosz sereg kezdte meg. Erre felbomlott a többi sorokban is a rend és a németek minden vonalon a csatatér urai lettek.

Ezután a németek üldözésbe vették az ellenséget. Az üldözés különösen az északi részen volt erélyes. Mélyebben délre a központi hatalmas seregek Piotrkowon kívül a Piotrkowtól délkeletre fekvő Przedborzot is bevették, a mely azért fontos, mert ez a hely uralja a Pilica folyó átmeneteit. Przedborz elfoglalása következtében az orosz haderők egy része a Varsóval való összeköttetésben fenyegetve van.

Bizonyos az is, hogy az osztrák-magyar hadsereg előrenyomulása Krakó felől Przemyśl irányában eddig nagyon szép eredményekkel járt, és a Duna-ec alsó folyásánál Tarnov közelében az orosz háttvédek csak nehezen tartják magukat.

Varsóban hallják az égyuzást.

Róma. A „Stampa” szerint Varsó kormányzója még öt nappal ezelőtt falragaszokon közhírré tette, hogy a német veszedelem végleg elmúlt. Most újból nagyszámú vonat érkezik menekülőkkel, akiket az orosz katonák üznek

Lovicot rég elfoglalták a németek.

BERLIN. A Lokalanzeiger jelenti: Lovic december 16-ika óta a németeké.

Japán ágyukat küld Oroszországnak.

Bezn. Egy semleges állam magasállásu személyisége, a ki legutóbb Szentpétervárott járt, kijelentette, hogy Oroszország Japántól ismételt katonai segítséget kért. Japán e szerint a Sachalin-szigetek egyik felét követelte és a legutolsó tárgyalások eredményeképpen meg is kapta. A japán kormány már egy sereg ágyut Oroszországba menesztett, a megfelelő kiszolgáló személyzettel együtt.

Hadifogoly orosz tisztek.

Berlin: Százával viszik a lengyel határtól az orosz hadifogoly tiszteket Közép és Dél-németország városai felé. Legutóbb a hanai vasútállomásra 360 orosz hadifogoly tiszt érkezett, köztük két tábornok is, akiket onnan tovább szállítottak Heidelbergba. Friedbergben

már több mint 200 orosz hadifogoly tiszt van, a kiket ideiglenesen az ottani új gyalogsági kaszárnyában helyeztek el.

A Biala-völgyi harcok.

Bécs. A Gazetta Krakowska jelenti: Az oroszok a Biala völgyében erős haderőket vontak össze. Ezeket a mi csapataink meglepték és a visszafoglalt Tuchow városkán és Riglicén át a Biala partján győzelmesen vonultak előre. Az oroszok a leghevesebb ellentállást kísérelték meg, hogy csapataink előremenetelét feltartóztassák. A csataterőről sok orosz foglyot hoztak a front mögé. Ezekben a harcokban különösen kitűntek a lengyel legionáriusok, akik hősi hirtükhöz méltóan harcoltak. A Krosno-Sanok-vonalon folyó harcok hadállási küzdelmek jellegével bírnak.

Megvertük az oroszokat Ungban.

Nagybereznaról jelentik: Fenyvesvölgynél az oroszok két napos harcban honvédeink hősiességétől visszavonultak. Vezérszállásnál, Dolownán ütegeink rettenetesen pusztítottak. Az oroszok temérdek halott és sebesült hátrahagyásával menekültek.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A magyar területen álló orosz erők közül a legjelentékenyebbek azok, amelyek Ungmegye északi részén védekeznek a magyar seregek támadása ellen. Az orosz erőket két hadosztályra lehet tenni, amelyek lovassággal vannak megerősítve.

Az oroszok fenyvesvölgyig jutottak el legdélebbre. A fenyvesvölgyön álló sereg centruma az ungi orosz erőnek, amely a határtól nyolc kilométernyi területet tart megszállva, le egészen a Tiha völgyéig. Egy előretolt rajuk Havasköz és Viharos között áll.

Az ungi harcoknak állóharc karakterük volt mindaddig, amíg offenzívánk meg nem kezdődött. Tegnapelőtt Patakófalun túl visszacsorítottuk az oroszokat, a helységet a honvédek nagyszerű rohammal bevették.

Tegnap rendkívül heves tűzharc volt egész nap. Szürkületkor rohammal vertük ki az oroszokat pozícióikból. Fenyvesvölgynél támadásunk rendkívül vehemens volt, az oroszok pozíciói ezen helyen nem voltak tarthatók. A parancsnokságra naponként száz-kétszáz orosz foglyot hoznak be.

Offenzívánk a tegnapi és a mai nap folyamán Ungmegye északi részében előrehaladt. Miután Fenyvesvölgyet kétszeri sturmmal elfoglaltuk, támadásunk Ligetes-Hajasad-Uzsok irányában fejlődött ki és ezen a fronton állandóan tört nyerünk. Havasköz és Viharos között, ahol az Ungban álló ellenséges orosz haderő előretolt állása volt, az ellenség megkezdte a visszavonulást. Az oroszok makacsul védekeznek, de támadásaink hevesége elől kénytelenek pozícióikat egymásután feladni. A tegnapi és a mai eredményes harcokban ismét a magyar honvédek tüntették ki magukat.

Nagyberezna. Ma Ung legészakibb községe, Klesvölgy is birtokunkba jutott, a megye keleti részén pedig Tihát és Havasközt foglaltuk vissza. A 75., 257., 258., és 260. orosz ezredék jartak Ungban. A 257. és 258. ezredből igen sok foglyot ejtettünk.

Az ellenség Ungban már csak egyetlenegy községben ur: Uzsonkon. Itt is már csak őráratok vannak. A 257. és 258. orosz ezred rozsai az uzsonki hegynék Sianki

felé eső terrasszerű részein foglalt el védelmi állást. Ma több helyütt erősen agyartuk az ellenség állásait.

Nagyberezna. Csapatainkkal december 22-én vonultunk be Fenyvesvölgybe. Rettenetes piszok és több füstölő ház jelzi, hogy még órákkal előbb itt jártak az oroszok. Több épületet aláaknáztak abban a reményben, hogy tisztjeink oda szállásolják el magukat. A gázteket még idejekorán észrevettük és a dinamitpatronokat eltávolítottuk.

Az ellenség a templom előtt barrikádot emelt. Az állomás épülete előtt megtaláltuk az orosz ágyuk állásait.

A mi tüzéségünk csodálatos precizitással dolgozott. Tarackjaink gránátjai az ellenség tüzéségi állásainál csaptak le. A gránátok pincemélységig töltészerűen hatoltak a föld mélyébe. A robbanás következtében két orosz ágyu bukfenecet hányva repült ki állásából. Az oroszok halottaikat Fenyvesvölgyön kereszt-nélküli sírokban hantolták el.

December 23-án hajnalban folytatjuk utunkat tovább előre.

TÖRVÉNYKEZÉS

§ A Polónyi-Lengyel-ügy végleg megszűnt. A mikor a Kuria megsemmisítette a Polónyi-Lengyel-ügy első esküdtársági főtárgyalását és ezzel együtt Lengyel Zoltán három hónapi fogházbüntetését, az iratok visszakerültek a törvényszékre az új eljárás megtartására. A új vádemelés határidejének lejáratásakor a királyi ügyészség úgy nyilatkozott, hogy nem vállalja tovább a vád képviselését. Erről értesítették a feleket, mire Polónyi Géza maga vette át a vád képviselését azzal a nyilatkozattal, hogy a maga személyében újabb vádiratot nem ad, hanem az ügyészség első vádiratát egész terjedelmében fentartja. Lengyel Zoltán képviselőtében dr. Gál Jenő kifogásokat adott be a vádirat ellen a büntető törvényszék vádtagadásához és a további eljárás megszüntetését kérte, mert szerinte elévült az ügy. A vádtagadás megállapította, hogy a vádirat benyújtására csakugyan elmúlt a törvényes határidő, a pótmagánvádnak tehát nincsen helye. Polónyi Géza a végzés ellen felfolyanodott az ítélőtáblához, a mely a vádtagadás határozatához hozzájárult és így a végletlennek látszó pör visszavonhatatlannal megszűnt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Színházi műsor:

Péntek: d. u. Kornevillei harangok, este: Lengyelvér.

Szombat: d. u. Kabaret és Vörös Ördögök, este: Svihákok, új betanítás.

Vasárnap: délután Gül Baba, este: Lőcsei fehérasszony, daljáték. Ujdonság.

* **Pénteken:** Ez a háború, látványos, színes dráma kerül színre. A modern hadviselés minden technikája és tudományos készültsége előttünk áll e képen; háború folyik a földön, a vízen és a levegőben, sőt a víz alatt is. Öldöklő fegyverek, hatalmas hajóágyuk és bombákat szóró repülőgépek intézik el a nemzetek viszályát. A sláger mellett kiváló kiegészítő műsor kerül színre.

* **Szombaton:** A fekete ördög, óriási detektív drámát mutatja be a színház. Kevés detektív dráma volt még olyan feszült izgalmu, mint ez a mű. És távol van a dráma cselekménye minden fantasztikumtól. Ez maga a realitás, maga az élet, amelyben tényleg vannak zseniális és halálmegvető gazemberek, akiken minden gázságon túl elér a sorsuk. A remek dráma, épügy, mint a kiváló pótképek előreláthatólag nagy sikert fognak aratni.

* **Vasárnap:** A megtérés címen egy gyönyörű kalandos színmű kerül bemutatásra. Raffinesnek, az uri betörőnek naplóját tárja elénk ez a film, mely úgy témájának nagyszerűségével, mint a kiállításnak és a rendezésnek művészi voltával, szinte páratlanul áll a maga nemében. A film főszerepeit a legkiválóbb színészek alakítják, ami csak hozzájárul a remek kép művészi nivójának emeléséhez. A műsor többi részét remek vígjátékok és kisebb drámák töltik be, melyek mindegyike a legnagyobb gondtal van kiválogatva.

* **Hétfőn:** Meghalt a golyó, a század ezen legkiválóbb vígjáték slágere kerül sorra, a mely már jó idő óta olyan lázas türelmetlenséggel vár az aradi közönség. Az előadások pontban 8, 8, 1/8 és 9 órakor kezdődnek és nem folytatálagosak, az utolsó előadás a kedvezmények nem érvényesek. Kérjük a közönséget, hogy tolongások elkerülése végett mindenkor az előadás előtt legalább 5 perccel jegyét megváltsa.

— **Karácsony az Apollóban.** (Szenzációs ünnepnapok.) Nagy gondtal, tüzetes körültekintéssel állította össze az Apolló színház karácsonyi programját, a mely gazdag változatosságánál, érdekességénél s művészi színvonalánál fogva nagyszerű szórakozást fog nyújtani a színház publikumának. Az igazán tömeges úgy intézkedett, hogy mind a három ünnepnap más más képek kerüljenek vetítésre s ezzel a közönségnek azt a kellemes helyzetet nyújtja, hogy a karácsonyi ünnepek alatt többször is felkeresheti az Apollót, ahol pompás szórakozás, gondfeleltető órák várnak mindenkire. Karácsony elsőnapján, pénteken rendkívül szenzációs műsora lesz az Apollónak. „Az indus leánya”, nagyszabású amerikai dráma s egy hatalmas Nordisk-darab uralják a műsort; szombaton „Az utolsó kísérlet” című nagykepcelő dráma a műsor slágere; vasárnap pedig „A vár titka” című izgalmas detektívdráma kerül bemutatásra. Mindezekben kívül mind a három nap változatosan eredeti háborús akciókat és egy gyönyörű alkalmi darabot („Miatyánk”) játszik az Apolló. Az ünnepnapok alatt az előadások folytatálagosak. Az első előadás délután 3 órakor kezdődik. Pénztárnnyitás kettőkor.

* **Ünnepi előadások.** Ma pénteken délután Ladiszlav József felléptével a Kornevillei harangok, este az általános nagy sikert aratott és a budapesti Királysínházban csak ma először színrekerülő Lengyelvér operette megy. — Szombaton Vörös Ördögök és Cabaret kerül színre délután, míg este a társulat felújította a Svihákok operettet. A két svihákokot Kontay, Győző, az énekesnőt Pataky Vilma, a két tisztet Heppesné és Kiss Mária játsszák. — Gül Baba és a Lőcsei fehérasszony. Vasárnap délután az évek óta pihent Gül Baba kerül színre a főbb szerepekben Kontay, Hampel, Benkőné, Győző, Várnay, Herold, Kiss Miklós, Virág. Este itt először Jókai Mer világhírű regényéből készült énekes népszínmű, a Lőcsei fehér asszony kerül színre, a melyben a társulat egész személyzete játszik kivétel nélkül.

— Előkészületben a Mozi tündér. (Kino königin) Fészek az új házbau.

* Az Uránia színház karácsonya. A karácsonyi ünnepek egész tartama alatt a színház a legváltozatosabb és a legnagyobb gonddal összeállított műsorokat mutat be közönségének.

* Felhívjuk a közönség figyelmét Kerpel Izsó 100.000 kötetes kölcsönkönyvtárára.

Megakadályozta a cár Szerbia külön békéjét velünk.

(Péter király abba akarta hagyni a háborút. — Bukaresti követünk szabadságon.

— Albánok háborus készüldései.)

— Hivatalos távirati tudósítás. —

Budapest—Szófia, dec. 24.

Szerbiai visszavonulásunk okai.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik: A déli főhadiszálláson egy magasrangú törzstiszt, aki a hadműveletek egyik közvetlen intézője volt, elmondotta, hogy szerbiai visszavonulásunk mindvégig a legteljesebb rendben folyt le, a szerbek abszolút nem tudtak veszteséget okozni a visszavonult csapatoknak, elenyészően csekélyek a veszteségeink, municióban és felszerelésben pedig csaknem mindent áthoztunk Szerbiából.

A terep rendkívül fáradtságos és nehéz volt. Térdig jártak a katonák a feneketlen sárban, elakadtak a kocsi, a lovak nem bírták tovább a sártengerben és a hadtáp biztosítás elé gördült legyőzhetetlen akadályok készítették csapatainkat a visszavonulásra.

Belgrádból a múlt hétfőn éjszaka 11 órakor kezdődött meg az elvonulás. Az összes ott felhalmozott készletek hiánytalanul átkerültek magyar partra és mikor valamennyi csapatunk már elhagyta Belgrádot, a vasúti hidat felrobantottuk.

Oriási a szerbek vesztesége.

Odessza: Az Odeskij Listok írja: Szerbia pillanatnyi sikerét bevallani se meri, mert óriási veszteségek árán érte el.

Szerbia békét akart kötni a monarchiával.

SZOFIA: Péter szerb király december elején levélben arra kérte a cárt, hogy engedje meg Szerbiának a külön bekezdést, amihez Pasic is hozzájárult. A cár válasza az volt, hogy trontöréssel tenyegette meg a királyt, aki ekkor teketegységéből és a trontra ment.

Péter király Belgrádban járt.

Genf. A párisi Journal tegnapi számában jelenti a lap nesi tudósítója, hogy, tegnap jelen volt a nesi pályaudvaron, a mikor Péter király Pasic miniszterelnök társaságában visszaérkezett Belgrádból. Az öreg király már három hét óta nem kelt fel az ágyból belgrádi látogatása előtt, most azonban, a mikor visszatért Szerbia ideiglenes fővárosába, egészen vidámnak látszott. A király maga nem nyilatkozott a francia újságíró előtt, a tiszték azonban elmondták neki, hogy Belgrád szanalmas állapotban van.

A legtöbb középület annyira meg van rongálva, hogy hasznavehetetlen. Mindez a hónapokig tartó ágyúzás természetes következménye; a szerbek maguk is beismerik, hogy az osztrák-magyar alattvalók házaik ép úgy meg vannak sérülve, mint a szerb alattvalóké. Legjobban fáj a szerbeknek, hogy az osztrák-magyar sereg kivonulása alkalmával magával

vitte a hadköteles korban lévő szerbeket, összesen mintegy 1200 embert. Ezeket kívül tartóztatták az osztrák-magyar csapatok Bussert, a belgrádi villanyvilágítás társaság igazgatóját is, a minnek az volt az oka, hogy Bussers egyszersmind Belgium konzula is volt Belgrádban.

Bukaresti követünk szabadságon.

Bukarestből jelenti a Keleti Értesítő: Czermin gróf osztrák magyar nagykövet több napi szabadságra utazott.

Görögország nem támogatja Szerbiát.

Athén. Az Agence d'Athènes kormány felhatalmazása alapján megcáfolja azt a hírt, mintha Görögország megígérte volna Monasztir macedóniai részének megszállását Szerbia részére.

A görög-bolgár határincidens.

Szófia. A bolgár távirati iroda jelenti, hogy a bolgár kormány fellépése következtében a szófiai és az athéni kormányok meg egyeztek abban, hogy vegyes bizottságot küldenek ki, amelynek az lesz a feladata, hogy a görög-bolgár határon nemrég történt incidenst megvizsgálja és a bűnösöket megbüntesse.

Reiber Emil — távozása.

— Változás a közös bank aradi fiókjának vezetésében. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 24.

Az aradi pénzügyi világot a háborus idők derekán, most, amikor az egymásra következett nehéz esztendő legnehezebbjében minden vezető, irányító egyéniségre szükség van: érzékeny veszteség éri: az Osztrák-Magyar Bank aradi fiókjának vezetője, Reiber Emil bankfőnök eltávozni készül állásából, mert a közös bank kormányzósága a bécsi központban éhajtja igénybe venni Reiber Emil kiprobált munkacerejét.

Akik Arad pénzügyi életének szemlélői és részesei, azok jól tudják, hogy mit jelentett az aradi pénzpiacnak Reiber Emil. A közös bankfiók főnökének csendes, feltűnést, szereplést kerülő egyénisége ritkán került a nagy nyilvánosság elé, de annál inkább éreztető volt munkája, annál inkább mutatkozott szimpatikus személyének és lankadatlan, komoly és körültekintően előzékeny tevékenységének hatása az aradi piac, az aradi pénzügyi élet és az aradi pénzintézetek megszilárdulásában, nagyra növekedésében.

A közös bank bécsi központja most arról értesítette Reiber Emilt, hogy szolgálati érdekből fölnemlik az aradi fiók főnöki teendőinek intézése alól és a bécsi főintézethez hívják be szolgálati feltevére megfelelő munkakörre és pozícióba. Együttal azonban megbízták a távozó bankfőnököt, hogy a fiók vezetését, amíg a most kinevezett új főnök megérkezik, az eddigi módon lássa el.

Ebben a két kurta szóban, amelyet a közös bank vezetősége hivatalos szárazsággal írt le, benne van Reiber Emil aradi munkásságának egész jellemzése, az a feltétlen elismerés, amellyel a bankfőnök érdemeit az aradi pénz-

ügyi világ elismeri. Tizenkét év előtt jött Aradra Reiber Emil. Husz éves korában kezdte meg pályáját a közös bank bécsi főintézetében. Tudását, képességét, megnyerő egyéniségét gyorsan fölismerék és méltányolták: egyre és pedig gyorsan emelkedő előléptetéssel került Temesvárra, majd Kassára a bank ottani fiókintézetéhez, végül pedig a budapesti főintézet-hez. 1902. decemberében, amikor az aradi bankfiók főnöki állása megüresedett, a központ Reiber Emilt küldte ide.

Amikor a bankfiók kevéssé előbb épült Erzsébet-királyné köruti palotájában elfoglalta új állását Reiber Emil: a maival össze sem mérhető keretek közt mozgott Arad pénzügyi élete. Kis forgalmu volt maga az osztrák-magyar bank aradi fiókja is, hét tisztviselője könnyen intézte el a munkát. Az aradi pénzügyi körök bizonyos félénk tartózkodással közeledtek a bankfiókhoz, amelynek addigi irányítása nem biztatott és nem fejlesztette az aradi pénzpiacot. Reiber Emil munkájára, jóindulatú és amellett kellő helyen energikus fellépésére volt szükség, hogy a közös bank aradi fiókja és az aradi pénzintézetek egymást megértve, egymás érdekeit összeegyeztetve együttesen rohamos és szilárdan megalapozott fejlődésnek induljanak. Az aradi osztrák-magyar bankfiók forgalma ma — mindazmellé, hogy időközben Békéscsabát kikapcsolták körzetéből — több mint kétszer akkora, mint tizenkét év előtt volt. Megkétszereződött a tisztviselők száma is, csak Reiber Emil szerény, visszavonuló egyénisége, megnyerő, hiélmat keltő modora, munkabírása és munkakedve maradt a régi az Erzsébet-köruti palotában. Hogy az aradi piac, az aradi pénzügyi világ hová fejlődött a tizenkét év alatt, arról legbeszédesebben szól az Aradi Közlöny, hogy vezető, nagy, megismosodott és milliók pénzintézeteink mellett a fiatalabbak és kisebbek is szilárdan, ingadozás nélkül állnak meg a legnagyobb pénzügyi nehézségek idején is és hogy az aradi pénzpiac szilárdsága, fölénye megdermedt volt. Ebben elvitathatatlan és mindentől által nagyrabecsült érdeme van Reiber Emilnek, aki előzékeny állt rendelkezésére az aradi pénzpiacnak. Mindenki bizalommal fordul a bankfiókhoz és Reiber minden teljesítható kérést szívesen fogadott.

Hogy csendes munkássága nem maradt észrevétlenül és ismeretlenül a nagyközönség előtt sem, annak bizonyosságát adták két év előtt az aradi második kerület polgárai, amikor Reiber Emilt a függetlenségi párt részéről Barabás Béla érdekében kifejtett erős és nagy agitáció ellenére is imponáló lelkesedéssel választották meg a törvényhatósági bizottságba.

— Amikor most elhagyni készül tizenkét esztendő nagy sikerű működése színhelyét: csak szeretettel és sajnálattal gondolnak Reiber Emil tisztelői az elválásra. A búcsúzás ideje különben még nem érkezett el. Reiber Emil legalább február végéig vezeti még hivatalát és csak akkor veszi át az Osztrák-Magyar Bank aradi fiókjának vezetését a most kinevezett új bankfőnök: Unger Ferenc, aki idáig a közös bank nagykanizsai fiókjának főnöke.

Hadbavonuló katonák zászlója. Az aradi helyőrség egy századának, amely holnap indul a harctérre, a Weiss és Benjamin aradi cég egy díszes kivitelű nemzeti lobogót ajándékozott. A század katonái közül többen megjelentek szerkesztőségünkben és kérték, hogy hazafias ajándékot nevükben köszönjük meg.

H I R E K.

Felhívás Aradvármegye és Arad város közönségéhez.

Ujólág felkérem a vármegye és a város közönségét, hogy az ujévi üdvözlőkre szánt költségeit a háboru szülte nyomor és szenvedés enyhítésére szolgáló nemes cél javára megváltani és adományait hozzám beküldeni sziveskedjék.

Báró Urban Iván főispán.

Január 16-án vonulnak be a népfölkelők.

— Tényleges szolgálatra hívják a B. osztályúak első csoportját. —

Arad, december 24.

A honvédelmi minisztérium a következő hirdetményt bocsátotta ki:

— A népfölkelésre kötelezetteknek általános behívása folytán, mindazok a népfölkelésre kötelezettek, akik az 1887, 1889, 1889. és 1899. évben születtek és az 1914. évi november 16-tól december 31-ig terjedő időben megtartott népfölkelési bemutató szemlén, vagy a későbbi utóbemutató szemlén népfölkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtattak, a népfölkelési igazolványi lapon föltüntetett m. kir. honvéd kiegészítő, illetőleg cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére 1915. évi január hó 16-án népfölkelési tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak.

A fönt megjelölt évfolyamokhoz tartozó és a szatmárnémeti, besztercebányai, kassai és egy m. kir. honvédkiegészítő parancsnokságok területén tartott bemutató szemle alkalmával alkalmasnak osztályozott, de népfölkelési igazolványi lappal el nem látott népfölkelésre kötelezettek ugyanezen napon a tartózkodási hely honvédkiegészítő parancsnokságához vonulnak be.

Azon osztrák honosságu alkalmas népfölkelésre kötelezettek, kik Galiciában vagy Bukovinában bírnak illetőséggel, tekintet nélkül a népfölkelési igazolványi lapon föltüntetett kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére, 1915. évi január hó 16-án a tartózkodási hely szerinti cs. és kir. kiegészítési kerületi parancsnokság székhelyére tartoznak bevonulni.

Ugyancsak 1915. évi január hó 16-án bevonulni tartoznak a népfölkelési igazolványi lapon föltüntetett kiegészítő parancsnokság székhelyére azon 1894, 1893. és 1892. évi születésű népfölkelésre kötelezettek, akik alkalmasnak osztályoztattak és bármely okból eddig nem vonultak be; népfölkelési igazolványi lappal el nem látott ezen népfölkelésre kötelezettek a tartózkodási hely szerinti kiegészítő parancsnokság székhelyére tartoznak bevonulni.

A bevonulók meleg takaróval, meleg alsó- és felső ruhával, kötött ujjas mellényvel, téli kabáttal, erős lábbelivel, evőeszközzel, evőeszeivel, hűtőszakkal és két napi élelemmel vonulnak be.

A bevonulás alkalmával a népfölkelési igazolványi lap birtoka a vasúton a harmadik osztályon ingyen van; ezen népfölkelési igazolványi lap azonban a vasúti utamásom jövedelmének elindulása előtt az államjegypénztáránál lefolytatható.

Azok a katonák, akik népfölkelésre kötelezettek, kik részben népfölkelési igazolványi lappal rendelkeznek, a vasúti utamásom jövedelmének elindulása előtt az államjegypénztáránál lefolytatható. (Védőtörvény ut. III. rész. 24. §.)

Azon behívott népfölkelésre kötelezett, aki a kitűzött határidőre és helyre be nem vonul, karhatalommal vezettetik elő a katonai behívás iránt tanúsított engedelmesség meghiúsításáról szóló 1890. évi XXI. törvények 4. §-a értelmében két évig terjedhető börtönnel büntetettik.

— Az Aradi Közlöny legközelebbi száma a karácsonyi ünnepek alatt vasárnap reggel a rendes időben kerül a közönség elé, hogy tájékoztat adjon a háborus eseményekről.

— A főhadparancsnok köszönete a gyermekek ajándékáért. Budapestről jelentik: Frigyes főherceg főhadparancsnok megköszönte Jankovich Béla kultuszminiszternek azt az ötvenezer csomagot, amelyet az iskolákban gyűjtöttek össze a katonák karácsonyi ajándékára.

— Rotschild a nyomorgó zsidókért. Londonból jelentik: Rotschild lord ezer fontot adott a nyomorgó lengyelországi zsidók segélyezésére. Az angolok a zsidók nyomorának enyhítésére gyűjtött háborus alapjának adta ezt az összeget.

— A pápa a hadifoglyokért. Rómából jelentik: A pápa lépéseket tett a hadviselő államoknál, hogy kölcsönösen cseréljék ki azokat a sebesült foglyaikat, a kik katonai szolgálatra végleg alkalmatlanok.

— Elhunyt nyugalmazott altábornagy. Bécsben tegnap meghalt Kaffka Ignác nyugalmazott altábornagy, aki egykor az aradi huszárezred parancsnoka volt. Az elhunyt holttestét ma délután szállították Debrecenbe, ahol családi sírboltjában fogják örök nyugalomra helyezni.

— Családi dráma a bevonulás miatt. Debrecenből jelentik: Halápon Deák Ferenc jómódú gazdálkodónak be kellett volna vonulni. Deák, a ki fiatal férj volt, féltette itthagyni a feleségét és bujdosott a tanyán. Most azután jelentkezni akart, kihívatta tehát magához a feleségét, hogy elbucuzzék tőle. A fiatal asszony vigasztalta a és buzdította férjét, hogy csak jelentkezék, nem lesz baja a késésért. A féltékeny férj ezt arra magyarázta, hogy felesége meg akar tőle szabadulni a ezért szemrehányásokat tett neki, majd a perpatvar során revolvert rántott és kétszer a feleségére lőtt. Az asszony halálosan megsebesült. Közben valaki esendőrökért futott, de mikor a gazda az ablakon át meglátta a esendőröket, revolverét maga ellen fordította. A lövés nyomában meghalt. Deákot a kórházba szállították, hol élet és halál közt lebeg.

— Házkutatás Tolstojné jasnaja-poljanai birtokán. Kopenhágából jelentik: Pétervári jelentések szerint Tolstoj Zsófia grófnő, Tolstoj Leó hetven éves özvegye a „Novoje Vremja”-ban arról panaszkodik, hogy a rendőrség jasnaja-poljanai birtokán éjnek idején házkutatást tartott. A rendőrség a grófnő tiltakozása ellenére átkutatta a könyvtáras szobáját, a ki torradalmi újsalmakkal védte. A rendőrség a könyvtárszoba átkutátá közben feltört egy petróleumlámpát, a mely a nagyirosságú könyvtárban majdnem tüzet okozott.

— Adomány. Klein Rózi Gáspár Pollák Janka és Gáspár Janka adományát gyűjtött 10 aranykoronát a háborús elesett katonák háziállatainak szánta. Az adományt rendeltetési helyére juttatták.

— Főorvosi kinevezés. Mann Adolf dr.-t, aki mint segédorvos teljesített ideig szolgálatait a hadseregben, a király kinevezte főorvossá.

— A császár legféltelmesebb kíme. Hannus Heinz Ewers az ismert német író, aki a háboru kitörésekor Newyorkban rekedt, sok érdekeset ír haza az amerikai angolok németgyűlölő magatartásáról és annak okairól. Legutóbb arról az izgató propagandáról számolt be Ewers, amelyet egy magát Graves Anna-gaard Károly dr.-nak nevező kétes egyéniség folytat. Ez az ur a német író szerint egyike a század legnagyobb szélhámosának. Azt állítja, hogy német származású és hogy a német hadseregnek is tagja. Egyébiránt pedig szerepel, mint a „német császár legnagyobb és legféltelmesebb kíme.”

— El kell ismernem — írja Ewers — hogy az amerikai publikum nyelvén jobban tud beszélni, mint akárki. Eleinte cikkeket írt napilapokban, magazinc-ekben, azután könyvet adott ki, melynek óriási hatása volt, most pedig egyik klubban a másik után tart előadásokat. Ez idő szerint a Cornegre Hall szerződtette és ott minden este nagy közönség hallgatja Graves dr. előadásait. Valószínű, hogy legközelebb felolvasó-turnéra indul Amerika nagyobb városaiba a „rettenetes kém”, aki hajmeresztő képtelenségeket „ad elő” csupa válogatott, vastag hazugságokból összeállított egyveleget. Mielőtt hallgatósága eszméltre térne az egyik bődületes hazugságtól, Graves dr. ur már újabb hazugsággal csap le és a végén már senki sem ismeri ki magát a hazugságáradatban. És a publikum nagyrésze készpénznek vesz minden rémes butaságot, amit a „féltelmes kém” összehadar. Hiszen egy német ember mondja, a császár bizalmasa mondja — gondolják a jámbor yankeek, mialatt Graves Armgaard dr. mesél nekik azokról a rémes megbízásokról, amelyeket Vilmos császár adott neki, hogy kikémlelje, tönkretegye, elpusztítsa titkaik kilesésével Európát, Ázsiát, Amerikát, a holdat, a naprendszert, még a Sírúst is!

— Wieser Aladár temetése. Az aradi felső temetőben ma helyezték el Wieser Aladár városi főszámvérvő-helyettesét, aki tudvalevően a déli harctéren szerzett betegségben meghalt és akinek Szerajevóban elföldelt holttestét exhumálták és Aradra hozták. A temetésen a gyászoló családon kívül Varjassy Lajos polgármester vezetésével megjelent a város főtisztviselői kara, a városi törvényhatósági bizottság több tagja, az elhunytak számos barátja és tisztelője. A temető halottas házánál a város nevében Angel István dr. főjegyző megkapó gyászbeszéddel bucsúztatta el a fiatalon elhunyt helyettes főszámvérvőt, a sírnál pedig Monay Ferenc dr. plébános mondott magasszavalyalau imát. A holttestet a város által felajánlott díszsírhelyen, a temető elő részében temették el.

— Amerikai magyarok gyűjtése elesett katonák árváinak. Az amerikai magyarok hangulatáról számol be Szirbik György gáji gazdának Amerikában élő fia, George Szirbik, aki az „új hazában” Newhaven mellett Farmham A. N. amerikai nagybirtokos farmján gazdálkodik. Közel három hetet utat tett meg a leíról, amelynek egyszerű írása így festi az amerikai magyarok helyzetét:

— Nem akarok az itteni helyzetről sokat beszélni, mert a papirosra nem igen lehet most rábízní senmit, Londonon át mennék a levelek Olaszország felé és lehet, hogy azok a „vizi rablók” elkövetnek. Akik nem valók bátyamunkára, azoknak csak nyitódás itt az élete, amint az enyire a tengerre esztendő óta. Sok pénzt itt csak az gyűjtött össze, aki nem él társadalmi életet, lemond a magyar polgárságról és teljesen meghajlik az itteni szokások előtt. Tapasztalattal bíró, öntudatosabb ember inkább visszavándorol és én is ezt fogom tenni. Alig várom már, hogy leboronassak hazám szent földjére. Készenvözen állunk így tétlenül, hadkötések és várjuk a behajózási parancsot, addig pedig mindenünket feláldozzuk a becsület magyere elesettei árváinak és özve-

gyeinek. Csak itt tudjuk meg külföldön, hogy mi a haza. Amerikában a betegséglelyző egyletek és klubok tartják össze a magyarságot és most az összejöveteleken sirva adja oda minden nélkülözhető centjét a legszegényebb munkás is és a katonák árva, özvegyei számára. Már több mint félmillió korona gyűlt így össze. — Az egyesült államokban még jó a sorsunk, de a Kanadából százával idemenekülő magyarok, osztrákok és németek hajmeresztő dolgokat mondanak el arról, hogyan bántak velük az angolok.

— Alfred Capus a franciák pesszimizmusáról. A *Figaro* egyik legutóbbi számában Alfred Capus cikket írt a franciák pesszimizmusáról, a mely lassankint az egész francia közvéleményt hatalmába kerítette. Capus kitűnően ismeri a franciákat és ha a francia lélek ilyen kitűnő ismerője tiltakozik a franciák pesszimizmusa ellen, úgy az már elérte tetőpontját. Mikor a háború megkezdődött és a németek mint a szélvész vonultak be Franciaországba, akkor a francia pesszimisták saját hazájuk ellen fordultak és a mikor Németország és Ausztria-Magyarország népei lelkesedéssel vonultak a háborúba, a franciák saját hadseregük felszerelését, vezéreik ügyességét, a csapatok erkölcsi erejét és a munició minőségét ócsárolták. Ez történt a háború elején. Most azonban — dicsekszik Capus — ezt már senki sem cselekszi Franciaországban.

Az ország saját erejében való kételkedés után következett az ugynevezett „pessimisme anglaise”, a mely akkor keletkezett, a mikor French hadserege visszavonult Saint-Quentin alól és mikor az angol sorozásnak nem lett olyan eredménye, mint a hogy a franciák szeretnék volna. Hol van lord Kitchenor egymillió katonája? — kérdezték a franciák. A pesszimisták azonban csakhamar megvigasztalódtak és minden reményüket az orosz „gőzhenger” felé irányították. Hetekig foglalkozott a francia sajtó az orosz hadsereg millióival és a kozákok mindent legázoló rohamával. Csakhamar azonban kiderült, hogy az oroszok nem egyhamar fognak Berlinbe jutni és így Franciaországban rövidesen ugynevezet „pessimisme russe” keletkezett, a mely sokkal erősebb volt az angolokban való csalódásnál és az utóbbi hetekben még növekedett. Az oroszok iránt érzett pesszimizmus után nincs több alkalom a kétségbeesésre, vissza kell térniök a franciáknak saját magukhoz; pesszimizmusuk ezentúl legfőlebb saját politikai vezetőik ellen fog irányulni.

— A titokzatos csatorna. A németek — mint mondani szokták — mindenféle statisztikára, kimutatásra, számításra ráérnek és ügylészik szívesen vesződnek ilyesmivel a mostani háborús világban is. Egy német földrajztanár például most azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy a calaisi csatorna, amellyel most annyi uszágközlemény és annyi harcoló katona vesződik, milyen széles. Azt hisse az ember, hogy ma, amikor a föld minden apró darabját föl mérték, vagy legalább is kiszámították, nem lehet bonyolult kérdés, egy olyan forgalmas közlekedési útvonal hossza, aminő a dover-calaisi tengeri út. Pedig ha kutatni kezd az ember (amint a földrajztanár tette) akkor ugyancsak belegyalogol a számokba. A lexikonok a legkülönbözőbb adatokat adják. A *Mayer's Conversation Lexikon* szerint a csatorna legkeskenyebb része 33 kilométer. Am ugyanabban a lexikonban Calais leírásánál az olvasható, hogy a tengeri út Calais-tól Doverbe 42 kilométer és viszont Dover ismételtése ugyanazt a távolságot 37 kilométernek jelzi. A *Brochhaus lexikon* Dover-t 33,5, Calais-t 45 kilométernek írja a dover calaisi utat. A francia lexikonok még jobban tozódznak az ellentmondásban és szélsőségekben. A *Nouveau dictionnaire* szerint Calais—Dover 48 kilométer, Dover—Calais 31 kilométer és a calaisi szoros

végéreményében 28 kilométer. Még zavarosabbak a térképekről lement adatok. A legpontosabb térképekről hajszál finomsággal lemérve angol térképen 32,8, francián 41,8 és németen 40,5 kilométer a távolság. A sok számból tehát csak azt lehet kisütni, hogy a calais—doveri távolság pontos megbecsülésével meg kell várni, amíg a német negyvenkettős mozsarak tüzei „belövik” magukat Calaisból Doverre . . .

— Unitárius istentisztelet és közgyűlés. Hirt adtunk arról, hogy az aradi unitárius egyházközség vasárnap, december hó 27-én délelőtt 11 órakor a lutheránus templomban ünnepi istentiszteletet tart. A multkori hirdásunkat azzal egészítjük ki, hogy az istentisztelet után közgyűlés lesz a Fehér Kereszt külön termében. Az istentisztelet magasztosságát emelni tygja Karhanek Ferenc konzervatóriumi zene-tanár hegedű szólója. Az istentiszteleten résztvehet vallásfelekezeti különbség nélkül mindenki.

— Tábori szakács a konyhában. Egy ismert aradi kereskedő felesége mesélte az alábbi esetet:

— Tegnapelőtt, amint a konyhába lépek, egy idegen katonát talállok ott. Vissza fordultam és a szakácsnét — aki éppen az ebédlőben foglalatostkodott — felelősségre vontam.

— Ugyan Mari, mi van magával? Maga egész nyugodtan van ideben, odakint a konyhában pedig egy — előlem teljesen — ismeretlen katona tanakodik, a tűzhelyen pedig a sült meg oda óg.

— Oh tessék nagysága kérem — kezdi előkölom — egész nyugodt lenni, a „tábori” tábori szakács, ő csinálja helyettem a vacsorát, jobban tud ő főzni a nagyságánál is . . .

— Mindent praktikusán. Két katona be-szelgetése este a lövészáróban:

— Kérlek szépen, tégy egy pár lövést a szomszédra, hogy a fonyosorójukkal ide világítsanak.

— Micsk?

— El akarom olvasni a legújabb háborus híreket . . .

— Háborús karácsony. Fehér hó nem hullott, az utcákon alig látszott a tél, mikor ma este ránk borult szent Karácsony ünnepe. Szép, hideg decemberi este volt, a szívébe áhítat szállt és a szereket magasztos ünnepén nagy-nagy szereket gondoltunk azokra, akiknek embert kell ölniük akkor is, amikor idehaza az emberszeretet ünnepét üljük. De sokan hiányoztak az idén a karácsonyfa alól, a békés otthon melegét hányan nem érezték és hány karácsonyának csillogó fényét festette feketére a sötét gyász. Mintha az idei karácsonyt csak éreztük, csak önkéik álltak volna. Öregeit imádkoztunk, hogy legyen békesség a földön, éreztük, a kik fagyos földön, föld alatt, a lebegő égben, tenger vizén és mélységes tengerfenéken szenvednek, küzdenek és ölnék miot-tunk. Békesség a jóakaratu embereknek . . . akik jót akarnak akkor is, mikor karácsony ünnepén sem pihenhetik a fegyvert. Jó karácsonyra talán, talán már békesség lesz mindennél . . .

— Aradi művésznő bírói sikere. Badaus Bella bárhol most Bácsban, ahonnan az ünnepekre haza érkezik, szombaton megtartott próbáján az udvari Operaházban, nagy sikereket aratott. Finom, csengő, üde, nagyterjedelmű, simulékony szoprán hangjával, jelesnést kel-tett. Énekelt Fautból Margarettát, Bajazzóból Neddát és Tantránusból Er sőtöt szerepét. Az előadást Riedl az Opera színpadi dirigense vezette. A gyönyörű előadás után az Opera-igaz-gatóság jómódoton és jótörőten legteljesebb elismerését fejezte ki a művésznőnek, ki most fényes engagemant írt alá, mely ezentúl a konyodalmis politikai viszonyok miatt: kétsé.

— Karácsonyi adományok az aradi Vörös Keresztnek. Az aradi Vörös Kereszthez a kö-vetkező adományok érkeztek a sebesültek ka-rácsonyára: Adakozók a katonák karácsonyára: Lakatos Ottó dr. rendőrnök 100 korona, Gás-párdinó Schelly Irén 10 korona, Apolló-színház 200 korona, Schlimann Mártonné 10 korona, Lőcs Rezsőné 10 korona, Wadowszky Gusztávné 30 korona, Nemess Gézáné 10 korona, Kabdebó Béláné 20 korona, özv. Mikolay La-josné 12 korona, özv. Bubla Alajosné 10 ko-rona, Gellényi Ernőné 10 korona, Smitál Ilonka 2 korona, Gertner Julia vasatoló 3 napi keresménye 10 korona 20 fillér, Tabakovits Emilné 20 korona, Keresztes János 9 korona, Knechtel V. Géza és neje 10 korona, Szántó Mihályné 6 korona, Scherhag Ernő 20 korona, Haller Józsa 20 korona, özv. Petrowszky Ká-rolyné 6 korona, Koromzay Frigyesné 20 ko-rona, Petrovsky Dezső dr. 6 korona, Makra Zoltán dr. 20 korona, ifj. Zsidó Gyulika 2 ko-rona, Reinmüller János 6 korona, Erdős Pa-zsóné 10 korona, dr. Köpf Kálmánné 10 ko-rona, Öry Béláné 10 korona. Az aradi és en-nádi egyesült vasutak igazgatósága 50 darab fenyőtűt, Hegedűs Ede alszedés 50 darab fe-nyőtűt, Berta Testvérek 35 darab fenyőtűt, Gürsch főhadnagy és neje 100 darab szivart, 500 cigarettát, Solymos József és neje 1 darab mézeskalácsot, 5 üveg bort, 600 cigarettát, Ipolyi Kellér Iván 300 cigarettát, Majer Ilonka cukorkákat, Schelly Matyásné gyermek meséi könyvet, ruhákat, cukorkákat, gyertyát, Barcsi Károlyné mézeskalácsot, Öry Béla 1000 ci-garettát, Bittenbinger nővérek 3000 cigarettát, Nagy Lajosné 1000 cigarettát, Pász Ernő ma-lagruhákat, Schmidt György 100 darab sziv-art adományozott. Az Arad városi női ipar-iskola növendékei közül: Kaplósy Pirczka, Günther Leopoldin, Hantz Katica, Hofbauer Anna, Hofbauer Mici, Kovács Magda, Lepke-vitz Elza, Mally Sarolta, Martonossy Béka, Mezőcz Irén, Sándor Gizella, Schelly Magda, Wagner Elza, Wagner Irén és Wintmann Anna 100 darab feli naptárakat festettek a Vörös Kereszt előljára. Az értékesítésből befolyt 100 korona teljes egészében a Vörös Kereszt aradi fiókjának tulajdonható volt, mivel a naptárak beszerzési költségeit Steinitzer János, helyi iskolai tanár fedezte. Az adományokért az-uton mond halás köszönetet Vésérhelyi Janka a Vöröskereszt-egyesület elnöknője.

— Aradi huszárok adománya a Vörös Keresztnek. Megható adományt kapott az aradi Vörös Kereszt Egyesület. Az Aradon állomásozó cs. és kir. 3-as huszárok káderéhez tartozó le-génység napi zsoldjából 212 korona 68 fillér gyűjtött össze s azt elküldte a Vörös Kereszt elnökségének, hogy fordítsa a sebesültek ellá-tására. A magyar huszárok nemes adományát ezuton köszöni meg Vésérhelyi Janka elnök-nő.

— Dramák a tenger fenekén. Alphonse Franknak, a New Yorki Apolló színház igaz-gatójának kellemeitől kalandja történt. Nor-mandiában még a háború előtt tett nyári uta-zásainál állandóan egy hatalmas nárga bőröndöt vitt vele, amely — hogy, hogy nem — egy szép napon beleesett a tengerbe. A bőrönd pe-dig tele volt értékes kéziratokkal, amelyeket azért vitt magával, hogy szabadsága idején előolvassa. Frank igazgató a hajón, mikor hazafelé indult, a könyvtárból elővette a lexikont és nagy bu-jában tanulmányozni kezdte azt a részt, amely a tengeri buvárokról szól. Így tudta meg, hogy épp Normandiának azon a táján híres buvárok akadnak. Gondolt merészet és egyet a legkö-zetlebbi hajóval visszatért a duna ezett szí-nhelyére és sikerült a bőröndöt megtalálni, azt egy hosszú ládát is, amelyben értékes XV. századbeli arany-ékszereket találtak. Mister Frank pedig boldogan meséli, hogy milyen szerencsét hozott neki a vízbeesett bőrönd. Ezt a szerencsét — beszélt — tulajdonképpen a lexikonnak köszönhetem, mert ez adta meg az ötletet, amely a megduplázott leletre vezetett. Azóta a lexikon a legkedvesebb olvasmányom. Valóban sohasem lehet tudni, mikor válnak kü-lönbösen hasznossá egy jó lexikon, aminő nálunk is készült a Tolnai Világlapja kiadójának ötle-téből. Imponáló huszonöt kötetes könyvtár ez, amelyet a lap előfizetői csak egy három ko-ronáért kapnak kötetenként husz korona bolti ár helyett diszkontóban.

— **Karácsonyfa-ünnepély.** Mikor a nagyközönség áldozatkészsége, de különösen Baross Ferenc dr. főszolgabíró nagyobb adománya folytán a Vöröskereszt kisegítő kórházban karácsonyfa-ünnepély volt csütörtök délután 4 órakor, amelyen a sebesült katonákat elhalmozták mindenféle jó ennyivalókkal, édességekkel és ajándékokkal.

— **Köszönetnyilvánítás.** Az 1848-49-es elagott honvédek részére a karácsonyi ünnepekre a következők adakoztak: Aradmegye 20 korona, Barabás asztaltársaság 20 korona, Szida Lázár és Kövér Márton természetben. Nagy Kálmán elnök.

— **Sebesültek karácsonyfa-ünnepéje** Ujaradon. Az ujaradi Vörös Kereszt főkegylet választmányának december 22-én délután 4 órakor a záróban levő kisegítő kórházban ápolt sebesült katonáknak szép, mogható karácsonyfa-ünnepélyt rendezett. A díszesen feldíszített karácsonyfa az óvoda nagytermében volt felállítva, melynek alján szép és értékes gyermekjátékok feküdtek, miket dr. Győri Miksáné a sebesültek gyermekeiknek küldött, míg a terem közepén hosszú asztal voltak elhelyezve a sebesültek számára a különféle ajándéktárgyak és édességek. Az ünnepélyt az ápolónők karácsonyi éneke nyitotta meg, majd a sebesült katonák éneke következett, melynek elhangzása után a főkegylet elnökhelyettese, Mayer ker. János plébános lépett elő, aki magyar és német nyelven alkalmi, mélyreható ünnepi beszédet tartott, vázolván a múlt, a jelenlegi és a reményteljes jövő boldog karácsonyait. Az éljenzéssel fogadott beszéd után a sebesültek nevében Zipfl András őrmester mondott hálás köszönetet az ajándékokért, mire az ápolónők, majd a sebesültek alkalmi éneke következett. Ezek után özv. Hemmen Mátyásné elnök és Kovácsics Riza titkár az ajándékok kiosztását eszközölte, míg Prinz Fidéi igazgató-tanító, főkegyleti főnök nagy derűség között, minden egyes ajándékhoz csatolt lapról az illető sebesülthez vonatkozó rimelő, jellemmondatokat olvasta fel. Az ajándékok kiosztása után az elnökhelyettes zárószavaival a szép ünnepély véget ért. Az ünnepélyen megjelentek: Bárány Nopcsa Elekné, ögróf Pallavicini Alfrédné, rétháti Kovácsics Gyula ny. árvaszéki elnök, Lászlóffy István főszolgabíró, rétháti Kovácsics Agoston nyug. táblabíró, Holz Antal dr., a kisegítő kórház orvosa, Margittai Károly községi főjegyző, Schuster Tamás segédlelkész, Bohár Károly sebesült hadnagy, a községi előjáróság, a főkegylet tisztikara és női választmány, az iskolavőre, az ápolónők és még többen. A Vörös Kereszt ujaradi főkegylete ezenkívül 45 szegény iskolás gyermeket látott el meleg ruhával és 30 munkaképtelen községbeli szegényt részesített karácsonyra pénzbeli segélyben, míg a Dengl József-féle alapítvány kamataiból 48 szegényfalvú kapott meleg téli ruhát és cipőt.

— **Akit egy halott lőtt agyon.** Érdekes hírt közöl a Hamburger Fremdenblatt a német-francia harcokról. Illeves küzdelem folyt a két ellenfél között. A front legelőjén állt egy derék lotharingiai katona, aki éppen arra készült, hogy puskáját elsüsse. Ugyanabban a pillanatban azonban, amikor újratámasztotta a ravaszra tette, egy ellenséges golyó szíven találta, úgy, hogy nyomban megbalt. Még halálában is mereven magához szorította tartotta puskáját. A csata után összeszedték a halottakat és sebesülteket. Ekkor egy katona bajtársa el akarta venni a halott katonától a fegyvert. Ekközben a halott ujjai lesiklott a ravaszról, a puská elsült és a következő pillanatban a katona hátrahanyatlott: a lövedék szíven találta és azonnal megölte.

— **Felhívjuk az olvasóközönség b. figyelmét** Oravecz Miklós lapunk mai számában megjelent hirdetésére.

— **Grallert J. és fia ékszerész, Andrassy-tér 22.** Karácsonyi ajándékokat a háborús viszonyokra való tekintettel lezártított árak mellett árusít mindennemű briliáns, gyémánt és aranyékszereket. Nagy ezüsttáru raktár rendelkezéssel áll rendelkezésére.

— **Karácsonyi és újévi alkalmas ajándékok,** elegáns női táskák, uti készletek, lőröndök, fésű- és manikűr-garnitúrák, játékszerek, társasjátékok és más ajándéktárgyak nagy választékban és legolcsóbban Hegedűs Gyula cégnél, Arad, Andrassy tér 16.

Jenő főherceg az új főparancsnok.

— **Vezérkari főnöke Krausz Alfréd altábornagy.** —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 24.

A király — mint az Aradi Közlöny ma megjelent számában megírta — lovag Potiorek Oszkár felmentette és Jenő főherceget nevezte ki a déli hadsereg főparancsnokává. Kinevezését egész Ausztriában mindenütt osztatlan meglepéssel és bizalommal fogadták, a mi az osztrák sajtóban is kifejezésre jut, Ennek a nagy bizalomnak főoka abban rejlik, hogy Jenő főhercegről mindenki, a ki katonai múltját ismeri, tudja, hogy kezdettől fogva nagy katonai feladatok teljesítésére volt predesztinálva.

Első ízben 1899-ben vitta ki a katonai körök nagy elismerését, a mikor az akkori osztrák hadgyakorlatokon egy kombinált hadtestet vezetett. A következő évben mint innsbrucki hadtestparancsnoknak volt alkalma katonai kvalitásairól tanúságot tenni. Tirol egész katonai védelmét és egész katonai organizációját alaposan átalakította és az ez alkalommal kifejtett nézetei és működése már akkor sejtették benne a kiváló hadvezért. 1905-ben a déltiroli nagy hegyi hadgyakorlatokat, a melyeken ő felsége is jelen volt, ő vezette. Ezenél a gyakorlatoknál Hötzenndorfi Conrad báró, a mostani vezérkari főnök, volt a déli párt vezére.

Ennek a gyakorlatnak a lefolyása nem csak a belföldön, hanem a külföldön is nagy föltűnést keltett, részint stratégiai elrendezésének zsenialitása miatt, részint pedig azért, mert a főherceg Conrad báró közreműködésével akkor alkalmazta a csapatoknál először a mai modern taktikát. Általános volt a katonai szakértők elismerése a gyakorlatnál stratégiai és taktikai téren elért haladás miatt. A gyakorlat után a király rendkívüli elismerését fejezte ki a főhercegnek.

Itt említened meg, hogy Jenő főherceg volt az, aki a legmagasabb katonai köröknek a figyelmét felhívta a báró Hötzenndorfi Conradra, akinek katonai műveit ő és Ferenc Ferdinánd trónörökös egyaránt lelkesen olvasták. Kettőjük együttes közbenjárására sikerült báró Conradot a vezérkari főnök magas polcára emelni.

1909-ben Jenő főhercegnek Vilmos német császár előtt is alkalma volt katonai erényeit bemutatni. Ez alkalommal Gross-Meserits mellett voltak a nagygyakorlatok.

Jenő főherceg az északi pártot vezette és oly nagyszíven operált csapataival, hogy a Versbach bécsi hadtestparancsnok vezetése alatt álló déli pártot olyan kritikus helyzetbe hozta, mely komoly esetben súlyos vereséget jelentett volna a déli pártira nézve. A főhercegnek ez a sikeres katonai körökben akkor valószínűs szentelő számba ment és általános volt a vélemény, hogy Ausztria-Magyarország esetleges háborújában ő volna egyik legalkalmasabb hadvezére seregünknek.

Az ilyen nagy magasságba jutott katonai karrierje azonban hirtelen megszakadt. A főherceg ugyanis néhány év múlva — amint akkor mondták — egészségi állapotára való tekintettel visszavonult a katonai pályától és a Jóbannits-rend főnökének tisztjét tartotta meg.

A király bizalma és parancsa ebből a visszavonulástól hirtelen megfordult és a balkáni hadsereg élére, egyik legnagyobb feladatunk megoldására.

Jenő főherceg öccse Frigyes főhercegnek, északi hadseregeink parancsnokának, tehát unokája Károly főhercegnek, az asperni győzőnek és unokaöccse Albrecht főhercegnek, a cuzzozai hőnek, — nagy családi tradíciók örököse.

A király az új főparancsnok mellé vezérkari főnökké Krausz Alfréd altábornagyot nevezte ki.

Krausz Alfréd altábornagy, akit a király Jenő főherceg mellé az elkövetkezendő új szerbiai hadjárat vezérkari főnökévé nevezett ki

Szerbiában volt hős katonáink valóságos imádtott bálvány. A katonák rövidesen és baczva maguk között Krausz apáknak hívják. Nagy visszavonulásunk óta mindenki azt óhajtotta, hogy ő reá bizzák az új offenzíva vezetését.

Ő az egész terepet kitűnően ismeri, tisztában van az összes nehézségekkel és eddig is ő operált csapataival a legnagyobb sikerrel és a legnehezebb akadályokkal szemben. Igazán mondhatni, hogy ezuttal Szerbiában volt katonáink közönjaja teljesült, amikor át állították az új hadművelet élére és őt adták a főparancsnok mellé vezérkari főnökké. Ez egymagában a legbiztosabb jel az új szerb offenzíva megkezdésére.

Főg-Krém
KALODONT
Szájvíz

9401

NEMZETI SZÍNHÁZ

Péntek, 1914. évi december 25-én:

Déltől 4 órakor mérsékelt helyárakkal:

Ladislav József vendégtelléptével:

A cornelloi harangok.

Operette.

Este 7/8 órakor rendes helyárakkal:

Bj. Bérlet.

Bj. Bérlet.

Lengyelvér

(Pohlenbiut)

Operette.

Kezdete este 7/8 órakor.

Felolvas szerkesztő:

Rudnyánszky Endre.

NYILTTER.

Limbeck János és fia első m. kir. szab. ércokporos gyára és temetésrendező vállalata.

Horn Borbála és Mariska, mint gyermekek a saját, ugyezintén az alólítottak nevében is fájdalomtól megtört szívvel tudják a hön szeretett és felejtethetlen jó édesanyja, t. stér, sögornő, nagynéni és rokon

Özv. HORN NANDORNÉ
szül. Arnold Borbálának,

folyó évi december hó 24-én reggel 3 órakor, életének 76-ik évében, rövid szenvedés és a halálklók szentiségének ájtatos felvétele után bekövetkezett jobblétre szenderült.

A felejtethetlen drága halott hült testét december hó 25-én délután 2 órakor fogtak Barcsényi-utca 27. számú házban a római katolikus aryaszentegyház szertartásai szerint beszenteltetni és a felső temetőben lévő családi sírhelyre örök nyugalomra helyezni.

Az egészleő szentmise áldozat a boldogult lelki üdvéért december 28-án d. e. 10 órakor fog a főszentleendő minoriták szentegyházában az egek Urának bemutatni.

Áldott regyen drága emléke!

Arad, 1914. december hó 24-én.

Arnold Ferenc és neje szül. Mandi Katalin, Daming Józsefné szül. Arnold Katalin, testvérei. Heli József, Daming József, sögornai, özv. Szabó Jánosné szül. Horn Magdolna, sögornője.

Koszorúk mellőzése kérik.

* Az ezen rovat alatt közöltakért nem vállalunk felelősséget.

APRÓ HIRDETÉSEK

ALKALMAZÁST KERES.

Több évi

irodai gyakorlattal rendelkező perfect német leány pénztárnoknő, vagy irodai alkalmazást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5931

Mérlegképes könyvelő

perfect magyar-német levelező, hadmentes, azonnali belépésre állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 5956

ALKALMAZÁST NYER.

Gép- és gyorsíró

kerestetik azonnali belépésre Magyar-német nyelven írt ajánlatot, fizetési igények megjelölésével „Szorgalmas” jelige alatt a kiadóhivatalba kércnek. 5986

Szolid,

intelligens kisasszony kerestetik 9-11 éves gyermekem mellé, ki a német nyelvet tökéletesen beszéli. Cím a kiadóhivatalban. 5968

Ügynökök

felvétetnek a Singer Co. varrógép részvénytársaságnál József főherceg-ut 9. 5982

Egy a fűszerszakmában

jártas fiatal segéd és egy jóházból való fiatal tanoncot azonnal felveszek. Luttwák József, Asztalos Sándor utca 8. 5981

4 polgári végzett leányka felvétetik Kerpellező könyvkereskedésben. Nemetül tudók előnyben részesülnek. Ugyanott tanuló leány is alkalmazást nyer. 5992

KIADÓ LAKÁS.

Különbejáratu

butorozott szoba kiadó Deák Ferenc utca 37. 5970

Kiadó

egy utcai butorozott szoba Lázár Vilmos-u. 4. 5985

Kiadó

egy nagy 2 ablakos utcai butorozott szoba Batthyány-utca 32. 5976

A waggongyár közelében,

Pécska-ut 12. sz. alatt egy 2 szobás utcai és egy 2 szobás pince-lakás azonnal kiadó. 5977

2, esetleg 3 szobás

udvari lakás olcsón kiadó Behm-utca 1/a. Ugyanott egy udvari butorozott szoba is kiadó. 5960

Ujonan festet lakás,

mely áll két szoba fürdőszoba és mellékhelyiségekből, január 1-re havi 46 koronáért kiadó. Rákóczi-utca 28. Forray-utca sarokházban. 5904

Belvároshoz

közel eső lilés-utcai 51a. számú magánház, kert, 8 szoba, konyha és mellékhelyiségeivel, azonnal kiadó. Cím a kiadóhivatalban. 5488

3-4 és 5 szobás lakások

nyolcannal, minden hozzátartozó kényelmesebb mellékhelyiséggel, földének is alkalmas, azonnali kiadó Hasszinger-u. 5. Ugyanott több pince raktárnak kiadó. 8081

ÜZLETEK.

Jó forgalmú sütőde.

35 év óta fennálló, bevonulás miatt kiadó. Cím a kiadóban. 5976

Egy régi jömeneteli

fűszerkereskedés, összes jogok megvannak, elköltözés folytán előnyös árban eladó. Bővebbet Radnai-ut 24. alatt. 5921

Vegyeskereskedés

igen jutányosan eladó, berukkolás miatt. Cím a kiadóhivatalban. 5954

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Egy jó karban

légfa fűrészelő, benzínmotor gép eladó. Ertekezni lehet Kasza-utca 11. sz. 5984

Lovassági tiszti kard

(használt) megvételre kerestetik. Kos kapitány Arad, várkórház. 5971

Náder Gyula és Fia

késműves és villanyszerelési üzlete Weitzer János-u. 11. Mindennemű javítások és felszerelések, hajnyíró-gépek és borotvák kőszőrölőse legpontosabban eszközölteinek. 5567

Eladó,

egy nagyobb autógén forrasztó készülék, Fácán-utca 6. szám. 5885

Eladó

1 kocsi szerelt tűzifa hasító gép. Fácán-utca 6. szám. 5886

Veszek

uraktól levetett férfiruhát, téli kabátot, városi és utazó bundát a legmagasabb árban. Mindennemű használt butort veszek. Bleier Ignác, Szent-Pál-u. 12. 4699

Jókarban levő

balkaros és nagy karikahajós Singer-varrógépek, valamint újak gyári áron kaphatók Beregi Kálmán, Hal-tér 6. 5907

Róssaburgonya

és hópehely a nyírségből, csakis elsőrendű, állandóan kapható legjutányosabb árban, házhozszállításal Rubinstein Mór szállítmányozási üzletében Arad, Minorita-palota-Telefon 188. 5922

Meleg szoba-czipők

minden színben, párja 1 kor 70 fill., 1 kor. 90 fill. és 2 kor. 16 fillér. Czipő tözede Apolló mozi mellett. Ugyeljünk a címre. 5161

Burgonya,

kitűnő ízű, kisebb-nagyobb mennyiségben, házhoz szállítva kapható Niederhauser Gyula gazdasága Arad, postafiók 168. 5260

Az Aradi Kereskedők Köre Helyeszközlő Osztályának

== HETI KIMUTATASA ==

Klein Sándor, Képpich Zsigmond, titkár, igazgató.

Szabó Lipót,

irodavezető,

Hivatalos helyiség:

Tabajdy Károly-u. 1. sz. saját ház.

Telefon 868. sz.

Hivatalos órák: délelőtt 9-12 óráig és este 3-4 óráig.

Keresünk:

ARADRA:

fűszernagykereskedés részére utazót.

VIDEKRE:

több rőtös és rövidáru több vegyes kereskedő segédet.

Ajánlunk:

a körünk női kereskedelmi szaktanfolyamát sikeresen végzett hallgatóit irodista-nőknek ill. pénztárosnőknek.

Az elhelyezés teljesen díjtalan. Körtagjaink előnyben részesülnek. Vidéki megkeresésekre, csak válaszbélyeg ellenében válaszolunk. 301

KÜLÖNFÉLE.

Szépen berendezett

különbejáratu utcai szoba villanyvilágítással, kiadó. Teljesen jó karban levő hálószoba jutányosan eladó. Kápolna-utca 3. 5920

Bármilyen

bádogos és vízvezetési munkát készít Diamant Jenő Arad, Weitzer János és Kazinczy-utca sarkán. 2991

Fogak

húzása, tömése, fogsorok, aranyhidak és koronák ideálisan szépen, rágasra kitűnően, készülnek 3091

Halmos

fogtechnikai termében Asztalos Sándor-utca 10. sz. (Szabadságtér és Asztalos Sándor-utca sarok). 3068

Dr. Keppich

orvos ur házában.) Telefon sz. 638.

A legdivatosabb

karácsonyi és újévi

levélpapírok a legolcsóbb árban beszerezhetők

Jámbor Antal

papir- és írószerüzletében Arad, Andrásy-tér 3. (Tabajdy-utcai oldal)

Telefon szám 1022. 1231

Vas- és rézbutorgyár Aradon.

Alapított 1893-ik évben.

Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányainkat vas- és réz-butorokban, kerti butorok, internátus-, kórház- és szálloda-berendezések szolid és erős kivitelben. Sodrony-ágybetétek vas- és fakerettel minden méretben a legerősebb kivitelben kaphatók. Elvállalunk mindennemű vas- és rézbutor javításokat és festéseket.

Gyárhelyiség: Aulich L.-utca 14. Üzlethelyiség: Zrínyi-utca.

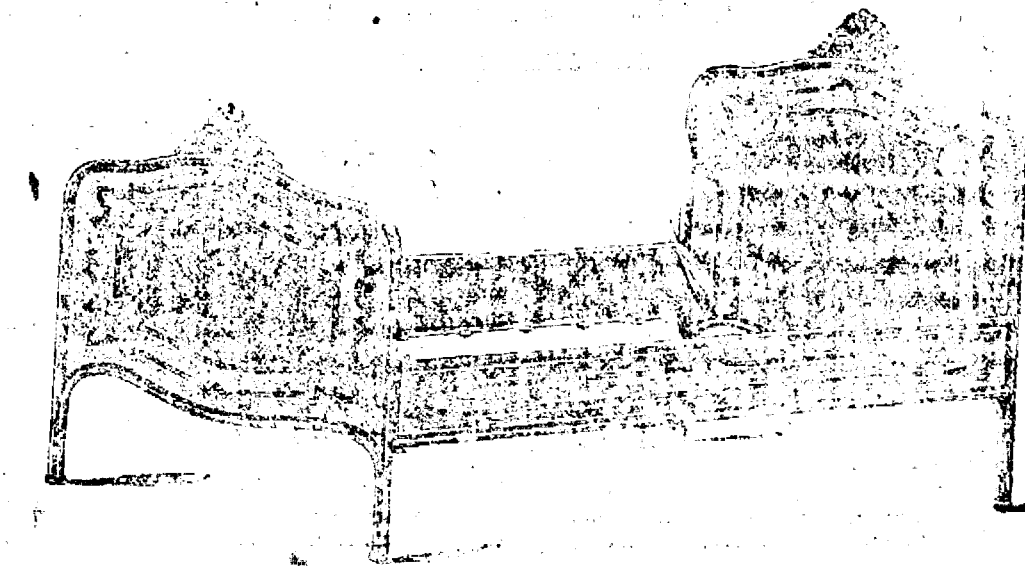
Gyári telefon 423.

Képes árjegyzéket kívánatra díj- és kármentve küldünk.

Szíves megrendeléseket kér, tisztelettel: 5697

Fleischer Testvérek

vas- és rézbutor-gyárosok.

Lakatos és fényező tanoncok felvétetnek.

Brandt István

bádogos-, vízvezeték- és konyhaberendezési
raktára

Arad, Andrassy-tér 4. szám.

(Pannonia szálló udvarában.) Telefon 676.

Állandóan nagy választékú raktárt tartok mindennemű konyhaberendezési cikkekből, modern fürdőszoba és klozet felszerelések-ből legjutányosabb árakban. — Elvállalok legelőnyösebb költségvetési ár mellett összes épület-bádogos munkákat és vízvezetési berendezéseket.

5969

Felhívás!

Az Aradi Kereskedők Takarékszövetkezetének XII. évtársulata most nyílt meg.

Az Aradi Kereskedők Takarékszövetkezetének célja:

a) a takarékoság fejlesztése. A szövetkezet tagjai egy törzsbetét után öt éven át hetenként 50 fillért fizetnek be. Az ötödik év végén befizetéseinek összegét az asokra eső nyereségrészesedéssel kapja vissza. (A legutóbb felszámolt évtársulat tagjainak egy-egy törzsbetét után 149 K. 50 fillért fizetett ki a szövetkezet.)

Mindenki tetszés szerinti számban jegyezhet törzsbetétet és esetben annyiszor 50 fillért fizet, a hány törzsbetétet jegyezt.

b) Tagjai részére előnyös kölcsönök nyújtása.

A szövetkezet tagjainak a következő módon nyújt kölcsönöket:

1. előleg-kölcsönöket a teljesített befizetések 9/10 része erejéig;
2. kezességi-kölcsönöket kellő jótállás mellett, váltó, vagy kötelezvénny ellenében; (a kezesség nem kell a szövetkezet tagjának lenni)
3. jelzálog- és zálog-kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés, vagy értékpapírok letétele mellett.

Az Aradi Kereskedők Takarékszövetkezetének tagjai között mindenki, bármilyen foglalkozásu vagy állásu egyén (még kiskorú is) beléphet. A belépés már most történhetik, még pedig vagy az által, hogy a belépni kívánó a szövetkezet hivatalában (Szabadság-tér 7., I. em.) megjelenik a ezt bejelenti, vagy pedig úgy, hogy ezt levél útján tudatja.

A belépés alkalmával a beíratási-díj (egy-egy törzsbetét után egyszer s mindenkorra 50 fillér) s a betét könyve-ke ára (20 fillér) fizetendő le. A heti befizetéseket a most alakuló XII. évtársulat tagjai 1915. január 1-től kezdik meg.

A szövetkezetnek vidékiek is lehetnek tagjai, a kik a befizetéseiket a szövetkezet postatakarékpénztári befizetési-lapjain, minden postaköltség nélkül teljesíthetik, sőt úgy a kölcsön-törlesztéseket.

A szövetkezetnek eddig 3800 tagja van, a kik 25000 törzsbetét után teljesítenek befizetéseket.

Minden egyéb felvilágosítást személyes megkeresésre vagy levélbeli kérdéskódásra készséggel ad meg az

5979

Aradi Kereskedők Takarékszövetkezet

ARAD, Szabadság-tér 7. sz. I. em.

Katona fényképek

legszebb

kivitelben

készülnek

WEISZ HUGÓ

fényképészeti műtermében.

ARAD, Andrassy-tér 16. sz. (Telefon 211)

Felvételek eszközöltetnek

5962

Karácsonyi ünnepek alatt:

naponta 9-12, 2-4 órák között, villanyfény mellett is.

RADÓ GYULA

ARAD.

Valóságos feltűnést kelt

~~ezen~~ árleszállítás, melyet a cég
a karácsonyi vásár alkalmával
nyújt.

:-: Eladásra kerülnek :-:

mélyen leszállított árban az idei
idényről visszamaradt legújabb
és legdivatosabb

Telefon :
238.

NŐI FELÖLTŐK,

sötét kék és színes divatkabátok, tekete és kék
crull paletók, színházi felöltők, plüss és caracül
kabátok, női bundák, bakfis és leányfelöltők, gyer-
mek köpenyegek, costümök, bluzok és pongyolák.

Szörmeáruk, collick és muffok

Fiókteleppek:

Nagybecskerek.
Nagykikinda.

RADÓ GYULA

divatáruháza ARAD.

Igen tisztelt vevőimhez.

Mindazon igen tisztelt vevőimnek akik bevásárlásaikkal áruházamat felkeresték, ezúton fejezem ki hálás köszönetemet és kérem, hogy megrendeléseikkel a jövőben is megtisztelni sziveskedjenek.

1981

FISCHER SIMON
NAGY ÁRUHÁZA
SZABADSÁG-TÉR 12. SZ.

Hangulatok a harctéren

Huszártisztek és ulánusok. — Zongoraszó mellett. — Irodalmi vita a táborban.

Izzó kályha jótékony melegét árasztja a szobában, a lámpa minder zugot megvilágít . . . S a cigarettafüstből, ott, a fehér falon — mint a moziképekben — egymásután merülnek fel a képek, két mozgalmas hónap haloány, elfakuló emlékei . . .

Gyorsan pereg le előttem a film . . . Október 10., az első nap, amelyet harcok színhelyén, az ép az imént visszafoglalt Máramaroszigeten töltöttem. A regényes véletlen ott hozott össze a mai irodalom egyik legerősebb tehetségével, a svéd Ráge Madelunggal. Együtt kóboroltuk be a kihalt város kongó utcáit, a szürke és jelentéktelen vidéki riporter, s az arrivé, a sikerektől eldélgetett író, akinek tehetségénél csak oroszgyűlölete izzóbb, égetőbb. S ez az oroszgyűlölet hozta el őt csendes és szelíd skandináv fájokról oroszultra nyomorult magyar és galíciai hegyháti falvakba.

— A Berliner Tageblatt küldött engem ki — mondta — de ha egy laptól sem kaptam volna megbízást, akkor is jöttem volna. Nem riportokat akarok gyűjteni, a harcok sem érdekelnek. Embereket és fejeiket akarok látni, kultúrtörténeti adatokat akarok gyűjteni, egy nagy „histoire contemporaine“-t, az egész világnak, mindenkinek tükröt akarok adni kezébe, hogy láthassák: mint a tenger, végtelen és háborgó az orosz barbárság . . .

Orosz portékát kínált nekünk valamelyik szigeti kereskedő: főtényeket, pénzt, meggyaszt. Elveszek néhány kopejkát emlékebe s megkérdezem tőle is nem akar-e valamit venni.

— Nem — feleli Ráge Madelung s fiszta, nagy kék szeme most fényleni kezdett — nem, én csak egyféle orosz dolgot vagyok hajlandó venni. Mondja meg neki, hozzon nekem egy orosz — skalpot! Azért minden pénzt megadok!

Másnap szétóáltak utaink, de a svéd regényíró azóta is folyton az oroszok nyomában jár. Akinek jövedelme miniszteri, veszélyes és bizonytalan barangolásban szenved a háború nagy és szent szenvedéseit. Nyomorúságos és elpusztított községeket keres fel és gyűjti az adalokat. A Berliner Tagblattban megjelenő cikkei majd Jaslóból, majd Krosnóról, majd Turkárról, majd Nagymihályról, majd Homonnáról kelnek. S mindenütt az ada-

tok száza várnak rá. Adatoké, amelyekből talán hatalmasabb vádirat készül az oroszok ellen, mint a „Pogrom“ és „Die Gezeichneten“, Madelung méltán híres regényei voltak.

... Akkor már egy hete mentünk előre. Egy héten át harcok, erőltetett menetek, harcok. Enni: egy darab csibak, szállás: az árok mellett, az őrűznél. A hideg eső folyton vigasztalanul zuhogott, csontot hasogatott. Ólomszínű napokon némán, halálos némán mentünk vízben, sárban. Csak egy-egy elfojtott káromkodás hallatszott. Csak egy őrmester — öreg tartalekos, lelkesedésből, önként jelentkezett, „Kriegsfreiwilliger“ — szalasztotta ki a száján: — Nem ilyenek képzeltem én a háborút!

Igen . . . nem olyannak képzeltek. Verekedni, igen, egy veszett és haldios ottak, vagy őriöngő roham, sikoltnak a golyók és shrapnellek véres csafatokra tépnek bajtársakat . . . kürt szól és dob pereg és szuronnal verekedni, halált osztani, kapni . . . De . . . menni, menni . . . az eső csurog . . . menni, menni . . . a hideg már forunkra tette jégkezét . . . menni, menni és nincs meleg falat, menni, menni és pihenőn fedél nem nyújt védelmet . . . Csak menni, menni, lehet hetekig, anélkül, hogy ellenség kerülne puskacső elé: — Nem ilyenek képzeltem a háborút . . .

Október 28. Nadworna. Harminc—negyven kilométernyire Szlaniszlautól, nagyobb falu, járdái székhely a Bisztrica völgyében. Állig néhány ház ép, a nagy községben hosszú utcáson csupa rom, megszenesedett, szomorú, fekete rom . . .

A falu szélén egy ép ház, az isten, a csoda megmentette. Valami zsidó lehetett — a falon ott a „Johrzeit“ táblák — falusi kényelemmel bebútorozva. Falusi kényelem, mely akkor, ott, a boldogság netonábjára volt s meleg vacsorát kaptunk, meleg vacsorát csajka helyett porcellán tányéron! S vacsora után ágy — nem széna fekhely — ágy, fehérneművel, párnával várt ránk. Kilencen álltunk

az asztalnál, kilencen, boldogak, végtelenül boldogok és gondfalanok. Róluk, a tisztekről akarok beszélni, akikkel együtt voltam.

Az asztalnál a főhadnagyunk, Sz—ó Lajos, a mi drága, imádott Lulusunk, az igazi katonatiszt, akiben a bátorság és halálmegegyezés párosult a legmelegebben érő szívvel. Minden gondolata a százas, embereié, magával tördött a legkevesebbel. A tiszteknek barátja, nem felebbvalója. Ha rá gondoltok, mindig egy jelenet jut eszembe. Mikulcynben, egyik istenverte galíciai faluban beszállásánál. A háznál, ahol egy nyomorult kis zug jutott nekünk, egy élő lény, egy heródt, sovány, idős asszony, ha beszélt, fogatlan, csupasz inye kellett utálatot, panaszkodó, síró szavai undort. És folyton sírt és sírt, hogy miért, azt maga sem tudta. És fogatlan szájjal folyton csak egy mondatot hangoztatott:

— En egy szegény, özvegy asszony vagyok. én egy szegény özvegy asszony vagyok!

A főhadnagy egyszerre eltűnt. Tíz perc múlva visszatért, egy huszár csomagot hozott utána: lisztet, húst, fűszert, csokoládét, konzervet a trénről — a siránkozó vén szipirtónak. S a főhadnagy szinte melege... mondta nekünk:

— Nem tudok, nem tudok síró nőt látni!

Imádta a lovait. Sárosztó, nehéz napok után addig le nem pihent, míg meg nem nézte, jól el vannak-e helyezve lovai. Egy erős nap táborozásánál egy, egyetlenegy kunyhó volt közelünkbe, oda a lovakat vezette be.

— Mi — mondta — majd csak eltöltjük így is az éjszakát, a fő, hogy a lovak legyenek fedél alatt...

A hadnagyunk H—y Gyula Az arcán vagy öt kardvágás, smissz, huszonhárom párbaj emléke. Három doktorátusa: filozófiai, jogi államtudományi. Bécsben, Zürichben, Berlinben tanult, egyik legexkluzívabb német diákegyesületnek, corpsnak volt a

ben személyesen is ismerem Ewerset, ő is „korpsstudent” volt s ma is tiszteletbeli tagja a „Guestphalia”-nak, sokszor eljárt közénk.

S vitatkozni kezdett, ki értékesebb, Ewers-e, vagy Claude Farrère, új nevek merültek fel, Villiers l'Isle Adam, E. T. A. Hoffmann és Poe, Gustav Meyrink és G. H. Wells. S az első pillanatban mindez különösnek sem tetszett: hogy 1914-ben, ott a táborban, leégett faluban a háború szenvedései és borzalmai közt egy huszárhadnagy a misztikusokról vitatkozik.

a parancsot: Satteln! A kilenc lovas előágtat az éjszakában... másnap a vezérkar tudta, hogy Tarnowicza—Lesnán a „Kofe 864”-en az oroszoknak ennyi és ennyi ágyujuk áll...

K.—y József, a zászlós. A háború előtt tette le a diplomáciai vizsgát várta, hozzá rendelik ki, mint követségi attasét. A diplomácia munkáját azonban a katonaság vállalta magára s K. Jóska valamelyik metropolis helyett egy erdélyi kis városba vonult be a huszárokhoz. A diplomáciai kellékekből csak monokliját hozta el, de azt aztán még a leghevesebb ütközet közben sem hagyta el. Az „embassador”, a „nagykövet”, ahogy a többiek tréfásan nevezték azt hiszem, a világ leghidegvérűbb embere. Flegmájából soha, senki nem hozhatta ki s egy arcizma nem rendült volna, ha mellett a ellenséges golyók fűtyültek körülötte. A másik zászlós, B. Aurél a jó kedélyt képviselte. A két ulánus önkéntes, két lengyel fiú, Roman sky Kázmér és Men cel Taddeus voltak a legnagyobb sztratégusok. Hazájukat előzőnlátte az orosz, családi birtokuk már régen ellenség által megszállva, övéikről hónapok óta nem tudtak semmit, de ők ezzel mind nem törődtek, csak a térkép felé hajolva kombinálták a szituációt, fervegették, hogy kellene a „kutyákat” kikergetni. S ha kemény téli estén szabad táborban dideregtünk, Romansky volt az, aki vigasztalt:

— Csak legyünk egyszer Orosz Lengyelországban, majd meglássátok, milyen jó dolgunk lesz! Ott annyi rokonom van. Varsóban a nagynénémnél fogunk lakni s különb dolgunk lesz, mint a generálisnak...

V. Ferenc, az ulánuskadett maga a megtestesült bécsi kedélyesség, aki értett ahhoz, hogy kell minden helyzetnek jobbik oldalát venni. Két napos marsok után, ha holtfáradtan földön hevertünk s a tré, az óhajok-óhaja, a menyország még messze volt, ő kezdte feli torokból énekelni a régi Burschenlied változatát:

— Est gibt kein schön'res Leben

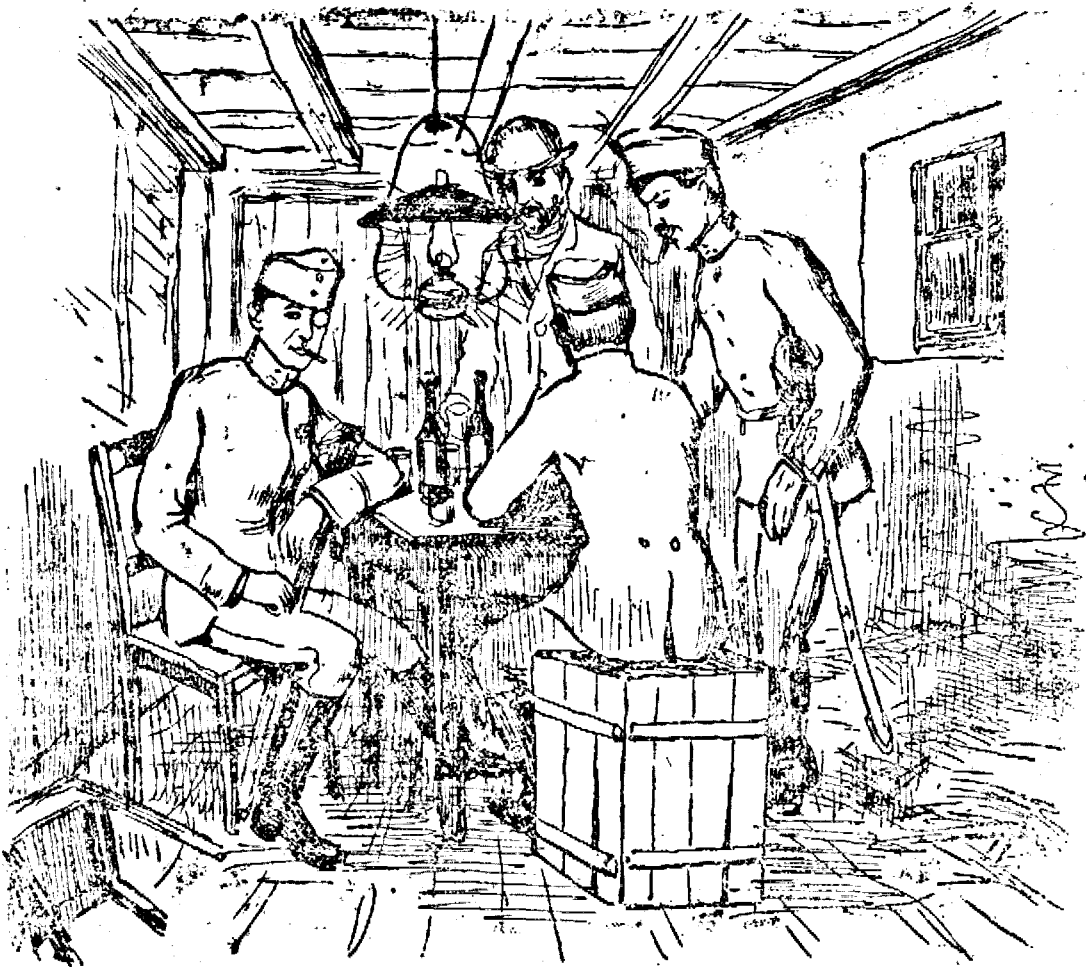
— Als das Soldatenleben...

Es az arcok mindjárt felderültek. Mert csodálatos, csodálatos nagy ereje van ott a dalnak, énekek, zenének... Havas éjszakában őrtüzek mellett ének enyhíti a szenvedést, meneteleknél mintha kifartóbbá fenné az embereket, mintha minden gondot bajt elűzne, mintha abban a nótában felszabadulna minden kötött, kínzó gondolat, mintha feloldadna benne az ember...

Egyszer sirtunk is. Zongora akadt egyik faluban, s V. kadett, a „Franz” melódiákat csalt ki a billentyűkből. És aztán még heteken keresztül arról az estéről beszéltünk, azt a rossz zongorát óhajtottuk vissza. Csendes alkonyórán kilencen sötét szobában — más hangszert nem volt — órák hosszúig karban fűtyültünk. Nem hiányzott semmi sem annyira, megszokott kényelem, puha vetett ágy, gourmand étel, nő, mint a zene... Valami hangszert után vágytunk, ha rossz harmonika is... És amikor a tábori élet összeforrasztó hosszú hetei után nehezen bucsúztam — ők engem, én őket irigyebe, — hogy hazatérjek, még az utolsó pillanatban félrehívott a hadnagy:

— Valamit kérni akarok, de ne nevesd ki! Ha haza érkezel, küldjél nekem... küldjél nekem egy gramofont!

Zádor Jenő.

laga. Huszárhadnagy, akinél jobban a modern világ irodalmát kevesen ismerik. Egy akasztást néztünk együtt végig, egy borzalmas, rettenetes kivégzést. A hóhér ügyetlenkedett s a szörnyű processzus fél óráig húzódott. Leégett házak romjai mellett némán, az előbbi rémes látvány hatása alatt mentünk aztán haza, folyton ott volt előttem az a felpuffadt ajak, az a kilógó nyelv, az a kifordult szem, az az elfordult arc. Egy nevet említettem, egy német íróét, az excentrikus, borzalmas témák költőjét, Hans Heinz Ewerset. S a huszárhadnagy élénken közbeavatott:

— Ismeri Ewerset, olvasta dolgait? Melyik tetszett a legjobban? Nekem a legkedvesebb íróim! Az „Allraunet” elolvastam vagy ötször. A „Das Grauen” minden egyes novellája remek, de különösen „Der tote Jud” és a „Wasserleiche”. Külön-

ban éppen másnap egy patrouille-nak kellett Tarnowicza—Lesnába menni. Nem egyszerű patrouillázásról volt szó, nem arról, hogy elmenni az ellenséges előőrsi vonalig s az első puskalövés után jelentéssel visszajárni. Ezuttal át kellett hatolni az ellenséges előőrsi vonalon, lendülettel és merészen be egész a faluig megállapítani, mennyi ágyujuk van az oroszoknak s hol állanak azok.

Kiment a patrouille, nyolc lovas. S estére visszatértek: lehetetlen, lehetetlen Tarnowiczába eljutni. Az egyik uton százötven kozák tartózkodott fel őket, megkísérelték kerülni, más ösvényen, ott ott is puskák ércfala állította útjukat. Lehetetlen, lehetetlen.

H. hadnagy hallgatja a jelentést s csak egy dolog jut eszébe: a jelentést meg kell hozni, a generális feltétlenül várja. S nyolc embernek kiadja

Híres zenészek a háboruban.

Katonáskodó magyar művészek. — Hadi fogoly — állami fizetéssel. — Kárpótlás elmaradt tantiémekért.

A művészekre nézve a háboru tán mindenkinél nagyobb szerencsétlenséget jelent. Aki itthon marad, az a megélhetés nehézségeivel küzd jobban, mint bárki és jobban, mint bármikor. Mer, ilyenkor a művészet is csak a jótékony cél érdekében szólalhat meg, mintha nem épen a művészek volnának azok, akik egyébként is a leginkább igénybe vett napszámok a jótékony célú hangversenyeknek és előadásoknak. Aki meg a háboruba megy, igen könnyen elveszti a hangját, ami énekesre a munkaképtelenséget jelenti; az instrumentális művész kezei pedig úgy eldurvulnak, hogy a művészete is valószínűleg odavész. Hogy is mondta Rubinstein? „Ha 2 hétig nem gyakorolok, már megérzem, ha 4 hétig nem játszom rendszeresen, észreveszik a kritikusok s ha 6 hétig nem gyakorlom, a közönség is észreveszi.” Így vannak a művészek. Lövészárk nélkül is óriási veszteséget jelent a hadbavonultakra nézve az állandó gyakorlás hiánya.

Az aradi közönség előtt is előnyösen ismert művészek közül a most folyó háboruban többen kénytelenek aktív részt venni. Kezdjük a magyarokkal.

A zeneakadémiai tanárok közül hadba vonult a kitűnő orgonista, ki a Minorita templomban koncertezett 2 éve: *Antalfy Zsolt* Dezső, aztán *Kerpely Jenő*, a Waldbauer-féle magyar kvartett csellósa, kiket tavaly élveztünk először s úgy látszik utóijára, mert a kvartett azóta teljesen felrobbant. Velük harcolnak még *Mambrin Gyula*, aki a városiasítandó zenedét mint miniszteri kiküldött megvizsgálta s végül *Dr. Várkonyi Béla* is, ki szintén ez évben járt Aradon egyik magánzenede vizsgabiztosaként.

A harcba vonult magyarok közül a népszerű *Dohnányi Ernő* is említendő, ki mint a berlini zeneakadémia zongoraprofesszora önként jelentkezett s be is vették tűzérnek, ahol a 42-esek dörgése majd bizonyára új ideákra fogja őt inspirálni s több mint bizonyos, hogy új kompozícióiban a basszusok dübörgésében személyes tapasztalataira fogunk gondolni. Itt említem meg *Dohnányi kollégájának*, a francia *Marteanak* esetét.

A Joachim tanszékét betöltő hegedűs mester tartalékos tiszt a francia hadseregben. Ezért Berlinben önként jelentkezett hadifogolynak, gondolván, hogy a harctéren úgy is előbb-utóbb fogságba esett volna s akkor állását is elvesztette volna, így pedig a 15,000 márka évi fizetését tovább is huzza, csak hogy mégsem tanít, mert ez ellen meg a berlini zeneakadémia tanári kara egyhangúlag foglalt állást. Szóval Martean unikum: hadifogoly s a mellett állami alkalmazott rendes fizetéssel, de szabadságolva.

A 3—4 évvel ezelőtt Aradon koncertezett bécsi zongoravirtouz: *Godomsky*, a háboru kitörésekor ép Londonban járt, s ott rögtön internáltak, helyet a bécsi mesteriskolában ideiglenesen szintén jó ismerősünk tölti be: *Sauer*.

A háboru vetette szét az aradi közönségtől kedvelt *brüsszeli kvartettet* is, melynek német primhegedűse annyi éven át oly szépen francia kollégájával, kikkel *Isaynak* voltak tanítványai. A nagy *Isaye* pedig, a brüsszeli zeneakadémián Hubay Jenő tanszékének örököse, ki tudja, mikor fogja megint az aradi közönséget temperamentumos hegedűjátékával elragadni. Ő bizony Brüsszeltől Antwerpenbe, s onnan egy nyomorult hadszármán menekült Angliába. A napokig tartó viszontagságos uton állítólag hegedűjét is elvesztette s örülnie kellett, hogy pusztá életét megmenthette. *Isayt* különben kétszeresen sújtja a háboru, mert lánya magyar embernek lett felesége. *Haris Ervin*, egy budapesti mérnök és kitűnő hegedűs, volt osztálytársam a veje *Isaynak* s most apósa ellen kell harcolnia.

A háboru miatt bomlott fel az Internationaler Musik-Verband is, mert elnöke, a nagyhirű zeneaesthetikus, *Kretschmar* lemondott, a társaság ügyvezetését kezelő *Breitkopf* és *Haertel* edg ebbeli tevékenységét beszüntette.

A háborut sovíniszta zenészek az idegen zeneszerzők bojkottjára is fel akarják használni. Így *Saint Saëns*, aki pár éve még oly meleg hangu levelében üdvözölte az Aradi filharmonikusokat, midőn egyik szerzeményét itt bemutatták, most a német zene és különösen a Wagner-opera ellen agitál. Az angolok eleinte hallgattak is rá. Mivel azonban az angol zeneszerzők műveivel ugyan csak kevés koncertet lehet betölteni s azonkívül azt is látták, hogy *Reinhardték* a berlini Deutsches Theaterban szépen tovább játsszák *Shakspeare*t, azért az angolok sem hajlandók számolni a né-

met Bach, Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Wagner, Brahms, Mendelssohn stb. szerzőket, mondván, hogy ők a holtak ellen nem hadakoznak, csupán az élők ellen.

S hogy a semlegeseket is mennyire érinti a háboru, arra nézve is óhajtok soraim befejezésül egy érdekes esetet felemlíteni. A norvég kormány a híres *Christian Sinding* zeneszerzőnek 1400 korona „hadi kárpótlási átalányt” juttat, minthogy ez idén a német kiadóktól élvezett tantiémokról ez idő szerint le kell mondania. Vajon a magyar zeneszerzők elérik-e valaha a támogatásnak ezt a fokát? Mert a támogatás hiánya kergeti külföldre a tehetségeket s így aztán nem esoda, ha Lisztől kezdve Goldmarkon, át egész Dohnányig és Talmányig minden nagyobb tehetségünk külföldön keresi az érvényesülést s így sokszor elvesz aztán hazánkra nézve.

Dr. Wagner József.

Az üteg pipája.

Dohányzás a harctéren. — A legkedvesebb ajándék: a szivar. A virzsínia találói. — Vilmos császár jóslata.

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, december 24.

A harctéren levő katonák részére ezrével és tízezrével szállítja a posta a jobbára egyforma faládikákat, amelyekben hasznos és kedveskedő ajándékokat küldenek hozzátartozók, ismerősök, de jószívű idegenek is a harcoló hősöknek. Akad a ládikákban meleg ruhajenű, édesség, húsféle, olvasnivaló, de talán egyetlenegy ládából sem maradt el a dohány: a cigaretták, a szivar, a kékes füstöl, illatos, elhamvadó holmi, amely a messze idegenben, elhagyott vidékeken olyan drága és annyi boldogságot hozó kincs a szegény katonának.

Nemhiába kedvelt szórakozása, vigasztalója, barátja a harcoló katonának a dohányfüst: dohány és a háboru története valósággal elválaszthatatlan egymástól. Nem is szólva arról, hogy Európába is katonák: az Amerikát fölfedező spanyol kalandor harcosok hozták magukkal az indiánok összecsavart dohányrudjait: Németországba például Spanyolországból 1808-ban Napoleon diadalmas seregének harcdezt vitélai szállították az első cigaro-t. Mindenféle tilalom és szigorú panasz ellenére hódított a szokatlan füstölő szerszám és a német katonák is szívesen tanulták el a napo-

Orosz történetek.

(MEGHODÍTOTT FÖLDÖN.) Villamoslámpák égtek az asztal fölött és a fénnyel terítve csillogott a porcellán, az ezüst porcellán, a kristályos metszett borospohár. Az asztal körül pedig csillogtak a vállrózsák, a sujtások, paszomántók. Finom szivarok kékes füstje örvénylett a csillár fénykévéjében és nehéz borok, könnyű francia pezsgő párája szállongott az asztal fölött. A tábornok keményen, marconán ült meg az asztalfőn és zord ábrázattal hallgatta a mellette hajladozó — huszezer ember helyett, huszezer ember biztonágáért, életéért, vagyonáért, hajladozó öreg szavait. Zord akart lenni a tábornok, kegyetlen és vérszomjas, mint az illenek az északról jött hódítóhoz, kozákezeknek parancsolójához. Belülről azonban puha volt, keserűs volt, undorral gondolt arra a munkára, amelyen eddig koresztül gázolt és amely ezután várt még rá. Ah, embereket, házakat letiporni, véres roncsát, pusztuló törmelékke gyurni, rombolást, pusztítást, megvadult kozákok őrvongását nézni, tűrni, ha már egészen türehetetlen: kanesukával közbük csapni: ez, ez nem embernek való! És nagy vággyal gondolt archangelszki lakására, a puha, premes heverésre, a nagyszerű zongorára... Igaz, itt is látott szállásán zongorát... Vajon jó-e? Mindenesetre, mindenestre kipróbálja... Szép, kedves, sápadt elefántesont billentyűk — milyen jó is lesz megsimogatni hangotadó lapjaitokat... Neuraszténia, tisztára neuraszténia és az ilyesminek

nincs keresni valója a háboruban, de a kozáktábornok nem tehetett róla...

Aminthogy senki se tehetett a hangulatáról, a belsőről... A csillogó fejű, kopasz, törődött gimnáziumi professzor, akinek a városka elmenekült, elfutott vezetői helyett hősnek, alázatoskodó hősnek kellett lennie és akit ezer aggodalom gyötört... A kis hivatalnokok, akik nem futhattak el, mint a nagytekők, hanem itt rekedtek és most tetován, értelmetlenül, kényszeredetten ülték végig a „győzelmi lakomát”, melyet a neuraszténias generális furesa és groteszk ötlettel parancsolt rájuk... A hivatalnoknék, vidékies pompában, rettegve és kíváncsian, idegesen és remegőn: vajon milyenek lesznek azok a rémes kozáktisztek?... A tiszték maguk is... Egy óriási bajszú vad kapitány, aki csak ivott — ivott rendületlenül, szinte hörgött, feldoklott a sok italtól és egyre nyelte... A fiatalabbak gonoszkepmen hol az italt, hol a nőket méregették és érthetetlen, harsogó kacagással kísért megjegyzéseket tettek... Egyik szőke, ábrándos szemű, aki a professzor leánya mellett ült, finoman, mintha Péterváron lenne a téli palotában nagyhercegnő oldalán, francia bókákat sutogott a leányka fülebe. A barna, jókedvű leány most sápadt volt és szótlan. Valami elfelejtett, iskolában gyakorolt dadogó franciasággal feleltetett a szőke tiszt gömbölyű szavaira és szeméit állhatatosan a tányérjára szegezte. Nem mert fölneézni, mert minduntalan lángoló, durva, meztelen pillantásokkal találkozott; pillantásokkal,

amelyek, úgy érezte, ruhái alá, bőre alá hatolnak... Még jó, hogy ez a tiszt, ez a szőke, parfümös, csinos, itt mellette, a tábornok adjutánsa olyan finom, olyan kedves, olyan igaz gavallér volt...

— Menjünk haza — mondotta egyszerre a neuraszténias, a zongora után epedő tábornok. — De te is jöjj a leányoddal — intette bizalmasan a város fejét, az aggodalmaskodó professzort. — Ami mulatást ezek fognak itt az éjjel kezdeni, abból legjobb távol lenned! És a házadba Szemjonovics Arkádót szállásoljuk be, aki olyan ábrándos, hogy egy légynek sem tud véteni... Akárcsak én...

És mentek. Nyomukban elmaradt a fülledt teremben a borbélyos zsivaj és a hideg utcán fagyos téli ködben kiszállt fejükből a gyöngyös mámor... A tábornok zongorájához sietett, a professzor aggodva gondolt a reggelre, amikor új gondok szakadnak rá, meghajlott vállán. A barna leány gyötrően, megremegett, a széket nem élt izgalomtól fázósan zárkózott szobájába, kétszer is ráfordította a kulcsot, az ablakon is megpróbálta a súlyos vaspántos lábtálcát, mielőtt aludni tért... Nem tudott aludni. Sokáig hallgatta a falon átszűrődő neszt: az udvari orosz tiszt motozását...

Szemjonovics Arkádó ott volt a szomszéd szobában. Fáradtan, kedvetlenül nézett szét. Egyszeriben megérezte, hogy hazug álomla ringatta magát: ez nem Pétervár, a társaság nem udvari előkelőségeké, a leány, a barna, nem orosz szépség... Ez itt a háboru, az

eoni vitézekből a szivarozást. 1813-ban már a grossbeereni osztagból győzelmesen hazatérő csapatoknak a berliniek szivarokat osztogattak kedveskedésként és talán ezek voltak a legelső „Liebesgabe“-ként adott szivarok.

Természetesen dohányoztak a katonák már a szivarozás megismerése előtt is. A francia zsoldos hadsereg katonáira XIII. Lajos király egyenesen rákényszerítette a dohányzást, pedig udvari orvosa aggodalmaskodva óvta az uralkodót ettől.

— A harcosok agyveleje olyan sötét lesz a dohányzástól mint az éjszaka — figyelmeztette a királyt az orvos.

De XIII. Lajos katonái hőiesen harcoltak és a dohányzás pártolói egyenesen a dohányfüst bátorító hatásának tulajdonították ezt a vitézséget.

Hollandia és franci katonák megtanították pipázni a harminc éves háború idején a németeket, akik azután nagy szenvedéllyel pipáztak és pipáznak még ma is. Ma azonban már a cigaretta és a szivar veszélyes és hódító versenytársa a pipának. És a szivarozó katonák nemcsak elterjesztették mindenütt a szivar ismeretét, hanem még új szivarfajtákat is találtak ki. **Királyunk kedvenc szivarja a virszinia például katonatalálmány.** A szalmaszállal bélelt erős szivart a múlt század hatvanas éveiben az olasz földön állomásozó osztrák katonák kezdtek nagy passzióval füstölni és amikor Olaszországból Bécsbe kerültek vissza a Lombardiában harcoló osztrákok: a fővárosban sem felejtették el a különös szivart és csakhamar népszerűvé tették a virsziniát.

Hogy mit jelent a harcmezőn levő katonának a cigaretta és a szivar, azt most a világháború hónapjaiban értettük meg. Hazakerült katonáink mondják, hogy éheséget, szomjúságot, minden fáradságot könnyen elfeledtek, ha volt füstölni valójuk, de a dohányzás nélküli napok keservesek voltak. És a német trónörökös, amikor azt kérdezték tőle, hogy mivel kedveskedjenek Franciaországban harcoló katonáinak, hábozás nélkül felelt:

— A legszivesebben látott ajándék a szivar!

A berliniek rövid néhány nap alatt két millió szivart gyűjtöttek össze és küldtek el a trónörökös dohányfüstre sóvárgó katonáinak. Pedig még négy évvel ezelőtt Vilmos császár, (aki egyébként maga is nagy dohányos) így nyilatkozott egyik beszédében:

— A legközelebbi háború egészséges idegeket követel, mert az idegek fogják eldönteni a győzelmet! Alkohol és dohány megmérgezik, elrombolják az idegeket. **Az a nemzet fog tehát győzni, amelyik legkevesebbet iszik és dohányzik.**

ellenség földje, ő, a dédelgetett pétervári katonák — mert kozákokhoz osztatta be magát egykor — egy kozákgenerális adjutánsa és — bár tudta, hogy tábornoka holdvilágfaló, ábrándos, melabus — mégis furesa háború, vér, idegek föld közepén romantikus, édeskés pétervári finomságokról álmodozni, egy műveletlen, franciául alig dadogó leánynak tenni a szépet, mintha nagykövetné, vagy Anna Mihailovna nagyhercegnő lenne...

Lám a bajtársak... Furesa zaj hatolt be hozzá. Feltáta az ablakot és kitekintett a havas, holdas éjszakába... Alakok mozogtak, egy-kettő-tíz: feltűrt galléru emberek, csupa férfi... Bizonytalanul, szégyenkezve, érthetetlen, halk szavuk, megrokkant, ijedt, kétségbeesett járásuk szinte fölsírt a tiszthez... Lám a bajtársak!... Hazakergették a férfiakat egytől-egyig, csak a nők, az asszonyok maradtak velük... Hohó, a bajtársak nem értik a tréfát, nem szeretik az udvarlást!... Szemjonovics Arkád elpirult, szégyenkezett tisztársai helyett is, de azután, azután valami furesa, vad vérhullám csapott végig rajta... Olyan volt ez, mint az első esata puskaropogásos, fojtó, riasztó mómora... Vajon miért, miért lenne ő jobb, más, különbség, mint a többi... És itt a szomszédban...

De ez csak egy pillanatig tartott. A következőben Szemjonovics Arkád ismét ura volt magának... Csak attól tartott, hogy nem sokáig... Főlesatolta a kardját, felöltötte köpenyét és kiballagott a házból... Így biztosabb — gondolta. A tábornokhoz ment. A tá-

Ha az ital kérdésében igaza is volt a császárnak, a dohányzás tekintetében rácsófolt szavára most a valóság. A harc téren levők közül még azok is reászoknak a dohányra, vágyódnak a szivar kavargó füstje után, akik egyéb iránt nem dohányoztak. Fáradt, kimerült, megsebesült katonáknak sokszor az első vágyuk, amikor pihenőhöz, kórházba jutnak, a dohány. A dohányzásnak és a dohánynak német történetírója: **Tiedeman** Frigyes már régen kimondta az igazságot:

— Vadászok, katonák és tengerészek, épügy mint azt az amerikai indiánoknál tapasztaljuk, ha dohányozhatnak éhséget, szomjúságot, időjárás viszontagságait és a legnagyobb fáradságokat elviselik és amellet jó kedvük is maradnak.

Kedves történetet mondott el a dohányzásról egy tüzerönkéntes, aki sebesülten került haza az északi harctérről.

— Ütegünkkel egyesgyedül nekem volt egy kis kurtaszaru angol lapipám. Tizennégy napja jártunk benn Oroszlengyelországban és nem akadtunk emberlakt helyre. A gyufánk pedig elfogyott. Ameddig gyufában tartott addig társaim bicskával „finomravágot” komiszdohányból jegyzőkönyvlapok, újságpapírszeletek segítségével cigarettát sodortak, de gyufa nélkül erről szó sem lehetett többé. Pipám, amelyre az utolsó gyújtószállal reagyuítottam, **az üteg pipája lett és szájról-szájra járt.** Természetesen nagyon ügyeltünk arra, hogy ki ne aludjon. Amikor már hamvadozott a dohány parázs a pipa fenekén, átadtuk egymásnak és a soron következő a parázsszal gondosan rágyujtott. Ha a harctéren valamelyik elesett katonaszében gyufát találtunk, nagy gaudiummal kioltottuk az üteg pipa örök tüztét és ameddig a gyufa tartott: visszatértünk az újságpapírosból sodort cigarettához. Végül is Z-nél, ahol félnapig rettentő orosz srápnél záporban harcoltunk, elpusztult a pipánk. Srápnél sebet kaptam és kiesett szájamból a becses jószág... És én nem gondoltam vérző sebare, csak a pipára:

— Vigyázz — kiáltottam a mellettem álló tüzérre — ki ne aludjon a pipánk!

De a legény vigyázatlan volt és nagy buzgalmában épen a pipára lépett, amely kettérepedt a nehéz tüzerészima alatt... Majdnem sirtunk, amikor láttuk, hogy vége van...

Azonban bármennyire élnek-halnak is a katonák a dohányért, ha szükségből el is szívják az újságpapírost, szárított káposztalevéllal töltve, azért még is csak szivesebben látják ajándékban is a jó szivart, mint a rosszat. Szerbiában harcoló csapatainknak egyik

bornok a méltóságos asszony szobájában ült. A fekete ébenfa zongorán gyertyák égtek. A tábornok Chopint játszotta.

— Te meg én — mondotta idegesen nevetve, amikor meglátta adjutánsát — te Szemjonovics Arkád meg én ugyancsak nagy számárak vagyunk!

A szőke, a finom, az udvarias tiszt nem szólt semmit. Leült a sarokba és félig alva, félig ébren hallgatta a reszkető, hajnalba nyuló zongoraszót...

Még ott ültek a zongoránál, amikor a hajnal derengett és hajnali derengésre ordítva, riadtan, tébolyodottan rohant be az öreg professzor:

— A leányom — jajveszékelte értelmetlen, kapkodó rutén szavakkal — Julikám. — A leányom — Most hozták haza... a réten találták... Sárban, félig megfojtva... Összetépvé... A leányom... A tiszték... A tiszték... Rátörték... A tiszték... A tiszték... Ó kegyelmes ur... Éjjel rátörték... A mulatságból... Részegen... A tiszték...

A tábornok belevágott a zongorába, csak úgy zugott, zengett a hur és a szőke tiszt álmosan, kedvetlenül, fanyar szájjal nézett maga elé.

— Látod — szólt a tábornok. — Látod te te finom legényke! Ugy-e megmondtam, hogy számár vagy Szemjonovics Arkád, számár velem együtt...

(AZ ORVOSSÁG) A 297. ezred nagyon rosszul festett. Hat nap óta hevertek tétlenül

délmagyarországi városból a hölgyek több ezer összegyűjtött szivart küldtek csinos kis dobozokba elosztva. Egyik dobozba finom havanna is került, másikba bizony csak keserű olcsóság. A fiatalabb leánykák ártatlan tréfából a nevüket is felírták egyik-másik dobozra. A küldemény eljutott rendeltetési helyére a katonák vitézül és lelkesedve elszívták az utolsó szivarvégig és a dobozokról leolvasott címekre rózsaszínű tábori levelezőlapon különböző kritikák jöttek a különböző szivarok szerint:

— Megkaptam a szivarokat. Ugyan írja meg kérem, hogy hol vette. Ha haza kerülök, én is ott szeretnék vásárolni.

— Épen most szittam el az utolsó cigarettát. Ha két fillérrel drágább fajta lett volna; önnek nem okozott volna nagy kárt, de nekem annál nagyobb örömet.

— Amikor a szerbek megéreztek a szivarom füstjét, riadtan futásnak eredtek. Több komitácsi leszédült a fáról, amelyre ráköltözték magukat. Ezredesünk ezekre való tekintettel ünt — a nagyhatású szivarok küldőjét — fölterjeszti a katonai érdemkeresztel való kitüntetésre.

A legszellemesebb választ azonban egy fiatal asszony kapta.

— Nagyságos asszonyom — írta az udvarias vitéz — legközelebb küldjön jobb cigarettát, vagy legalább is nem rosszabbat annál, aminőt a férje ur szokott szívni...

Az Aradi Közlöny diszes naptárát minden negyedéves előfizető, amennyiben előfizetési hátralékban nincs, — az esetben is, ha az előfizetést havonként újítja meg, mint minden évben, az idén is — ajándéku kapja. Minden új előfizető, aki december 1-én negyedévi előfizetéssel belépett az előfizetők sorába, ajándéku ingyen és bérmentve kapja az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárát az 1915. évre. Kérjük azokat a t. c. előfizetőinket, akiknek előfizetési tartozásuk van, azt idejekorán rendezzék, hogy a naptárt fennakadás nélkül megküldhessük.

Szcerecwnél. Hasztalan jött a parancs brigáderostól, tábornokoktól, sürgetően, fenyegetően: a kétszázkilenevenhetesek nem mozdultak. Heverték. Valósággal heverték. Ezerszáz ember fetrengett a barakkokban betegen és a doktorok: három is volt Ljubotinnak, a híres moszkvai orvosnak a rendelkezésére, sehogysem tudták lábraállítani a déloroszországi szálás fiukat. Le-fogytak, görcsükben vergődtek és a deszkaházakból minden nap nyolcat-tízet szállítottak a meszes gödrökből álló temetőbe. Az ázsiai rem aratott és lekaszálta a kemény orosz katonákat, mielőtt még hareba mehettek volna. A betegek ott halódtak a barakkokban, az egészségesek valamivel odébb sátrak alatt húzták ki a napot, árkokat ástak, fedezéket csináltak, lótotak-futottak altisztjeik parancsa szerint, hogy ki ne jöjjenek a harsi tudásból... A tiszték pedig Szcerecwnben, a faluban telepedtek meg. Hangos élet folyt az iskolában, a gazdakörben, a jegyzőházban, minden lakható helyen és úgy mondják, nem egyszer még nőket is kicsempésztek a tiszték Lembergől a vesztégyáron át, mert hát a beteg ezredet szigorúan körülzárták...

A tiszték mulatoztak és a beteg katonák, olykor egy-két beteg tiszt is: halódtak, hörögtek, sírba dőltek. A doktorok emberfeletti munkát végeztek, de a betegek száma csak nem fogyott. Ahány meghalt, annyi új beteg jött és gyógyulni alig gyógyult... És most meg mindennek tetejébe itt volt a baj. Ljubotin, aki azt hitte: a moszkvai kórházban van, szitkozódott mint a záporosó, amikor a gyógyszerész-örömester jelentette neki:

Aradi zászlós Hindenburg seregében.

Felvonulás a nagy offenzívához. — Vidám élet Orosz-Lengyelország lövészárkaiban.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, december 24.

Orosz-Lengyelországból, a nagy és döntő csaták legizgalmasabb napjain írt haza levelet Fuchs Ignácnak, a Neuman testvérek cég irodafőnökének fia F. I. zászlós a híres, nevezetes debreceni gyalogezredben. Oroszország gigantikus hadserege ellen fejezték be új csoportosulásukat a szövetséges haderők, amikor ez a levél kelt. Egy intelligens magyar ifjú, aki Hindenburg seregében volt részt a diadalmas harcokban, írja haza szülőinek a levelet. Csupa derű, jókedv és bizakodó remény szól ezekből az érdekes sorokból. Nagyszerű bizonyítéka annak, hogy katonáink, akik bármilyen kis részén vannak is a frontnak, milyen jóérzéssel bírnak az óriási események iránt, amelyek köröttük tombolnak. Egy diadalmas ezred sorában sokat átélt és látott művelt aradi fiúnak levele ez, amely bizonyítja, hogy milyen egészséges szellem él katonáinkban és amelynek hangja, ellenkezik azokkal a sirámokkal, amelyek az eseményekkel értelmetlenül és szívtelenül szemben álló és a dolgok természetes rendjét rossz idegek folytán félremagyarázó kishitűek elbeszéléséből, hazudozásából, az otthonlétüket ijesztgetik és rémítésekre kényszerítik. Az üde, friss hangú írás a következő:

Édes jó Szüleim! A sok tábori levelezőlap után megpróbálok egy részletes levelet írni, melyben eddigi hadműveleteimet is közölhetem. Tudvalevőleg szept. 30. indultunk el Beszteréből, okt. 4-én értünk Bártfára, ahol épen születésnapomon egy nagyon kellemes Rasttagot töltöttünk. 5-én elindultunk és hat napi nehéz mars után 10-én csatlakoztunk Sanok környékén az ezredhez, ahová rögtön beosztottak: Liskón keresztül akadálytalanul jutottunk el egész Chirowig, mely területet még egy héttel azelőtt az oroszok tartották megszállva. Itt már hallottuk az ágyudörgést. Október 13-án már

kaptunk is néhány shrapnell kőstőlónak. Chirowtól körülbelül 15 kilométernyire a „Jankow-Höhen” ástuk be magunkat; az oroszok a szemben levő hegyháton. 1000—1200 lépésre voltak beásva, kitűnő állásban. 21-éig nyugodtan lövöldöztünk egymásra, mikor is egy ködös napon délután 2 órakor az Armeekommandó jónak találta az „Angriff”-et elrendelni. 500—600 lépésre közelítettük meg őket, amikor a köd hirtelen emelkedni kezd és bennünket egy barátságosnak épenséggel nem nevezhető tüzzel árasztanak el. Továbbmenésről persze szó sem lehetett, megvártuk, amíg besötétedik és akkor ott, ahol voltunk, beástuk magunkat. Nehéz nap volt, még most is csodálom, hogy ezt a napot ép bőrrel megúsztam. E naptól kezdve az oroszok kezdtek szemtelenkedni; valószínűleg nagyon gyöngének hittek bennünket és majdnem minden éjjel rohamot kíséreltek meg a kis piszkosak, melyeket azonban véresen visszavertünk és nagyon sokat elfogtunk.

November 4-ig tartott ez a csendélet, amikor Hindenburg visszavonulása folytán nálunk is megkezdődött az „allgemeiner Rückzug”. Kimondhatatlan érzés volt, mikor a huszonkétnapi gödörlakás után az első viskókat megpillantottuk, pláne mikor még az egyikben be is szállásoltak, sőt még főtt krumplit is adtak. Azt hittük már, hogy vagy két hétig békében hagyunk bennünket, de csalódtunk. „Nachhut”-nak maradtunk vissza és mint ilyen, november 7-én még egy csúf hecchen volt részünk. Az oroszok valahogyan elébünk vágtek és az én bataillonom parancsot kap estig feltartani őket. Veszekedtünk, amíg besötétedett, akkor aztán megugrottunk. Egész éjjel marsoltunk, míg végül Liskón túl, a San tulsó partján, csatlakoztunk a brigádhoz. Itt nagyot néztek, mikor megjöttünk, mindenki elveszettnek hitt bennünket.

Most azután már nyugodtabb napok jöttek;

egész Mezőlahoreig mentünk, ahol, mint írtam, hat napig pihentünk; 15-én vonatra raktak és mint az utazásról küldött kártyákból tudjuk, egész Kreuzburgon túl, egy Bankau nevű faluban raktak le bennünket. Az ut alatt persze fényesen éltünk és itt Bankauban két nap és három éjjel pihentünk. Egy rendkívül kedves német családnál laktunk hadnaggyommal. A család fő be volt vonulva, csak a mama, két szép leány és néhány kis gyerek volt otthon. Mesés szobánk volt, hatalmas dunnás ágyakkal (Bartfa óta nem aludtam ágyban), tejeskávéval, Dunstobsttal és hasonló rég nem élvezett dolgokkal traktáltak. Esténként a leányokkal sürozitünk és mulatunk és szerettük volna, ha ottfelejtene bennünket. Sajnos azonban, 21-én reggel 4 órakor Abmarsch, jöttünk egész Krzepvick-ig (már Orosz-Lengyelországban). Itt még egy kedélyes estét töltöttem, nagyon derék lengyelzsidóknál laktam és hitsorsosi voltomra való hivatkozással egy kis libamájat kértem tőlük. Szombat este volt, de az öreg még este hatkor elment a sakterhez és fényes libamájat hagymával kaptam vacsorára, hozzá még egy sült csirkét is, sőt reggel fél 5-kor Abmarsch előtt az öreg beállit egy egész sült libával melyet a Fahrküchére raktunk fel és ebédre fogyasztottunk el. Aznap még egész a Warta-ig jöttünk és végre ismét deokungóban töltöttük az éjjelt. Jelenleg a Warta innenső partján vagyunk, Czenstochowa-tól 30 km. északra Wolka—Prusiecká-nál.

Kitűnő deokungot csináltunk, az enyém egész szalon, mélyen beásva a földbe, teljesen befedve, oldala kideszkázva, bent rengeteg szalma lámpa, sőt **tegnap este egy kályhát is kaptam belse,** úgy hogy most otthon főzöm a teát is átlag 4—5 liter naponta. Általában egész téli szállásra rendezkedtünk be itt, úgy látszik ezt a vonalat tartjuk, míg a franciákkal elvágódnak, aztán neki Varsónak. **Az ellenség elég közel van, tőlem 800, de egyes helyeken csak 200—300 lépésre,** de nem nagyon mernek mozogni, részint mert 70 ágyunk van a front mögött, részint, mert úgy látszik tudják, hogy nekünk nem szabad visszamenni. Napközben kölcsönös udvariasságból leadunk egy-két lövést, éjjel viszont ők próbálnak egy kicsit közeledni, de általában nagyon nyugodtan telnek a napok. A Fahrküche minden este meglátogat, részünkre rendszeren van rajta egy csirke vagy liba, jó leves vagy kávé, forralt bor stb.; **szóval irigylésre méltó helyzetünk van,** kár, hogy látogatásokat nem lehet fogadni. A már nyugtázott két csomag csokoládén kívül, tegnapelőtt este még egy csomagot kaptam. Érdekes, a bécsi posta mennyivel jobban működik, ott 25-én feladott levelet 28-án, tehát három nap alatt megkaptam. A szivar és újság még nem jött meg, ellenben tegnap kaptam 20 drb virginiait és nagyon kedélyesnek találom, 800 lépésre az oroszoktól ezeket szívni, ha sturmolunk, még szurony gyanánt fogom használni. Ha újságot küldenek, annak nagyon örülök, különösen a Pessének, a 18-ikét még olvastam. Másra igazán nincs szükségem, de tessék most már szorgalmasabban írni, úgy látszik a posta kezd schwungba jönni. Mindnyájukat csokolja szerető Pistájuk.

Az ARADI KÖZLÖNY telefonszámai:

Szerkesztőség (éjjel-nappal)	— 357
Szerkesztőség (csak éjjel használható)	— 357
Működőállomás	— 151
Kiadóhivatal és hirdetés osztály	— 151
Nyomda	— 151

Rendre,

— Elfogyott az ópium.
— Hozasson rögtön — bömbölt Ljubotin.
A gyógyszerész-örmeester csak a kövér, lomha vállát vonogatta:
— Honnan?

Igaz is: itt voltak az istenverte galíciai faluban, Lembergől ugyan csak hat óra járásra, de mégis elérhetetlen messze! És ópium mégis kell, mert ópium nélkül a rettentő járvány úgy elsöpri azt az ezer haldokló, kínlódó katonát, mint a szélvész a pelyhet. Ópium kell!

Ezzel a tudattal szánta el magát Ljubotin, hogy betekint a léhak, a lumpok tanyájára, a faluba, a tiszték közé. Az ezredesnek van autója, talán benzín is akad, talán kapacitálni is lehet az ezredest, hogy ezer katona megmentéséről van szó, okvetlenül kell, autón egy félóra alatt beun vannak Lembergben...

— Jó — mondta az ezredes. — Jó. Menjen az autó.

— Majd én bemegyek vele — kiáltotta készségesen a vezérkari kapitány. — Ugyis kell vásárolnom egyet-mást.

És hamarosan utra kelt a nagy szürke autó. Lihegve tűnt el a fordulónál. Fönn a magaslaton, ahol az őrség állt, a kapitánynak kellett ugyan kicsit magyaráztatnia, de azután onnan is tovább suhanhatott kelet felé, Lemberg felé a gép...

Estére járt, amikor fölhangzott a túlkölése a hazatérő autónak. Ljubotin vagy félucat betegápolóval lihegve, fujsza szaladt át a betegtáborból a faluba. Rettenetes volt ez a délután, amelyet fegyvertelenül töltött szemben a gyilkos betegséggel. Az orvosság nélkül, az enyhítő

és talán gyógyító ópium nélkül úgy érezte magát vonagló betegek közt, mintha pusztá kézzel állna az ellenség fegyvertűzével szemben...

Az autó hatalmasan megrakodva került haza. A vezérkari kapitány fürgén ugrott le és harsányon vezényelte a legényeket a csomagok leszedéséhez. Egymás után kerültek le a finom csomagokkal telerakott ládák, kosarak.

— Az ópium — szólalt meg a doktor.

A kapitány frissen, mosolygósan, pompás, tiszta egyenruhában, lakk eszímásan rendelkezett: — Ezekre a ládákra egy vigyázatok fickók...

Meg se hallotta a kérdést. Ljubotin hémeltelte:

— Az ópium...

A vezérkari tiszt megfordult, végig nézett a lomha, borotvátalan, piszkos, ruhát hetek óta nem váltott, agyonhajszolt, emberéletéért harcoló doktoron. Kicsit mosolygott is és hanyagul vállat vont.

— Azám — mondta kedvesen — Az ópium. Nem felejtettem el. Már be is csomagolták... De azután nem jutott hely a számára az autón. Sajnálom...

És visszafordult legényeihez pattogó szóval:

— Vigyázatok! Egy, kettő, tizenkét láda van, nehogy egy is el vesszen! Pezsgő van benne kutyák le ne ejtsétek, össze ne törjétek, mert megnyuzlak...

Ljubotin még ott állt és hallotta. Szája eltorzult, nem lehetett tudni sirásra-e, vagy vad dühre... Azután megfordult és apólóival együtt hazament... Másnap már százával vitték temetni a kétszázkilencvenheteseket... De a tiszték pezsgőt ittak...

Az összeomló orosz uralkodóház.

— A trónöröklés kérdése. — Beteg a cárevics. — Alkoholelleses kormányzás. — Forradalmi hangok. —

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 25.

Egy fiatal diplomata, aki a háború kitöréseig a monarchia egyik oroszországi konzulátusán szolgált, érdekes dolgokat mondott el aradi ismerőseinek és jóbarátjainak az orosz nép és orosz udvar viszonyairól.

— Már jóval a háború kitörése előtt ott ült a Gond sápadt, kidülledtszemű szelleme a cári palotában, hogy alig látható, szürke fátvált szőjőn gottorpi III. Péter házában több, mint százszázados történelmének csillogó fényére.

A Romanovoknál ez a legutolsó, meglepően szétlombosodó ága, amelyet különösen I. Miklós és II. Sándor cárok termékeny házassága virágoztatott fel azt a reményt keltve, hogy a trónöröklésnek Oroszországban mindig annyira nehéz kérdése évszázadok óta van intézve, az utóbbi időben kezdett kiszáradni. III. Sándor cárnak a trónörököse, a mostani cáron kívül még két fia volt, akik közül azonban Alexandrovics György nagyherceg még fiatal korában tüdőgyulladás következtében meghalt. A másikat, a jelenleg harminchat éves Alexandrovics Mihály nagyherceget szerelmi kalandjai s a cár akarata ellenére kötött morganatikus házassága miatt úgy politikai, mint gazdasági tekintetben gyámság alá helyezték s így a trónöröklésből kizárták. Oroszország minden reménye a gyönyörű césarevics, Nikolajevics Alexej, a cár egyetlen fia felé fordult. De lassanként beigazolódtott a legrosszabb, amit a közvélemény a trónörökös esontaja felett gondolt. Alig kétséges, hogy mese az, mintha egy meghiusult merénylet alkalmával sobesült volna meg s mindinkább kiderül, hogy azoknak volt igazuk, akik szerint a cár trónjának várományosa esontuberkulózisban szenved.

Érdekes, hogy a cári család legujabb fotográfiáin, amelyet tömegesen terjesztenek, hogy az uralkodóházat népszerűvé tegyék, a trónörökös soha sem áll a saját lábán: vagy a cár ölén ül, vagy egy hórihorgas kozák tartja karjaiban. Mi történik, ha Alexej nem léphet majd trónra? Akkor a trónöröklésnek egyik ágról a másikra kell átszállni, előbb III. Sándor cár idősebb öccsének, az elhunyt Alexandrovics Wladimirnak fiára, akik közül azonban Wladimirovics Kyrillnek csak leánygyermekai vannak, míg a másik kettő nőtlén. aztán pedig III. Sándor fiatalabb öccsére, Alexandrovics Pálra s annak fiára, Pawlovics Dimitrijre.

d. II. Miklós cár, amint ezt általában hiszik, a legjobb szándékokkal van tele, népének javát s erkölcsi emelkedését akarja. Jellemének lágysága azonban a legváltakozóbb befolyások alá helyezi, ezért következtelen, elhatározásaiban bizonytalan. Habár kétségtelenül hajlik a haladás, a szabad fejlődés felé, az utóbbi időben teljesen deszpótikusai uralkodott, habár irtózik a háborútól, befolyásoltatta magát a háborús párt által, amely a francia és angol pénz szolgálatában áll. A háborús párt unszolására szaporította esztelen módon a hadsereget, úgy, hogy Németország minden esetre rövid időn belül kénytelen lett volna lecsapni. Ennek nem kis költségeit a különösen a nagy aranykészek felhalmozásában ügyes pénzügyminiszter, Kokoszczev tervei szerint saját erejükből fedék volt, hogy aztán elsősorban a vasut-

vonalat építsék ki, végül pedig a kölesönöket lassanként lerázzák. Ez volt az oka, hogy nem szüntették be a pálinkamonopóliumot, az orosz állam szegényfoltját, sőt új pénzforrásokra volt szükség, amelyeket Kokoszczev új jövedelmi adókban vélte feltalálni. A cár azonban nem ok nélkül az ország legnagyobb ellenségét az alkoholban látta s e veszély leküzdésére tulságos hevesen s türelmetlenül indult. Így azoknak, akik ismerték hangulatát — különösen a befolyásos Wittie grófnak — sikerült Kokoszczevet megbuktatni s helyébe Barkot ültetni, aki „alkoholmentes” fináncpolitikájával a példátlanul fellendült államháztartást rövid idő alatt a legsúlyosabb helyzetbe hozta.

Amikor a háború kitört, a kormány az „álami pálinkamérésekben” azonnal beszüntette az alkoholárusítást. Még az elsőrangú szállodákban és éttermekben sem volt szabad égetett italokat, csupán sört és bort árusítani. Cseppenként vették el aztán a néptől a kérvet alkoholt. Novemberben már a sör és borárusítást is betiltották Pétervárott. Ekkor azonban mozgásba jött a nagy tömeg, hogy az orosz szokás szerint „száműzetésre ítelt” vutkinak megkegyelmezzenek.

Oroszországban már sok mindent elértek erőszakkal. Nagy Péter alatt még szakálukat és hosszú ruhákat is fel kellett áldozni a bojároknak. De könnyebb egy éhes medvétől egy darab húst elragadni, mint az oroszót a butykost. Cári ukázzal nem lehet az idült alkoholizmust absztinenssé változtatni. Azóta már számtalan ember pusztult el kólni viz, aother, sőt bapopolitura mórtóktelen „élvezet” következtében. A vendéglősök és koresmárosok ipara teljesen tönkre ment, sőt látogatott hotelek további léte is kockán forog. A földbirtokok pálinkafőzői szünetelnek, az üzemükre alapított kisbirtokok a tönk szélén állanak.

A sajtó — mondani is felesleges — a leg-erősebb nyomás alatt áll. A német lapokat kiirtották, de még az orosz ellenzéki lapok közül is betiltanak minden héten néhányat.

Pétervár és a keleti tengeri tartományok iparát németek és osztrákok alapították meg. A kiutasítások következtében most a gyárak szünetelnek s a munkások százazrei maradtak kenyér nélkül. Így saját husába vág Oroszország, mert a növekvő munkátlansággal nő a forradalmi szellem is, amely már revolucionista felhívásoknak a munkások közt való tömeges elterjedésében is mutatkozik. A fegyverárusítás legszigorabb betiltásával s a gyűlések kiméletlen megakadályozásával a külső nyugalmat még fenn tudják tartani, de pusztító, hatalmas orkán fog támadni, ha majd megvert, szétfoszlott seregeket látnak a nyugati határról menekülni.

Az orosz városok háztartása majdnem kizárólag a telekadóra van alapítva. A háztulajdonosok közt azonban egyik bankrott a másikat követi, miután a házbérek rendetlenül, vagy egyáltalán nem folynak be. A cári birodalom hamarabb fog befáradni a háborúba, mint Franciaország! A mostani lengyelországi vereség után már észrevehetőbbek is a fáradtság, a kiemerülés nyomai és fenyegetően emelkedik elő a forradalmi rém...

L. A.

Montenegrói áruló a hegytetőn.

(Aradmegyei iskolaigazgató levele a legdélibb harctérről.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 25.

L. Gyula feltóti állami elemi iskolai igazgató, aki Gyulára vonult be a mozgósítás kezdetén mint népfőlkeld hadnagy, hónapok óta a montenegrói határon harcol aradi és aradmegyei népfőlkeldből álló csapatával. A kopár, sziklás hegyvidék nehéz terepén őfélt hadi eseményekről és harcokról a következőket írja feleségének:

— Egyebet nem küldhetek karácsonyi ajándéknak, mint ezt a levelet, melyben röviden leírom eddigi háborús élményeimet. Gyuláról két nappal bevonulásom után Basznia, keresztül Teodoba vittek az egyik század szakaszparancsnoki tisztjeként. Teodából hajón szállítottak tovább Risanoba és onnan még megérkezésünk éjszakáján utnak indultunk föl a montenegrói határra Gr. kis közösségbe. Alig pihentük ki kissé magunkat: jött a parancs, hogy egyik nagyobb csapatunk visszavonulásának fedezésére menjünk ki. Nyolc kilométert kellett megtennünk, de ez az út a sziklás, szakadékos, kopár hegyvidéken, amelynek sűrű nyomasztósága szinte befegge tett, kétszer, háromszor annyinak tetszett, mint valóságban volt.

Állásunkat elfoglaltuk a sziklák között és vártuk a montenegróiak áldözéséből visszatérő csapatunkat, amelynek nyugodt elvonulását biztosítottuk. Ellenség azonban nem mert mutatkozni. Másnap tábori szállásunk környékét kezdték bombázni a montenegróiak jól elrejtett tűzérsegi állásaikból. Amint táncsövel végig futottam a szürke és fekete sziklákat, hogy nem találok-e valami nyomára a lappangó ellenségnek: fent a hegyen egy embert vettem észre. Valahányszor a montenegrói lövegek lecsapódtak, az ember kiemeledett sziklarejtékéből és karját jobbra vagy balra lengtetve jelezte, hogy az ellenséges gránátok merre tértek el a helyes célról. Tüzéreink is észrevették a kémkedőt és sürgették, hogy távolítsuk el a veszélyes embert. Riezredesünk parancsára tizenöt embert vettem magam mellé és óvatosan megkerülttem a hegyet, amelyre oldalról félkapaszkodtunk és a mit sem sejtő embert éppen abban a pillanatban fogtuk el, amikor javában integetett a távolabb levő montenegrói tűzereknek. A kémét még aznap felkötötték.

Erős nagy harcunk éjjeli támadással kezdődött. Éjjel után egy órakor indultunk el és csakhamar benne voltunk a tűzvonalban. Csapatomat a bal oldalunk védelmezésére rendelték ki. Alig voltunk 7—800 lépésre az ellenségtől. Erdő szélén rajjonaiba aszoltunk és én egy kis domb felé kusztam, hogy onnan kikémleljem az ellenség állását. Eszrevetlek és golyózáport zudítottak felém. „Péter fiam” a tisztiszolgám utánam kiabált:

— Hadnagy úr jöjjön vissza, mert lelővik!

A montenegróiak kifűnően védett állásban voltak és ezért nem is juthattunk előbbre, de azokat, akik oldalról tüzeltek reám, felkutattuk és szétkergettük. Közben a Lovcsenről alapos srappelzúpor hullt reánk, de szerencsére nem okozott nagyobb kárt. Három óra hosszat tartott a tűzharc és bizony annyira kimerültünk, hogy amikor fölbájtottak és a tűzvonalból tartalékba mehettünk, a puskaropogás ágyudörgés, gránátrobbanás sem tudott fölébresztetni álmomból.

Most gépfegyver-osztag parancsnoka vagyok és heteket töltöttem tűzér harcvonalon gránát és srappellűzben. Szinte rosszul esik, hogy most kissé kiöül vagyok minden tűzharcon...

Karácsony este Párisban.

Feljegyzések a franciák „Szent éjszakájából.”

— Hol töltjük a karácsony estét? kérde a család-pensió asztalánál egy vacsora közben, a szép fekete fűtő török médikus.

Meglepetve nézek föl: hol máshol, mint itthon magunk között. Madame állít egy kis karácsonyfát, s mi körülötte gondolunk távol vidékekre, ahol szüleink és szeretetteink meleg családi környezetben ünneplik a megoáltó születését.

— Oh mon cher, milyen ártatlan magafőrdőt hoztam a skót diák-kisasszony, itt a bűnös párisban a „réveillon“-t (így nevezik a franciák a szent estét) mindenki házon kívül tölti. Itt nem a család ünnepe ez, mint nálunk otthon. Itt a karácsonyt egész másképpen ünneplik, itt nem a kis gyermekek örömnapja ez, hanem a nagyoké. Színházzal kezdődik, hogy a vendéglőkben folytatódik s az éjjeli mulatóhelyeken fejeződik be, különben majd meglátja hiszen csak egy hét választ el bennünket tőle.

Csak jól bélelje ki az erszényét louisokkal (aranyakkal), vág közbe a szép török, mert ilyenkor méregdrágán kell megfizetni párisban mindent.

Sajátságos érzéseket keltett benne a kis diskurzus. Szinte alig akartam hinni, vagy legalább is nem szerettem volna hinni benne. Hát a katolikus világ családi ünnepéről orgiák rendezésével emlékeznek meg. Rómát, a dekadens Rómát juttatta eszemben Páris. Egy nép, melynek sejtéseiben önfutatlanság is él már a vég kezdete, de pezsgő-mámorba ringatva tartja távol a sötét fantomokat.

A nagy hét elején fehér plakátok tűntek föl a párisi vendéglők ablakaiban. — „On est prié de révenir les places pour le réveillon”. A Café de la Paix és a többi ismert café-restaurantok a belső boulevardokon hallatlan árakat kérnek ez alkalomból az asztalokért. Nem csak a menüt, de a lefoglalt helyekért is magas árakat kellett fizetni. A nagy opera „a Comédie Française” és a nagy boulevard mind a 30 színháza (mert csak ennyi van egy csomóban) és mulatóhelyek, fölemelik erre az estére helyáraikat. A Montmartre kis zugkabareitjei „les sales boites” a kis piszkos lebujok, amint a benszülött párisi nevezi őket, erre az estére „chic” és helyekké változnak, ahol a külvárosi bourgeois elvezetve hallgatja a sikamlós és szentimentális rimeket.

Szent karácsony estéje végre elérkezett. A török barátom kalauzolására mellett elindultunk kis penzionból be Páris szívébe. A nagy belső boulevardokon már rengeteg, ünneplőbe öltözött nép hullámzott föl és alá. Az előrejutás nagyon nehéz volt.

A francia mint egyes ember is nagyon nehezen fegyelmezhető, így tömegben pedig hangos, követelő és sokszor a durvaságig önérzetes. Azt hiszi, hogy az udvariasság egyenlő a megalázkodással és a demokratikus eszme nála nagyon sokszor a gerombasággal nyilvánul meg. Egyszóval sok francia együtt egy kis fiókiorradalmat jelent, amely nem ismer el maga fölött tekintélyt. Az ott élő és látó idegennek csaknem érthetetlen, hogy a nép miképpen tudta konzerválni napjainkig régi lovagias és galáns hírét. Ezen erényekkel ma igazán nagyon elbűvölve lehet csak találkozni Párisban.

Szükség volt ezen kis kitérésre ahhoz, hogy megértsük a mulató franciát az ő forró szilajságában. Futunk végre megérkezett a Renaissanceszínházhoz. A kis színház zsúfolásig telve volt. Egy keleti tárgyú verses legendát adtak. A darab Konstantinápolyban játszódik „Le Minaret” címmel. A női szereplőket a nagy Poinet öltöztette, illetőleg vetkőztette, mert a legtöbbnek ruházata egynéhány méter átfetsző mousselineből állott. Ami a darab nuditását illeti az jó előfelteként szerepelt a további karácsonyesti menühöz. Éjjel volt és éppen elég idő ahhoz, hogy a „Madeleine” templom éjjeli miséjét elérjük.

Már az autók százai állottak a gyönyörű, görög stílusú templom főbejárata előtt. A belső főhajó felejthetetlen látványt nyújtott. A főoltár fényárban uszott és előtte antik arany talárokba öltözött abbék imádkoztak. A „hidók”, nők estélyi decolletageban, a férfiak frakkban. Az egész oly benyomást tett mintha sok száz szerelmes, jegyespár összebeszélt volna, hogy egyugyanazon helyen és egyidőben kelnek egybe. A zene szép volt, minden érdekes volt, de a bensőség, az áhitat hiányzott mindenben. Az egésznek bizonyos théatriális jellege volt.

— Föl a Montmartre-ra adtuk ki a jelszót. Lássuk, hogy mulat a művésznegyed és őfelsége a nép. Ugyanaz a kép, mint a belső boulevardokon, csak hogy a résztvevők még jobbkedűek, hangosabbak és kevésbé tartzkodók a nőkkel szemben. A kabarékban nagyhaju éhesképű költők adták elő verseiket és kis festett haju grisettek pengették a gitárt a pirulni készülő chansonokhoz. Hajnali 2 óra van. Megyünk a soupeert végigéleznünk. A place Blanche egyik éjjeli vendéglőjébe tértünk be. Egyik nevezetessége az, hogy csak éjjelkor nyitja meg termeit. Husszein barátom a „Moulin Rougeban” egy kedves kis nőismerősével találkozott, minek folytán hangulatunk épen nem volt nyomottnak nevezhető. A kis nő nagyszerűen éreztette a menő ö szeállitását. Saját bevallása szerint évtizedek óta nem volt ily étvágya, amely kijelentés a szegény törökre láthatóan ellenkező hatást tett. Körülöttünk hangos, a végsőig feszített jókedű dult. Gondtalan megelégedett arcok, szerelmes perzselő pillantások, sokat ígérő mosolyok. A boldog, mulató, rossz Páris 1913. karácsony estéjén.

Mindez csak egy év előtt volt. Hová tűnt el vajon Páris mosolya, kedélye? A „Notre Dameon” nagy könyörgő miséket tartanak. A templom szűk. A közönség ezrei a téren állanak. Páris biboros érseke misét celebrál a fegyverek győzelméért. Páris tele aggódó arcokkal. Mindenki az ég fele tekint. De nem Istent keresik, hanem a német bombáktól rettegnek. Ez a nép a kiérdemelt büntetését bűnhődni végig most.

Sándor Ferenc.

Szórakozások a lövészárookban.

(Idomított állatok a harcoló katonáknál.)

Az Aradi Közlöny tudósítójától.

Arad, december 24.

Hogy a lövészárookban milyen kedélyes az élet, az ugyszólván már köztudomású. Az azonban még nem ismeretes, hogy egyes katonák a harc szünetelésé idejében mivel foglalkoznak?

Közdjük talán azzala türelmes katonával, a ki a lövészárookban talált békát az árokból akár hány-szor kidobta, az mindig vissza ugrott. Már ott tartott vele, hogy szunyog élére kerül az állat, de aztán eszébe jutott, hogy most háború van és az oldal fegyver mégsem béka nyúz... Gondolt egyet. Elővette a békát és a tenyerére tette és várt. A béka úgy látszik jól érezte így magát, mert egy nagyodóra mulva is még a tenyerén volt. A katona most még nagyobb türelemmel a béka idomításához látott. Addig ütögette gyöngéden a béka jobb első lábát, míg a béka azt felemelte, ugyanezt tette a bal első lábával, úgy hogy a béka hol az egyik, hol a másik lábát tartotta fenn. Ezután jött a dolog nehezebb része. A katona látván, hogy a béka ép oly tanulékonynak bizonyul mint a kutya, azon fáradozott, hogy a béka a két hátsó lábára álljon. Felnapi dressura után az is ment. Felesleges mondanunk, hogy a katona a békát annyira megszerette, hogy az eledeléről és állandó lakásáról gondoskodott. Félte a „művészt” abban a dobozban, amit ennivalóval megrakva, állandóan magánál hordott. Mikor megkérdezték egy — a tisztok jelenlétében — lezajlott előadás után, hogy mi a célja a békával? büszkén felelte:

— Ha végzünk az oroszokkal és én szerencsésen megmenekülök a mindenki által undorítónak mondott, de általam megkedvelt kedves békácskával, művészi korutra indulok és megvagyok győződve, hogy sok pénzt fogok vele szerezni. A betanítással még nem vagyok kész. Ezután a két első lábára fogom felállítani, végül nem nyugszom addig míg meg nem tanul járni stb...

De ezt a tehetséges kis „művészt” is lefőzte az a fehér egér, amelyet egy katona arra tanított be — ugyancsak unalmában — a lövészárookban, hogy a puskáját lövésre beigazította, az okos egér úgy eltűnt onnan, mintha (hogy stilszerű kifejezést használjunk) az ágyból lőtték volna ki és egyenesen a katonának a zsebébe rejtőzött el, ahonnan csak akkor került elő, ha ismét csend volt...

Hasonlóan bámulatot keltett egy katonának megszelídített galambja, mely — papagály módra — mindig a katona vállán tartzkodott, ahonnan csak akkor repült el, amikor a pl. a katonák szaladtak, vagy rohamra mentek; ilyenkor a hős galamb állandóan a katona feje fölött röpködve követte őt és ha újból pihenőre tértek, nyomban vissza szállt a vállára...

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Régi előfizető. Kérhet biztosítási végrehajtást természetesen abban az esetben, ha az adós nincs katonai szolgálatra bevonulva.

Egyéves önkéntesség. A B) osztályú népfőlkélok szemléjén beváltak közül az önkéntességre képesítettek megkapják az önkéntesi zsinórt, jogosultak arra, hogy tisztképző tanfolyamra jelentkezzenek és ha valamely okból itt nem válnának be, akkor átírt iskolába osztják be őket. Ha a háború végét ér, akkor a fölemelt békéletszámán túl fölő katonákat természetesen hasabocsátják. Azaz, hogy önkéntesi jogát érvényesíti, nem hosszabbítja meg szolgálati idejét.

Bölcs és bolond. Nem vagyunk barátai a filozofálásnak. Es a mű faj elkopott már és az sem teszi frissebbé, újabbá, ha a beszélgetők a háborúval kapcsolatban mondanak bölcsességeket és bolondságokat.

P. p. c. Panaszos sorait nem értjük. Azt csak nem gondolta komolyan, hogy meg lehet írni nyilvánosság számára nyomtatásba lehet írni alapos, vagy alaptalan vádakat anélkül, hogy a vádakat emelő megnevezze magát.

Császári és királyi. Ha minden híresztelésre, mende-mondára, találgatásra, amely a háború folyamán elterjedt a közönség kisebb-nagyobb körében, kitértünk, cáfolatot, magyarázatot adtunk volna, egyes napokon kötetlen előterjedelemben kellene megjelenünk. Az, amiről a lapokban nem talál hírt, rendszerint nem igaz, vagy legalább is túlzásig nagyított, torzított elcsavarása a valóságnak. A hávé-házak és az utca fantáziája kimeríthetetlen a néptelen kitalálásokban. Ma kétségbeesnek egy elfoglalt város kiürítése fölött és hajlandók elhinni, hogy egy millió szerb nyomul az alföld szíve felé, holnap ellenben esküt készek tenni arra, hogy a szerb főváros újra a miénk, csak hogy most nem tesszük közhírré — három hélig. Tegnap még lehetségesnek tartották, hogy a Lengyelországban diadalmaszkodó németek egy szuszra bevették — mint egy orvos-ságos pirulát — Varsót (szórvánból-bőrsőtől és meg se kottyant nekik Varsó huszonnyolc, a szomszédos Nowogeorgienek tizenhárom modern erődjé. Ez volt tegnap. Ma azonban már nemcsak Varsót nem vették be a szájról-szájra hírek tudósai szerint, hanem az ellenség elől egész Magyarországot áthelyezték a holdba, (a városi utcaseprőket már el is szállították az új garnizonba)... Ez a hír-járvány a háború ide-

ges betegségei kisé tartozik. Gyógyászati még nem találtak föl.

Vidéki olvasó. Nem találok említésre alkalmasat a közölt esetben. Nagyon is fájna és nagyon is rossz szokás mindig mások dolgával törődni és vétet, megszólásra való keresni ott is, ahol csupán nagyon emberi, inkább szomorú, mint tréfás csipkelődésre okot szolgáltatkozó esemény történt.

K—d. A karácsonyi vers nem vált be.

St — — Nem tudjuk holétüket, de ha tudnók, akkor sem írhatnók meg itt.

—ika. Az bizony csakugyan nagy baj, hogy a rossz postaigazgató bácsi megtiltotta a postarésztante levelek kiadását, de hiába: az ellen nem emelhetünk szót. A háború érdeke kívánta, azután meg nem is ártott senkinek és a tiálom. Ha olyan leveleket kapott postarésztante, amelyeket másként nem mer címezni, akkor talán jobb is, ha elmaradnak azok a levelek. Különben kérjen csak tanácsot ebben az ügyben a kedves mamától...

X. X. Harctéren levő tisztak nevét nem lehet kiírni. Ez az oka, hogy egyes közleményekben kez-dőbetűkből vagy egyéb körülményekből kell találgatnia, hogy ki lehet ez vagy amaz az aradi tiszt. A ti-lalom magyarázata, hogy a tisztak a külföldön is megtalálható schematizmusban szerepelnek és az ellenséges hadvezetőség egyetlen tiszt itt vagy ott léteiből ezrede és magasabb csapatformációi ottétere következtetéseket vonhat le.

R. Endréné. Az egyik aradi mozi reklámozása ezzel a kíváncsiságot keltő mondattal a hasonló című mozidarabot, amint az éppen karácsonyi szá-munkból tűnik ki. A másik föltevés tehát nem is jöhet szóba. Talán inkább iráfából írta ezt? Olyan rosszul még a háború veszteségei ellenére sem ál-lunk, hogy hírlapokban kellene büszkíteni a lakossá-got a gólyával való barátságos viszony fönntartására.

N—o. Telefonösszeköttetés most nincs oda. Kivételesen történhetett.

Érdeklődő II. A Duna közepe alatt termé-szetesen nem lehet ideális vonalat értent és az a nemzetközi egyezmény, amelyik a Duna közép vonalat semleges területnek minősítette, nem is ideális vonalra gondolt, hanem hajó közlekedést lehetővé tévő sávra. Hogy az orosz municiószállító hajók szorosan ragaszkodnak-e ehhez a sávhoz és nem térnek-e le róla bolgár vagy román dunai vi-zekre, arról nem tudunk véleményt mondani.

B-osztályú alkalmatlan. Utószorozáson azoknak kell megjelenni, akik a rendes sorozásról, illetve szemérről valamilyen okból elmaradtak. Akit a mos-tani népfőlkéző szemléken alkalmatlannak találtak, annak nem kell utószorozásra mennie.

Tornova. Tessék elolvasni R. E-né címre küldött izenetünket.

Törékvő. Csak ugyanevezett önkéntesi vizsga és arra előkészítő tanfolyam elvégzése után szerz-heti meg az önkéntesi jogot. A közölt lakolák olvég-zése nem elegendő.

Nyílttér.

KALODONT

a legjobb

29

fog-crém

ára

1914. December 21 óta

70 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

1915. évi január 1-től új előfizetést nyitunk az Aradi Közlönyre.

As Aradi Közlöny ma Magyarország leg-elterjedtebb, legértelmesebb és legkedveltebb vidéki napilapja, mely a háború alatt is a közönség fokozottabb igényeit tartotta szem előtt és nem szallította le szövegrészének terjedelmét és ma is a régi nagyságban jelenik meg. As Aradi Közlöny-t a közönség minden rétege olvassa, éppen ezért egyben a legjobb hirdetési organum is.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

Helyben:	
egy hónapra	2 K. — all.
negyedévre	6 " — "
Vidéken:	
egy hónapra	2 K. 40 all.
negyedévre	7 " — "

Az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptára

az idén is dus tartalommal jelenik meg.

Az Aradi Közlöny diszes naptárát az

Aradi Közlöny minden negyedéves elő-

fizetője, amennyiben előfizetési hátralék-

ban nincs, — az esetben is ha az előfizetést

havonként ujtja meg — ajándéku kapja.

Minden új előfizető, aki január hó 1-vel negyedévi előfizetése belépett az előfizetők sorába, vagy annak idején egy negyedévre kiegészíti, ajándéku ingyen és bérmentve kapja.

az Aradi Közlöny

Nagy Képes Naptárát

az 1915. évre.

MUSCHONGE-BUZIÁSI-ÜROOK
BUZIÁSI PHÖNIX ÁSVÁNY-
VIZ

BAKTERIUM-MENTES

természetes ásványviz.

Vese- és hólyagbajoknál, vesemedence kőült hurutjainál, húgykő és fővényképződésnél, a légutak és a kiválasztó-szervek hurutos bántalmainál kitűnő hatásának bizo-nyult. — Orvosiilag ajánlva. 5685

Főraktár:

őzv. Winkler Sándorné Arad, Magyar-utca 4.

Dijnok.

5975

Egy jó irással bíró egyén dijnoki minőségben azonnali alkalmazást nyerhet. Ajánlatok M. B. jelige alatt a kiadóhivataiba kéretnek.

Képeskönyvek

20, 30, 50, 70 fillér, 1 K., 2 K.

4861

Mesekönyvek

20, 30, 40, 60 fill. 1 K., 2 K.

Társasjáték

30, 50, 70, 90 fill. 1-50, 2 K.

Legújabb, 70 fill.
Toronykockajáték

Karácsonyi és
Újévi képeslapok
4-6-10 fill.

Levelepapír

fehér és színes
csomagban 20 fill.,
dobozban 1 K.-tól

Décsi Géza

könyv- és papírzüzetében
Forray-utca. Telefon 902.

Következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

100,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Borszem naptár 1915. évre, Ujhelyi N.: 1914. kortörténeti regény, Révész B.: Veltük, értük, Lampréth G.: Beszélgetés a házasságról, Trisztán B.: A kis kávéház, Vecseyne: Keresük a boldogságot, Boros M.: A kék hattyu, Herczeg: Mikszáth almanach'a 1915. évre Krudy Gy.: A vig ember bus meséje, Linnankoski J.: Dal a tűz-piros virágról Süle A.: A világháború, Parkas I.: Mária mesé. Glyn E.: A sfinx, Mereskovszky: Leonardó da Vinci, Szász Z.: Séták a függőkerben Lux T.: Közdelem az élettel, Hajdu M.: Gilead, Uj-vári P.: Földanyánk lovagjai, Szini Gy.: Profán szerelem, Georges H.: Haladás és szegénység, Kis-bán M.: A haldokló oroszlan, Erdősi D.: Em-berli írások, Keroul és Barré: Léni néni, Szikra: Csak egy bokor muskátli, Watanna O.: A japán csalogány, Deledda, G.: A mi unok, Krudy Gy.: Puder, Lskatos L.: A halhatatlan hercegnő, Dell E. M.: A sas utja, Benrimó és Hazelton: A sárga kabát, Szoma-házy I.: Prof. Villányi.

Hemethen: Dreyer Max: Auf eigener Ede, Bang H.: Die Vaterlandosen, Zoberitz H.: Die Frau ohne Alltag, Stratz R.: Das weise Lamm, Du und ich, Skowronnek R.: Die Frau Leutnant, Ballestrem A.: Das wogende Licht, Herzog R.: Das grosse Heimweh, Geradorf A.: Glück und Segen, Lucka E.: Tod und Leben, Lagerlöf S.: Herrn Ar-nes Schatz, Braun Lily: Die Liebesbriefe der Marquise, Kummer F. A.: Der grüne Götze, Rosegger P.: Die Forsterbuben, Oarzen M.: Zum Irrgang, Winslow H.: Ein weib-licher Bürgermeister, Klinkovström: Der Doktor, Dunker D.: Morsch im Kern, Ras-mussen E.: Schwester Ingeborg, Stratz R.: Stark wie die Mark, Watanna O.: Japanische Nach-tgall, Herzog: Die Welt in Gold, Skowronnek R.: Das bischen Erde, Klinkowstroem: Die grosse Karriere, Foster: Droschke No. 44, Ho-fer C.: Der Lebende hat Recht.

Kölcsöndij: havonként 1 korona
40 fillér vagy kötetenként fi-
zálva 10 fillér.

Vidéki bérlők is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek

Zenekölcsöntári díj havi 2 korona
vagy füzetenkint 20 fillér.

Legújabbak: Zerkovitz: „Ebben a mos aui világban.” Gerzso A.: Vörös ördögök Indu ogy. Zerkovitz: Drágam így kellett lenni!!! Haid-berg: Fekete hegvek közt... Hinterfeld: A moztündér. (Kinc-Konigio) Haidberg: Csak viaszajönne! Vincze: Ima (Dal a magyar zászlóról.) Zerkovitz: „Megpróbáltam ná-lad nélkül éni...” Mintha piros rózsza eső hu-iana az égből, Balogh: Szallj el édes pici fecském.

Egyes könyvek és egész
könyvtárak vétele; könyv-
tárak kiegészítése és
berendezése

KERPEL IZSÓ,

könyv-, zenemű- és papír
kereskedése Aradon.

132

Női felöltő

ujdonságok
és
szőrmearuk

nagy választékban
már megérkeztek

György Menyhért és Tsa
áruházában Arad, Andrássy-tér 8. sz.

A Minorita-templom bejáratával szemben.

Szabott árak!

Telefon 855

FEHÉR KERESZT ARAD

SZÁLLODÁBAN

70 fényesen be-
rendezett szoba.

Figyelmes kiszolgálás.

ÉTTEREMBEN

ÉTREND

25-én:

LEVES:

Erő leves

HAL:

Fogas Roston
Soupe tartár.

SÜLT:

Pulyka
Beoufsteak
Fin. körözettel.

TESZTA:

Diós és Mákos
patkó

26-án:

LEVES:

Erő leves

HAL:

Fogas majones

SÜLT:

Malac
Borju filee
cukorborsóval.

TESZTA:

Diós és mákos
patkó

Kitünő konyha.

KÁVÉHÁZBAN

Esténként Gyurkovits
András jóhírnevű ze-
nekara hangversenyez.

Elsőrendű italok.

5958

A legolcsóbban szerezhethet-
jük be szükségleteinket

A Központi Nagy Áruház-

ban József főherceg-ut 1. (a városházzal szemben.)

Mélyen

leszállított árak

játék, diszműáru és bőr-
árakban.

Jótekonny egyesületek és Vörös-
kereszt részére 10% engedmény.

5963

Sonnenwirth József

műcimfestő, mázoló és üvegedző

Arad, Deák Ferenc-utca 7.

Elvállalok mindennemű cimtáblá-
kat fára, üvegre, vaslemezre, föl-
iratokat és festéseket csinosan és
tartósan. ::

Köszönőirat.

Szives tudomására hozom, hogy az
Ön által készített műcégtáblákat megkap-
tam, melyeknek igazán nagyon megör-
vendtem; munkája kifogástalan, melyért
gratulálok és ezért munkáját mindenkinek
őszintén ajánlom.

Frattyán Péter
Körösbökény.

5965

Seidner Bernát és Fia

Marosborsa (Berzova)

5961

fa- és mésztermelés.

Értesítjük

hogy az összes raktáron lévő Gerő cipőkben december 16-tól kezdve

csoport árusítást létesítettünk

és azért kérjük a tisztelt vásárló közönséget, hogy a nekünk szánt bevásárlást az előre látható tömeges látogatás miatt lehetőleg már a délelőtti órákban sziveskedjen megtenni, hogy a kiszolgálás fennakadás nélkül történhessen.

GERŐ CIPŐK

5917

I. csoport

Csodaszép női lack gombos és fűzős cipők bőr és antilop betéttel amerikai és magyar formák párja K. 10.30

III. csoport

Egész finom női fekete gombos és fűzős cipők divatos amerikai formákban párja K. 9.30

V. csoport

Különféle női lack kivágott, pántos és regatta fél cipők egész lack és betéttel amerikai és magyar formákban párja K. 8.30

II. csoport

Egész finom női barna és színes Chewraux gombos és fűzős cipők remek formákban párja K. 10.10

IV. csoport

Barna és sárga női magas gombos és fűzős cipők Gerő gyármány finom zerge bőr párja K. 7.90

2 nagy tömeg

különféle női barna és fekete fél és kivágott cipőt otthoni (házi) cipőknek remek viselet párja K. 5.90, 6.90. Bársony pántos cipők párja K. 5.10. Meleg szoba cipők minden színben párja 1.76, 1.96

Az itt említett cipőkön kívül minden elképzelhető cipő faj, forma és kivitel nagy választékban van raktáron. Kérjük a címre ügyelni:

CIPŐ TŐZSDE Apolló mozi mellett.

Aradi Villamossági Részvénytársaság.

Telefon 300.

Igazgatóság:

Gróf Bethlen Balázs
Dr. Fábry Sándor
Gulácsy Kálmán
Justus Mihály
Kakujay Károly

Lunzer Pál
Ottenberg Tivadar
Pekár Imre
Schulek Géza
Szirmai Oszkár

Telefon 300.

Uzletvezető-igazgató:

Mellinger József.

Elvállaljuk villamos világítási- és erőátviteli
berendezések felszerelését.

Költségveté-
sek ingyen.

Költségveté-
sek ingyen.

5934

Csillárok, ivlámpák
állandó nagy választékban kaphatók

Villamos motorok
negyed lóerőtől minden nagyságban

Telefon 300.

Központi iroda és telep Gróf Tisza István-ut 59/a.

Telefon 300.

Aradi Villamossági Részvénytársaság.

Domán Sándor

• | szőnyegárúháza | •
• | A R A D, | •

5950

József főherceg-ut 3.

Jó, tiszta buza-szalmát megfelelő ár mellett vesz a
Magyar szalmaanyag-gyár
részvénytársaság Aradon.

Ugyanott trágya kapható.

!! GYENGE FÉRFIAK !! !! ÖREGEK és FIATALOK !!

kérjenek ezen baj azonnali meg-
szüntetését tárgyaló ismertetést. 40
fillér postabélyeg csatolása mellett.
Nem belsőleg beveendő gyógyszer. Cím 2603

„NOVA MECHANIKA 115.”
Budapest — Főposta — Flókbérlet 40.

Saját termései kitűnő tisztán ke-
zelt magyarádi ó- és pecsenye-

borok

ugy nagyobb mennyiségben, va-
lamint palackokban kaphatók

Winter Adolf

ügyvédnél

5053

Aradon, Deák Ferenc-utca 40. sz.

Tüzifa

legolcsóbb árban, legjobb
minőségben beszerezhető

Dózsa Tüzifatelepen
Gróf Tisza István-ut 28-34.

Telefon 857.

5091

Első segéd

vegyes szakmában Engros-
ban jártas, románul beszélő,

alkalmazást nyer

azonnali belépésre. Ajánlat-
kat feltételekkel:

Berkovits Hermanné,
Brád.

5044

1719—1914. p. m.

Hirdetmény.

Az 1915. évi törvényhatósági
utadó alapra vonatkozó költsé-
g-előirányzatot az utadó % és mi-
nimumok iránti részletes száma-
dással együtt az 1890. évi l. t. c.
22. §-a értelmében a városháza
I. emeletén levő hivatalos helyi-
ségében folyó hó 15-től 30-ig
terjedő 15 napi közszemlére kite-
szem azzal, hogy abba a hivata-
los órák alatt bárki betekinthe-
t, az előirányzat ellen főközlőhat és
a felszólalást írásban a kitérteli
adó tartamának lejártá napjáig
szószám benyújthatja.

Varjassy
polgármester.

Opre-féle gőz- és kádfürdő

Tökölly-tér 1. szám.

Minden kényelemmel berendezve,
szakképzett masször és tyúkszem-
vágó, a nagyrabecstült közönség
rendelkezésére áll.

Gőzfürdő

férfiak részére reggel 5-től 1-ig,
nők részére hétfő és péntek dél-
után 2-től 6-ig.

Gőzfürdő bérletjegy 10 darab
8 korona.

Kádfürdő

(kabinfürdő) reggel 5 órától este
10 óráig nyitva. 3587

A szépségápolás titka a használandó
szépitő szerek helyes megválasz-
tása! Ime ez az oka miért oly kedvelt

Rozsnyay Serail arckenőcse Rozsnyay Serail krémje.

Mindkettő kipróbált jó hatású készit-
mény. 1 tégely kenőcs 1 korona 40 fill-
ér. 1 tégely krém 1 korona.

Szines arcporok!!!

Próbadoboz 50 fillér! Kék, zöld, lila,
testszin, sárga, barna Színházi vagy este
kávéházi világításnál osodás hatású.

Kapható:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

SZALONNA

eisőrendű, magyar, perzselt, sózott, vastag, hófe-
hér, egészségesen, tisztán kezelve, gazdasági
oselédék, munkások részére a legolcsóbb naplárón.
Továbbá mindennemű vegytisztá

gép- és separatorolajak

ásvány- és növényolaj, égő repceolaj, vaselin, tevétt
gépkenő, kézfűző kecsikenőcs, bordóban a kisebb
osomagolásban. Hofherr és Sohrantz gyártmány

MEZŐGAZDASÁGI GÉPEK.

Alfa Separator r.-t. gyárában készült

TEJGAZDASÁGI GÉPEK

Tavaszi és őszi szállításra

szuperfoszfát és egyéb műtrágyák
zsákok, ponyvák, cséplés és gőzke céljaira készén továbbá
kovács-szén, egyáltalán a mezőgazdaság körében szükség-
lendő összes anyagok és vételezett vetőmagvak a legjobb
minőségben, a legelőnyösebb árák mellett kaphatók az

Aradohármegyei Gazdasági Egyesület

Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezeténél
Arad, Boros-Béni-tér
és Verbőcsi-utca
sarkon.

Nem szövetkezetitá-
gek is előnyös árák
mellett szolgál-
tatnak ki.

ALAPITTATOTT 1801. ::-- ALAPITTATOTT 1801.

Legfinomabb minőségű valódi

Ménés-Gyoroki vörös és fehér,
Muszka-Magyarádi asztali és csemege
borokat, finom rumot és saját párlatu konyha-
kot ajánl legnagyobb választékban.

Domány József, Aradon

cs. és kir. Ofense a szász király és
Ofense Károly Tivadar bajor herceg-
nek udvari szállítója :: ::

SZŐLŐBIRTOKOS ÉS BORNAGYKERESKEDO. 6054

TELEFON 491.

Tűzita olcsó és kényelmes beszerzése!

Szemelőtt tartom a mélyen tisztelt vevőközönség kényelmét, a mai nehéz viszonyokat és azon tényt, hogy eddig csak az juthatott olcsó fafűrésze-
léshez és aprításhoz, ki faszükségletét nagyobb mennyiségben szerezte be,
ezen tények szemelőtt tartása mellett rendeztem be az Alsómarosparton
levő fatelepemen **villanyüzemű fafűrészelő gépeket** hol a vevő
által kiválasztom bármely csekély mennyiségű fát a legolcsóbb árban vá-
gattatom fel. Amidőn ezt tudomására adom a mélyen tisztelt vevőközön-
ségnek, egyben felhívom szíves figyelmét a raktáromon tömören ölezt
mindenfélé fajú I. II. és III. oszt. hasáb és dorong fáimra, melyek minő-
ségéért és szárazságáért kezeskedem, waggonfát is a legminimálisabb árban
szállítok s ennek fűrészeléséről és aprításáról gondoskodom. 6957

Teljes tisztelettel:

Oravetz Miklós

== fakeskedő Alsómarospart 24, 25, 26. ==

TELEFON 491.

TELEFON 491.

TELEFON 491.

Gábor Miklós

csokoládé és cukorka gyári lerakata

Viszonteladók figyelmét felhívom, hogy csokoládé és cukorka szükségletüket 140-es csokoládé és cukorka, továbbá superior és töltött árukban napi áron nálam fedezhetik. Vidékre postán és vasuton utánvót mellett szállítok. 5879

Arad,

Andrássy tér és Salacz-utca sark.

Telefon 1039. szám.

Telefon 1059. szám.

Hadviselés a sajtóban.

Német sajtóiroda Amerikában az angol hazugságok ellen.

Tájékoztatás.

Newyork, december 24.

A hadviselő felől most már nemcsak szárazon, vizen és a levegőben viselnek ádáz harcot egymással, hanem a sajtóban is. A németek végre megunták azokat a rémes hazugságokat, melyeket az angolok terjesztettek rólunk az amerikai sajtóban és energikus defenzívába léptek. A német birodalmi kormány Newyorkban egész sajtó-osztályt létesített. Dernburg volt gyarmatiügyi államtitkár vezetése alatt s a mióta ez a hivatal működik, azóta nem írják többé az amerikai lapok, hogy a német katonák az ellenséges területen megcsönkítják a férfiakat, levágják a nők mellét, és az a legnagyobb élvezetük, ha szuronyukkal felnyársalhatják a csecsemőket. E bárgyu hazugságok megszűntek azóta, hogy Dernburg a Hamburg—Amerika vonal helyiségeiben berendezte sajtóirodáját. A volt államtitkár, a oszár bizalmas embere hivatalosan ugyan azért ment Amerikába, hogy ott a német Vöröskereszt érdekében agitáljon, de e mellett sokkal nagyobb fontosságu az az informatív szolgálat, melyet az amerikai sajtóban végez.

Különben az európai harcetekről hazaérkező tudósítók is mind a németek pártján vannak. A haditudósítók közül Irving Cobb cikkei keltenek nagy feltűnést. E tudósítások egyidejűleg jelennek meg a newyorki Evening Post-ban és Cobb lapjában, a filadelfiai Saturday Evening Post-ban, a melyet nem kisebb ember alapított, mint Franklin Benjámín. Cobb legutolsó tudósításából, írásainak jellemzésül közölhetjük a következő részletet:

— Belgiumban semmi nyomát nem láttam a németek állítólagos kegyetlenkedéseinek. A németek mindenütt kihirdették, hogy milyen büntetés éri azokat a polgári személyeket, akik a németekre rálőnek, vagy bármi módon beavatkoznak katonai intézkedéseibe. Miután ezeket a rendelkezéseket a nép nyelvén mindenütt kihirdették, igazi német alaposággal hozzáálltak rendelkezéseiknek végrehajtásához. Ha valamely házból a németekre lőttek, a németek egész módszeresen, hidegvérrel körülvették a házat, mindazokat a hadköteles korban levő férfiakat, a kiket a házban találtak, az udvaron sorba állították és agyonlőtték, a nőket, gyermekeket és öreg embereket eltávolították és azután a házat felégették. De annak, a ki nyugodtan viselkedett a hajszála se görbült meg.

Csak ezzel az eljárással lehetett elérni azt, hogy messze vidékeken, a merre a németek elvonultak, a háborúnak nyomát se láthatam; a házak teljesen sértetlenek voltak, a gyermekek éppen olyan vidáman játszottak az utcákon, mint máskor, s az emberek nyugodtan végezték polgári foglalkozásukat.

Igaz, én is hallottam, hogy a németek itt, vagy ott kellemtelenkedtek; de bár a leglelkiesmeretesebb módon utána jártam ezeknek a híreknek, egyetlen egy esetben sem tudtam bizonyítékokat szerezni a kegyetlenkedésre nézve. Nem lehetetlen, hogy egy millió emberből álló hadseregben kihágások is fordulnak elő, de hogy az erőszakoskodás a németeknél „rendszer” volna, azt senki sem állíthatja.

— A háboruban talán a legkülönösebb, hogy azokhoz a borzasztó eseményekhez, a melyeket csak háboruban láthatunk, nagyon hamar hozzászokik az ember. A mikor legelőször láttam, hogy a németek az elfoglalt városb-

bevonulnak, új, leírhatatlan izgalmakat állottam ki. A legelső elesett katonáról, a kinek holttestét az országúton láttam, egy egész fejezetet tudtam volna írni. De azután azt vettem észre, hogy a halál és az általános pusztulás jelenetei egyre csekélyebb hatást gyakorolnak reám. Valóban, a csatatérnek nem is látványa a legborzasztóbb, hanem a szaga. Az emberi és állati hullák rothadásának, a puskapornak és a felperzselt házak füstjének keveréke a legkellemetlenebb szag a világon. A háboruban ma már nincs semmi festői vonás...

— Szerettem volna hitelesen megtudni, hogy milyenek a tudósításokban gyakran szereplő szuronyrohamok. De erre nézve nem sikerült adatokat szereznem. Ezer meg ezer sebesültet kikérdeztem, de csak egyetlenegyen találtam bajonet-szurást; ezt is egy bajtársaszurta meg, egész véletlenül.

Jégsirok a Kárpátokban.

Égbe nyúló büszke órlások
Kárpát sziklás, komor bércei,
Sugár özönt szórjon a nap rátok,
Csillogó pihés, havas ruhátok
Glóriában lássuk fényleni!

Völgyetekbe dúló hadak árja
Kancsukával úzve jött, rohant,
Föld salakja, zsarnok cár tatárja
Hadur által jégsírba bezárva,
Megdermedve fekszik már alatt.

Biborában száll a nap nyugvóra,
Jó az alkony... Zordon éj beáll,
Rim... Kisértés. Zúrzavaros óra...
Bűnös lelkek jajja — varázsszóra —
Hegyet, völgyet nyűszörgve bejár...

Jégsirok közt hangja kél a rögnek,
Illan, villan a kaszás halál,
Szerte széjjel csontvázak zörögnek,
Sápadt, halvány lidércfények röpnek...
Nyugalmat az ellen nem talál...

Télre tavasz köszönt be majd újra,
Sarjad, éled, fű, bokor, virág
Fenyvesek közt pásztor sipját fujja,
Pacsirta dalát az „Égbe furja”
Napsugártól ragyog a világ.

De a völgyben időtlen időkig
Jégsirok közt nem olvad a rög...
Unokáink egymásnak regélik:
Hogy odalent éjjelente végig
Átkos lelkek ezre nyűszörög...

Égbe nyúló fenséges Kárpátok
Erdős sziklás komor bércei,
Örökké magyar nap süssön rátok,
Csillogó pihés, havas ruhátok
Magyar nemzet lássa fényleni!

Szemere Kálmár.

A protektor.

Írta: Bíró Lajos.

Pálozi Viktor, egy lelkes fiatalember, szórakozottan lapozgatta az újságot és a szeme — végigsétálván az utolsó lapokat is — egyszerre megakadt a következő apróhirdetésen:

Fővárosnál állást szerzek csinos, tanítónak, ha hálás lesz irántam. Leveleket „Befolyásos barát” címen kérek a kiadóhivatalba.

Viktor elolvasta ezt az apróhirdetést, nem hitt a szemének és elolvasta újra. Elolvasta újra és halvány arca piros lett attól a dültől, amely lángot vetett a lelkében. És mégis a teteje minden aróatlanságnak és minden szemérmelenségnak. A világnak az a képe, amely egy ilyen napilapban tükröződik, amugy is elég szomorú; a nő sora itt a földön amugy is a megalázottság és a szenvedés; az a vásár, amely az apróhirdetésekből bonyolódik le, amugy is alantas és tisztátalan, de ez: ez felülmúl mindent. — Viktornak amugy is régi szándéka volt, hogy valami módon harcba keljen a világ aljasságai ellen; állandóan kódos háborútervek kovályogtak a fejében és ha forró vágya szerint egyszer valami keresztes hadjárat indult volna meg a Budapesten szétterpeszkedett ordinárság ellen, ő lett volna az első, aki felvette volna a hadjárat jelvényét; időről-időre az is eszébe jutott, nem lehetne-e egy titkos szövetséget szervezni a budapesti titkos gazságok, titkos csalások, titkos panamák, a törvény kezét kikerült, vagy törvényesen nem is üldözhető visszaélések ellen; mindmáig ezekből a vágyakból semmi meg nem valósulhatott; az apróhirdetés olvastára azonban úgy érezte végre Viktor, hogy töprengésnek és habozásnak itt nincs többé helye. Nem lehet többé várni. Itt a cselekvés ideje.

Viktor felugrott és hozzálátott a cselekvéshez. Leült az íróasztalához és megírta a következő levelet:

„Igen tisztelt uram! Csinosnak, sőt szépségnek mondott tizenkilenc éves leány vagyok. Odaadó barátnője lennék, ha nekem a fővárosnál tanítónői állást szerezne. Ha be tud és be akar juttatni a fővárosba, írjon Remény címen poste restante levelet a főpostára, hol keressém fel.”

Undorral olvasta át még egyszer ezt a levelet, amelyet igyekezett az apróhirdetések hangján megírni, parfümös és színes borítékba helyezte, elküldte a lap kiadóhivatalába és türelmetlenül várta a választ. Harmadnap megkapta. A főpostán átvette a Remény jellegű levelet és dobogó szívvel bontotta fel. A levélben ez állott:

„Ha komoly a szándéka, írja meg nekem a nevét, a lakását, a családi viszonyait (van-e családja, kikből áll stb.) és küldje el az arcképét (újabb időből való) Krizantém címen a főpostára.”

Viktor állott a Koronaherceg-utca; a kezében tartotta a levelet; a keze remegett és az arca elsápadt a dültől. A fogát csikorgatta mérgében.

— O, te óvatos gazfickó, — mondta mintegy belesziszegve önmagába — hát te ilyen óvatos gazfickó vagy? A magad nevét nem árulod el, de hálás kis barátnődnek már a családi viszonyait is ismerni óhajtod? Felsz töle, hogy találkozik valami haragos atya, vagy fel-dühödött bátya, aki utólag megfizetettí veled csö-mőletes nagylelkűségedet. No megállj!

Berohant egy kávéházba, tintát, tollat le-vélpapírt kért, ráírta egy borítékra: Krizantém, beletett egy üres levélpapírt és indult, hogy a levelet bedobja a legközelebbi levélszekrénybe. De azután megint leült, eltépte a levelet, új borítékot címzett meg és ebbe már nem tett üres levélpapírt. Az üres levélpapírnak elriasztó hatása lehetne. Inkább írjunk egy szép levelet. Ezt írta:

„Nem szolgálatkodom ki magamat addig, amíg nem tudom a nevét és nem tudom komolyak-e a szándékai. Kérem, ne vezessen félre egy ártatlan lányt. Remény.”

Ezt a levelet bedobta egy levélszekrénybe, felindultan járt-kelt a városban egész nap és este korán feküdt le, hogy másnap korán felkelhessen. Másnap reggel nyolc órakor felkelt és kilenc órakor már ott volt a főpostán. Meg-luzódott a poste restante levelek rekesze előtt.

és várt. Tegnapelőtt küldte el a levelet, — gondolta — tudja, hogy rögtön választ kap, ma tehát el fog jönni a levélért.

Türelmesen várt, az órák lassan multak, a poste restante rekesz előtt hosszú és tarka vándorcsapat vonult el időközben, — nők és férfiak, gyereklányok és öreg urak — de a Krizantém jellegű levélért senki sem jönni kezdett. Eljött a dél; Viktor átrohant egy kávéházba enni valamit; a kávéházban két sonkázsemlét és egy narancsot tetetett a felöltője zsebébe, azután sietett vissza az őrhelyére. Megkezdődött a délután és sivar unalmasan vándorogott előre, Viktor elfogyasztotta a két zsemléjét és az egy narancsát, a hivatalos óra letelt és nem jött senki. Viktor fáradt volt, de csüggedést nem érzett. Ha ma nem jött, — gondolta — holnap annál bizonyosabban jön.

Kimerülten ült be egy kocsiba, megkocsiáltatta magát egy kassá a Stefánia-uton, jól kiszellőztetett beült egy vendéglőbe vacsorázni, azután hirtelen hazament, hogy másnap korán kelhesse fel. Másnap reggel nyolc órakor kelt fel és kilenc órakor ott volt a főpostán.

Az őrtállás kétségbeesetten unalmas volt és déltájban Viktor szinte kezdte elveszíteni a reménységét. De amikor már-már elcsüggedt és már azt mondta magának, hogy lehetlenségbe fogott bele, vagy legalább is jösszül kezdte a dolgot, akkor egyszerre világos felülkőben, botlva a kezében és virággal a gomblyukában egy kövérés és derülten világos ur lépett be az ajtón. Viktornak megdobbant a szíve és kimerült tagjain új energia forró hulláma futott végig.

A kövérés és világos ur jókedvűen csörtetett végig a helyiségen és legényesen, udvariasan és otthonosan szólt be a poste restante ablakon:

— Kezét csókolom, nagysád, Krizantém címen van-e levelém?

A postáskisasszony keresett egy másodpercig, a derült ur egy egész csomó levelet kapott a kezébe, legényesen köszönt és indult ki felé. Viktor a felindulástól reszkette követte.

— Gazfickó, — gondolta magában — a krizantém a kedvelt virágod, regényes vagy, derült vagy, bolond vagy, jól megy a boltod, egy csomó levelet kapsz... de most itt vagy már a kezemben.

A derült ur ringva sétált ki a napfényes utcára. Kint egyenként bontogatta fel a leveleket, fotográfiákat szedett ki belőlük és édesded mosolygással nézegette a fotográfiákat. Viktor ezalatt szemügyre vette. Sárga a felöltője és kerek a feje; sárgás a bőre és világos a bajusza! krumpliorra van, szintelen szeme, erősen pohosodik és negyvenéves lehet. Türelmetlenül világos jellege van az egész embernek és szinte ficánkodik a buta, a ravasz, életörömtől. No, majd elrontjuk ezt az örömet.

Viktor végigkísérte a derülten sétáló urat egy csomó utcán, azután lekísérte a dunaparti korszóra; tanuja volt egy csomó meleg üdvözlésnek, baráti kézszorításnak és asszonyok felé áradó széles mosolygásnak; félkettő tájban elindult vele az Andrássy-ut felé, egynegyed óráig a nyomában járt még, azután megérkezett vele egy ház elé, amelynek kapuján a derült ur derülten befordult, mint aki jól végezte dolgát és most megy haza ebédelni. Viktor felment volna mögötte egészen a lakásáig, de a ház kapujában ott állott a viceházmester és köszönt neki. Viktor erre várt egy másodpercig, azután két koronát a kezébe nyomott a megköszönt viceházmesternek és megkérdezte, ki volt ez az ur itt, ez a világos kabátú, testes, derült...

— Ez? Ez a Lehnert nagyságos ur.

Többet nem tudott róla. Viktor bement a kapu alá és a lakók névsorában ott találta ezt a névjegyet:

— Lehnert Aladár törvényhatósági bizottsági tag.

Viktornak ez egyelőre elég volt. Elment ebédelni, gyorsan megébédelt és dűlőn kezeves fáradtsággal megszegett minden adatot, amely Lehnert Aladarról megszerzhető volt. Este szemügyre vette ezeket az adatokat. Ezekből kiderült, hogy Lehnert Aladár valóban negyven éves; továbbá nő, két gyermek atyja. Vállalkozó volt, több ízben tönkrement és most a vagyona kamataiból él. Tagja a Kerületi Kaszinónak, ahol délutánjait eltölti. Két évvel ezelőtt lett városatyja; mással nem is foglalkozik;

a közügyeknek él és néha panaszkodik, hogy önzetlen munkásságát nem méltányolják eléggé.

Viktor szemügyre vette ezeket az adatokat és megfeszített erővel gondolkodott egy biztos sikerű haditervén. Lehnert Aladár tetten kell csipni, az bizonyos. Tetten kell csipni, de hogyan? Viktor megállapította, a maga haditervét és másnap reggel munkához látott. Lehnert Aladárnak minden lépését felügyelet alá helyezte; úgy járt mögötte, mint az árnyék, reggel, amikor kávéházba ment és este, amikor színházba ment, ott volt a szomszédságában; a kedvéért tagnak jelentkezett a Kerületi Kaszinóba, és a kedvéért órák hosszát. sétált a korszón, amelyet pedig szívéből utált. Ennek a farsztó detektívmunkának, már a negyedik napon volt egy értékes eredménye: Viktor kiderítette, hogy Lehnert ur maga is végez valami detektívmunkát, egy külvárosi házban kérdészködik egy fiatal nő után, aki ott anyjával és a testvéreivel egy kétszobás lakásban lakik. A fiatal nőről Viktor megtudta, hogy Weiler Rózának hívják és hogy állás nélkül lévő tanítónő.

Ez értékes eredmény volt, mert nyilvánvalóvá tette, hogy a számos ajánlkozó közül Lehnert ur Weiler Rózát szemelte ki arra, hogy házasságba lépjen. Ez értékes eredmény a kezében volt, akkor pár másodpercig csüggedten tekintett szét Viktor a világban. Először már megvan az áldozat is, de hogyan lehet Lehnert urat tetten kapni? Hogyan lehetne minden percét, a reggelét és az estjét, a lakását és a szállodákat, ahová jár, ellenőrizni? Hogyan lehetne a leveleit megkaparítani? Hogyan lehetne azt a levelet megszerezni, amelyben a helyet és az időt megjelöli?

Viktor csaknem elcsüggedt, de egy másodikk felfedezés új bizalommal töltötte el. Felfedezte ugyanis, hogy Lehnert urnak a rendes lakásán kívül, amelyben nejével és két gyermekével lakik, van egy másik lakása is: kis mellékuteában két szoba, nyilvánvalóan csak arra a célra, hogy Lehnert ur szerelmi kirándulásai számára fedeleket nyújtson. Ez a felfedezés jelentékenyen megkönnyítette a Viktor dolgát. Most már csak a kétszobás lakást kellett felügyelet alá vennie.

Felügyelet alá vette a kétszobás lakást és harmadnapra már teljes volt az eredmény. Ezen az emlékeztető napon Lehnert ur délből a lakásában járt, különböző esemegeárukat hozatott fel és kiadta a rendeletet, hogy délután hat órára a lakás legyen enyhén átfűtve. Viktor remegett az örömtől, mikor ezekről a rendelkezésekről értesült. Tehát ma. Ma délután hat órakor. Napok óta tartó fáradozásának, kopómunkájának, esőben, sárban való futkosásának, utatlatos emberekkel való érintkezésének, egész lihegő hajszájának ma délután meglesz az eredménye.

Délután alig birt a türelmetlenségével és már öt órakor lesbe állott. A hűvös koratavaszi este hamar leereszkedett, de egy végtelen hosszú háromnegyed órát kellett még a szemközti ház kapuja alatt várni, amíg Lehnert ur megérkezett. De végre mégis megérkezett. Világos felöltő volt rajta, bot a kezében és virág a gomblyukában. Vigan sétált előre és mosolygó jókedvvel fordult be a kapun.

— Csak eredj, — gondolta Viktor — csak eredj, most itt vagyok én is.

Atment azután a másik kapu alá és most már nyugodtabban várt. Megnézte az óráját.

— Weiler Róza pontosan itt lesz — gondolta magában.

Sétált a lépcsőházban és időről-időre megnézte az óráját. Pontosán hat órakor egy középtermű, gömbölyű, barna leány fordult be a kapun és sietve és izgatottan indult a lépcsőn felfelé.

— Ez az — gondolta Viktor.

A középtermű és gömbölyű lány izgatottan és lihegve szaladt fel a lépcsőn. Viktor engedte.

— Most felér az első emeletre, — gondolta — most csenget, most beereszti... most bent van... leveti a kabátját... vonakodva leül az asztal mellé... reszkette esipeget valamit... beszélgetnek... beszélgetnek... beszélgetnek... Elég volt a beszélgetésből.

Felment a lépcsőn és becsengetett a kétszobás lakásba. A csengetésre nem jött válasz. Erre ráhelyezte az ujját a csengőre és addig nyomta, amíg a csengő türelmetlenül rikoltózására bent egy mérges hang nem válaszolt:

— Ki az? Mit akar?

Viktor levette az ujját egy másodpercere a csengőről, de amikor látta, hogy az ajtó nem nyílik, újra ráhelyezte. A csengő rikoltozott. Az ajtó egy vonalnyira kinyitott.

— Az istenfáját, mit akar? — kérdezte dühösen a nyíláson át Lehnert.

Viktor benyomta az ajtót, megállott egy másodpercere a megdöbbent Lehnerttel szemben, azután a sötét előszobából a világos szoba felé fordult. Elindult a szoba felé. Lehnert elképedve ment utána.

— Mit akar itt? Kicsoda maga? — kérdezte nyugtalanul.

Viktor kitárta a szoba behuzott ajtaját és belépett a szobába. A belépésre sikoltva menekült egy sarokba és rémülten takarta el az arcát Weiler Róza, aki eddig az asztalnál állva sápadtan hallgatott. Lehnert erre összeszedte magát és dühösen kiáltott rá Viktorra:

— Távozzék innen!

Viktor ránézett. Lehnert erre még hangosabban, de reszkető hangon kiáltotta:

— Mit óhajt itt, kérem? Miért jött ide?

Viktor megállott előtte, még egyszer végignézett rajta, azután a következő kis beszédet tartotta neki:

— Hogy önnek kis szerelmei vannak, az az ön dolga. Hogy ön hogyan él várost kormányzó hatalmával, az is az ön dolga. De hogy ön ilyen apróhirdetéseket tesz közzé, hogy ön ilyen smucig a szerelemben és hogy ezzel a smucigsággal volt orcája még a nyilvánosságot is felkeresni, az az én dolgom, mert rám nézve elviselhetetlen egy olyan világ, amelyben ilyen dolgok büntetlenül megtörténhetnek. Ezért tehát én önt kikutattam, az utjait számon tartottam és most meg fogom fenytetni.

Lehnert halálsápadtan állott és mikor Viktor befejezte kis beszédét, a hátsó zsebe felé nyúlt. Viktor villámgyors mozdulattal csapott le a kezére, kicsavarta belőle a Browningot, azután mind a két kezét működésbe léptette, és míg balkeze egy elháríthatatlan ökölapást intézett Lehnert gyomortájéka felé, jobbkeze egy irtózatoss pofont mért a Lehnert gömbölyű és husos arcára.

Lehnert feljajdult, megtántorodott, ingadozott egy-két másodpercig, azután lehajtott fejjel, a szeme elé kapott kézzel kirohant a szobából. Viktor utána nézett. Hallotta, amint átrohan az előszobán és bevágódik mögötte a lakás ajtaja. Nagy megkönnyebbülést érzett. Tele volt édes örömmel a szíve.

A háta mögött ekkor mozgolódást hallott. Hátrafordult. A háta mögött nagy szemmel, kipirultan, kiegyenesedetten ott állott az a gömbölyű, barna leány, aki egy negyedórával ezelőtt bejött a kapun. Viktor meghajította a fejét és szólni akart. De a lány megelőzte. Villámzó szemmel támadt rá:

— Most talán maga fog nekem állást szerezni? — kérdezte felcsattanó hangon.

— En, kisasszony, fájdalom, nem vagyok városatyja, aki visszaélhet a hatalmával.

— Hát akkor minek jött ide?

— Azért, kisasszony, mert... mert ez az u nagyon olesón akarta... azaz: mert ön tulságosan nagy árat akart fizetni...

A lány összezsápta a kezét.

— Ezért? — kérdezte rekedten.

— Ezért.

A leánynak eltorzult az arca.

— De hát mi köze magának ahhoz? — mondta jajveszékelve. — Most mehetek haza. Most elhagyjuk újra az anyámmal együtt a kenyérhéjat otthon. Most állásba juthattam volna.

Felemelte a tiz körmet és sirva rikácsolta bele Viktor arcába:

— És itt jön egy ilyen verekedő csirkefogó és betör ide, csirkefogó, gazember, hogy az isten verje meg, gazember strici...

Viktor sápadtan emelte fel a kezét, hogy elhalgattassa, hogy mentegőzzék, de a leány száján áradt a kétségbeesett szitok és a haragos átok, a tiz körme állandóan előrenyomult a Viktor arca felé, úgy hogy Viktor néhány balul sikerült kísérlet után végre megfordult és menekülni akart. A leány utána indult, ekkor Viktor futni kezdett, becsapta maga mögött az előszoba ajtaját, kirohant a lépcsőn és rémülten szaladt ki az utcára, hogy a sötétben megszökjék előle.

A közönség ismét meggyőződhet Gerő cipőkben csoport árusítást

a nálunk lévő 5897 rendezünk. Kérjük a kirakatainkat megtekinteni
olcsó árakról dec. hó 16-tól kezdve **Cipő Tőzsde** Báró Bohus-palota
ügyeljünk a címre.

Kereskedők
figyelmébe.

Értesítem az igen tisztelt fű-
szerkereskedőket, hogy

kávépörkölést

bármily mennyiségben jutányos
áron elvállalok.

Kávé Király

Arad, Forray-utca. 6869

**Karácsonyi és újévi
képeslapok**

legolcsóbb bevásárlási forrásai!

A nagyérdemű közönség szíves
figyelmét felbívom, hogy papíráru
szükségletét nálam beszerezni szí-
veskedjék. Kereskedők és viszont-
elárúsítók a legmagasabb kedvez-
ményben részesülnek. 5896

Mandi Ignác,

papírkereskedése

ARAD, Petőfi-utca.

Kalmár József
villanyszerelő

Arad, Salacz-utca 2. sz.

Telefon 242 Telefon 242.

Ajánlja

költözők figyelmébe:

villanyos világítási berendezéseket,
villanyos csengő- és telefon be-
rendezéseket minden e szak-
mába vágó munkát. Pontos és
gyors munka. 481

Raktáron tart:

villanyos csillárokat, villanyos fő-
zőedényeket, villanyos vasalókat,
villanyos hajszító vasakat, Wolfram
lámpákat és mindennemű villa-
nyos cikkeket.

Boros Beni tér 4. sz.

**a TURUL
kávéház**

haszonbérbe azonnal

átadó.

Bővebbet Reusz Sán-
dor sórraktárában,

Boros Beni tér 5. sz.

Nincsen szebb
és szórakoztatóbb

**karácsonyi
ajándék**

fiatalnak és
öregnek egy-
aránt, mint a
mindenütt fel-
tűnést keltő

**rajzoló-
készülék!**

Egyedüli raktár és
főelárúsító:

**Pichler
Sándor**

könyv-, papir- és
írószerszámoskereskedő

Arad, Szabadság-tér 1. szám.

Az „Orsovai halhoz.”
Legnagyobb halkivittel.

Luttwák József

déligyümölcs és magyar ter-
mények kivitele

Asztalos Sándor-utca 8. szám
(volt Spielmann ház) saját ház.

Van szerencsém a t. vevőközönség b.
tudomására hozni, mint minden évben úgy
az idén is, hogy a vevő közönségnek al-
kalma legyen olcsó és jó áruhoz jutni több
rakomány narancs és citromot hozattam.
1. drb. különlegesség Mandarin 8 fillér. Tíz
láda egyszerre való átvételénél 5%-ék en-
gedmény. Elő halak, naponta üzletemben.
pénteki napon halpiac téri sátramban nagy
választékban és hogy a szegényebb sorsu
közönségnek is alkalma legyen az ünne-
pökre halat vásárolhatni, kisebb fajta ve-
gyes halat hozattam — ezek a legolcsóbb
árban kaphatók. Nemes és nagy halakat
a vevő közönség kívánságára, legolcsóbb
árban szerzem be, ezek nálam előzőleg
megrendelendő. Ajánlom továbbá 100 kgr
kassai káposzta 5 K. 100 kgr. nyíri rózsá-
burgonya 8-50 K. 1 kgr. Kassai torma 60
fillér. 1 kgr. I. rendű dió 80 fillér. Déli
gyümölcsök minden fajtája a legolcsóbb
árban. Vidéki rendelések legpontosabban
eszközöltetnek. Üzletem péntek estétől
szombat estig zárva. A t. vevőközönség
szíves pártfogását kérve, tisztelettel
2861

Luttwák József.

Tüzifa

bükk I., II., III. és do-
rong, cser hasáb és
dorong kapható vag-
gononkinti vételnél
Körösvölgyi Pál
raktár Andrassy
tér 5. Telefon 651.
Száras tölgy szőlő-
karó is kapható.

SAVINO CALVASINA UTÓDA

CALVASINA HENRIK

Alapított 1885.

márványtelepe.

Több kitüntetés.

Arad, Wesselényi-utca 33. szám.

Kredencz,
Trimó,
Toilette,

Mosdó,
Éjjeli szekrény lapok,
Mészárszék-berendezések,

Fürdőszobaberendezések,
Falak bevonása,
Kávéház berendezések,

Szálloda-berendezések,
Vendéglő-berendezések,
Asztal-lapok.

a legjutányosabb árban készítettnek.

Kívánatra költségvetéssel díjtalanul szolgálak.

Arjegyzék rendezésekre áll.

AZ ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP

ma magyarország legelterjedtebb, legtartalmasabb és legkedveltebb vidéki napi lapja. Hírszolgálatát mindenkor a legmegbízhatóbb forrásból erednek. ∴ Szerkesztőségi telefonszám 357. Hétköznaponként 16–20. vasárnap és ünnepnaponként 24–36 oldalon jelenik meg. Az

Aradi Közlöny a közönség minden rétegébe eljut, épen ezért egyben a legjobb hirdetési organum is. ∴ ∴ Az

Aradi Közlöny apróhirdetéseit feltétlenül eredménnyel járnak. Apróhirdetések ára: minden szó 4 fillér, vastagabb betűvel szedett szó 8 fillér. A legkisebb hirdetés 60 fillér.

Nyomdai és kiadóhivatali telefonszám 151.

Az Aradi Közlöny előfizetési árai:

HELYBEN:

VIDÉKEN:

Egy hónapra 2 K. — fillér.		Egy hónapra 2 K. 40 fillér.
Negyedévre 6 „ — „		Negyedévre 7 „ — „

∴ Minden előfizető megkapja Az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárát. ∴

Szerkesztőség, kiadóhivatal és könyvnyomda:
József főherceg-ut 22. sz.

(Arad-csanádi Egyesült vasutak palotájában.) ∴ ∴ Bejárat a Kossuth-szoborral szemben.

KÖNYVKÖTÉS ZET

elvállal a szakmába vágó munkát olcsó és jó kiállításban.

Mindenféle nyomtatványok

izléses és csinos kivitelben készülnek

az Aradi nyomda részvénytársaság nyomdájában.

HUNGÁRIA KÁVÉHÁZ
(NEUMANN PALOTA.)

Legkellemesebb találkozóhelye ugy az
aradi előkelő közönségnek, mint a
megyebeli uri családoknak. Szolid és
figyelmes kiszolgálás. Meleg és hideg
ételek. Elsőrendű cigányzene. Honi és
külföldi italok.

5966

TULAJDONOSOK:
FISCHER ARTHUR ÉS FIA

Alapított 1863.

Alapított 1863.

NÁDER GYULA ÉS FIA

késmüves és villanyszerelők
Arad, Weitzer János-utca 11. (főpostával szemben)

Elvállalnak mindennemű villanyvilágítási be-
rendezéseket, azonkívül minden a késmüves
szakmába vágó munka elkészítését, azok ja-
vítását és köszörülését.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközlök.

Telefon sz. 10—37.

Telefon sz. 10—37.

A háborúra való tekintettel

az összes áruimat az eddigi ol-
= csó áron alul árusítom. =

Nálam kaphatók legutányosabban:

Képeskönyvek, mesekönyvek, disz-
munkák, imakönyvek, emlékkönyvek
családi és diszlelőpapirok. Fadsz-
múruk festésre, égetésre, fémdom-
borításra az összes kellékekkel. Fes-
tékdobozok, festőminták az utóbbi
kölcsön is. Karácsonyfa díszek min-
den elfogadható árban. Modern és
elegáns névjegyek különféle árban,
azonnal készítenek.

110.000 kötetes kölcsönkönyv-
tár, kedvező fizetési feltéte-
lek mellett. 5947

Krausz Paulin
könyvkereskedése, Színház-
épület. Telefon 511.

2176—1914. pm.

Hirdetmény.

A cs. és kir. hadügyminiszter
urhoz a közönség köréből számo-
san intéznek kérdést, aszíránt, hogy
a tábori posta csomagforgalom
mikor és mely tábori postahiva-
taloknál fog újra megindulni. Mi-
vel a nagyszámu kérdezősködésre
a nevezett miniszter ur külön-
külön nem válaszolhat, a m. kir.
Belügyminiszter ur 9176—1914.
sz. körrendelete alapján közhirrre
teszem, hogy a tábori postai for-

galomban csomagokat csakis időn-
ként fognak szállítani, amennyi-
ben azoknak a tábori postahiva-
talokhoz való eljuttatása az adott vi-
szonyok között biztosítottnak látszik.

Egyébiránt a cs. és kir. had-
ügyminiszter urnak a csomag-
forgalom megindítására és be-
szüntetésére befolyása nincs, mert
e tekintetben — a mindenkor
viszonyok figyelembe vételével —
a hadfőtápparancsnokság intéské-
dik.

A hadügyminiszter ur a tábori
posta csomagforgalomban beálló
minden változást a közönség tu-
domására fogja hozni.

Arad, 1914. december 15-én.

Varjassy
polgármester.

Megnyilt

teljesen újonnan berendezve a
Fekete Sas szálloda

18 modernül berendezett szobával.
Kapcsolatban kávéházzal és ven-
déglovél. Szobák K 1.20-tól feljebb
kaphatók. Kávéház egész éjjel
nyitva, naponta I-ső rangu cigány-
zene hangverseny. Elsőrendű kávé-
házi italok. Kitűnő és olcsó erdélyi
magyar konyha. Abbonnensek bár-
mely időben elfogadtatnak. Pen-
siosszerű teljes ellátás legutányo-
sabban kapható. 5928

Szíves pártfogást kérünk, kitűnő
tisztelettel:

Szere és Társa,
szállodás és kávészok.

Használt ólom megvételre kerestetik.

Ovakodjunk a fertőzésektől.

Az utca pora telve fertőző anyagokkal, a különféle beteg-
ségeket okozó csirákkal minők a tüdővész, a merevgörce, a lép-
fene, a difteria a hagymáz stb. sporái. A mindennapi érintke-
zésben kivagyunk téve annak, hogy a különféle betegségeket
okozó fertőző anyagokat kezünkön, orrunk nyákhártyájában
haza hordjuk s azzal magunkat, s családunkat megfertőztetjük.
Tudjuk, hogy a betegségek zömét bacteriumok okozzák s hogy
az emberi körmök alatt az apró paraziták egész gyűjteménye
tanyáz. Mind eme fertőzések ellen védekezhünk ha kezünket,
arcunkat, orrunk nyákhártyáit naponta egy-kétszer **Szent Imre**
szappannal vagy **Carboform** szappannal megmossuk.

Szent Imre szappan ára 70 fillér,
a Carboform szappan ára 40 fillér.

Ez utóbbit különös figyelmébe ajánljuk a szülőknek, tani-
tóknek, tanároknak, iskolák, ovodák, internátusok, hivatalok,
kórházak vezetőségének. E szappan olcsóságánál fogva lehetővé
teszi minden embernek, hogy magát és családját fertőzések
ellen megóvja. Nagyobb vételeknél engedményeket adunk.

Dr. Földes és Hehs

pipere szappan és és vegyszeti gyára ARAD.

Raktárak létesítése folyamatban.

Aradon, Földes K. és Hehs Vilmos
gyógyszertára.

Telefon szám 748.

Telefon szám 748.

Vízvezeték- és csatornázási vállalat,

hol mindennemű csatornázást, vízvezeték, fürdőt, klosettet, mosdót,
szivattyus kutak felszerelését és javítását elvállalom s raktáron tar-
tom. Nagy javító műhely. **26 évi tapasztalataim** elég biz-
tosíték arra, hogy tisztelt rendelőimnek az elvállalt munkát pontosan
eszközlöm, **ugy helyben, mint vidéken.** — A nagyérdemű
közönség pártfogását kéri:

Mókos Márton

vizv. szerelő-mester Arad, Fábian-u 12.